

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

21. december 2023^{*i}

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – leasingaftale vedrørende et motorkøretøj uden købsforpligtelse – direktiv 2008/48/EF – artikel 2, stk. 2, litra d) – begrebet leasingaftale uden forpligtelse til at købe genstanden for aftalen – direktiv 2002/65/EF – artikel 1, stk. 1, og artikel 2, litra b) – begrebet aftale om finansielle tjenesteydelser – direktiv 2011/83/EU – artikel 2, nr. 6), og artikel 3, stk. 1 – begrebet tjenesteydelsesaftale – artikel 2, nr. 7) – begrebet aftale om fjernsalg – artikel 2, nr. 8) – begrebet aftale indgået uden for fast forretningssted – artikel 16, litra l) – undtagelse fra fortrydelsesretten hvad angår levering af tjenesteydelser i form af biludlejning – låneaftale med henblik på køb af motorkøretøj – direktiv 2008/48 – artikel 10, stk. 2 – krav om oplysninger, der skal angives i en aftale – formodning for overholdelse af oplysningspligten, når der anvendes en standardformular fastsat i lovgivningen – ikke direkte horisontal virkning af et direktiv – artikel 14, stk. 1 – fortrydelsesret – igangsættelse af fristen for fortrydelse i tilfælde af ufuldstændige eller ukorrekte oplysninger – karakteren af misbrug af udøvelsen af fortrydelsesretten – fortabelse af fortrydelsesretten – forpligtelse til forudgående tilbagelevering af køretøjet, såfremt fortrydelsesretten udøves i forhold til en tilknyttet kreditaftale«

I de forenede sager C-38/21, C-47/21 og C-232/21,

angående tre anmodninger om præjudiciel afgørelse i medfør af artikel 267 TEUF indgivet af Landgericht Ravensburg (den regionale ret i første instans i Ravensburg, Tyskland) ved afgørelse af 30. december 2020, indgået til Domstolen den 22. januar 2021, suppleret ved afgørelse af 24. august 2021, indgået til Domstolen den 1. september 2021 (sag C-38/21), af 8. januar 2021, indgået til Domstolen den 28. januar 2021 (sag C-47/21), og af 19. marts 2021, indgået til Domstolen den 12. april 2021 (sag C-232/21), i sagerne

VK

mod

BMW Bank GmbH (C-38/21),

og

F.F.

mod

C. Bank AG (C-47/21),

* Processprog: tysk.

og

CR,

AY,

ML,

BQ

mod

Volkswagen Bank GmbH,

Audi Bank (C-232/21),

har

DOMSTOLEN (Store Afdeling),

sammensat af præsidenten, K. Lenaerts, vicepræsidenten, L. Bay Larsen, afdelingsformændene, K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Regan, F. Biltgen, N. Piçarra og Z. Csehi, og dommerne M. Safjan (refererende dommer), S. Rodin, P.G. Xuereb, I. Ziemele, J. Passer, D. Gratsias og M.L. Arastey Sahún,

generaladvokat: A.M. Collins

justitssekretær: fuldmægtig M. Krausenböck,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 7. september 2022,

efter at der er afgivet indlæg af:

- CR, AY, ML og BQ ved Rechtsanwälte M. Basun, D. Er og A. Esser,
- BMW Bank GmbH ved Rechtsanwälte A. Ederle og R. Hall,
- C. Bank AG ved Rechtsanwalt T. Winter,
- Volkswagen Bank GmbH og Audi Bank ved Rechtsanwälte I. Heigl, T. Winter og B. Zerelles, Rechtsanwälte,
- den tyske regering ved J. Möller, U. Bartl, M. Hellmann og U. Kühne, som befuldmægtigede,
- Europa-Kommissionen ved G. Goddin, B.-R. Killmann og I. Rubene, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 16. februar 2023, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningerne om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 2, litra a) og b), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/65/EF af 23. september 2002 om fjernsalg af finansielle tjenesteydelser til forbrugerne og om ændring af Rådets direktiv 90/619/EØF samt direktiv 97/7/EF og 98/27/EF (EFT 2002, L 271, s. 16), artikel 3, litra c), artikel 10, stk. 2, litra l), p), r) og t), og artikel 14, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF (EUT 2008, L 133, s. 66), artikel 2, nr. 7), 9) og 12), og artikel 16, litra l), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU af 25. oktober 2011 om forbrugerrettigheder, om ændring af Rådets direktiv 93/13/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/44/EF samt om ophævelse af Rådets direktiv 85/577/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF (EUT 2011, L 304, s. 64) samt artikel 267, stk. 2, TEUF.
- 2 Disse anmodninger er indleveret i forbindelse mellem tvister mellem VK og BMW Bank GmbH (sag C-38/21), F.F. og C. Bank AG (sag C-47/21), CR og Volkswagen Bank GmbH samt på den ene side AY, ML og BQ og på den anden side Audi Bank (sag C-232/21) vedrørende VK, F.F., CR, AY, ML og BQ's udøvelse af fortrydelsesretten i forhold til aftaler, som de som forbrugere havde indgået med disse banker.

Retsforskrifter

EU-retten

Direktiv 2002/65

- 3 14., 15. og 19. betragtning til direktiv 2002/65 har følgende ordlyd:
 - »(14) Dette direktiv omfatter alle finansielle tjenesteydelser, som kan være genstand for fjernsalg. Visse finansielle tjenesteydelser er imidlertid reguleret ved specifikke fællesskabsbestemmelser, der fortsat finder anvendelse på de pågældende finansielle tjenesteydelser. Det er imidlertid hensigtsmæssigt at fastsætte principper for fjernsalg af sådanne tjenesteydelser.
 - (15) Aftaler, der indgås med henblik på fjernsalg, kræver anvendelse af en eller flere fjernkommunikationsteknikker, der anvendes som led i et system til levering af varer eller tjenesteydelser ved fjernsalg uden leverandørens og forbrugersens samtidige tilstedeværelse. Den konstante udvikling af disse teknikker gør det nødvendigt at fastsætte de principper, der skal gælde på dette område, selv for de teknikker, som endnu kun anvendes i begrænset omfang. Aftaler om fjernsalg er således aftaler, der udbydes, forhandles og indgås på afstand.

[...]

- (19) Leverandøren er den person, der leverer tjenesteydelser ved fjernsalg. Nærværende direktiv bør imidlertid også finde anvendelse i tilfælde af, at en af etaperne i forbindelse med markedsføringen involverer en mellemmand. Under hensyntagen til arten og graden af denne involvering bør de relevante bestemmelser i nærværende direktiv finde anvendelse på denne mellemmand uanset dennes juridiske status.«
- 4 Artikel 1 i direktiv 2002/65, der har overskriften »Genstand og anvendelsesområde«, fastsætter følgende i stk. 1:
- »Formålet med dette direktiv er en indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om fjernsalg af finansielle tjenesteydelser til forbrugerne.«
- 5 Direktivets artikel 2 med overskriften »Definitioner« har følgende ordlyd:
- »I dette direktiv forstås ved:
- a) »fjernsalgsaftale«: enhver aftale om finansielle tjenesteydelser mellem en leverandør og en forbruger, der er indgået under anvendelse af et system til fjernsalg eller fjernlevering af tjenesteydelser drevet af leverandøren, som for den pågældende aftales vedkommende udelukkende anvender en eller flere former for fjernkommunikationsteknik frem til og i forbindelse med selve indgåelsen af aftalen
- b) »finansiel tjenesteydelse«: enhver tjeneste, der har karakter af bank-, kredit-, forsikrings-, individuel pensions-, investerings- eller betalingstjenesteydelse
- [...]«
- 6 Direktivets artikel 6 med overskriften »Fortrydelsesret« fastsætter:
- »1. Medlemsstaterne påser, at forbrugeren har en frist på 14 kalenderdage til at fortryde aftalen uden at skulle betale bod og uden at skulle angive sine grunde. [...]
- [...]
2. Fortrydelsesretten finder ikke anvendelse på
- [...]
- c) aftaler, som efter forbrugerens udtrykkelige ønske er blevet helt opfyldt af begge parter, inden forbrugeren udøver sin fortrydelsesret.
- [...]«

Direktiv 2008/48

7 7.-10., 31., 34. og 35. betragtning til direktiv 2008/48 har følgende ordlyd:

»(7) For at få et velfungerende indre marked for forbrugerkredit bragt i stand må der indføres en harmoniseret fællesskabsramme på en række centrale områder. I lyset af den stadige udvikling af markedet for forbrugerkredit og de europæiske borgeres stigende mobilitet bør fremtidsorienterede fællesskabsbestemmelser, som vil kunne tilpasses fremtidige kredittyper, og som giver medlemsstaterne en passende grad af fleksibilitet med hensyn til gennemførelsen, kunne bidrage til at få etableret en moderne forbrugerkreditlovgivning.

(8) Det er vigtigt, at markedet bør yde en sådan grad af forbrugerbeskyttelse, at forbrugerne har tillid til det. Derved bør det være muligt for den frie bevægelighed for kredittilbud at udfolde sig under optimale forhold for både dem, der tilbyder kredit, og dem, der ønsker kredit, under behørig hensyntagen til de forhold, der gør sig gældende i de enkelte medlemsstater.

(9) Fuldstændig harmonisering er nødvendig for at sikre, at alle forbrugere i Fællesskabet nyder samme høje grad af beskyttelse af deres interesser og for at skabe et ægte indre marked. Medlemsstaterne bør derfor ikke kunne bibeholde eller indføre andre bestemmelser på nationalt plan end dem, der er fastsat i dette direktiv. Hvor der ikke findes harmoniserede bestemmelser, bør medlemsstaterne fortsat kunne bibeholde eller indføre national lovgivning. Medlemsstaterne kan følgelig f.eks. bibeholde eller indføre nationale bestemmelser om, at sælgeren eller tjenesteyderen og kreditgiveren hæfter solidarisk. Et andet eksempel på denne mulighed for medlemsstaterne kunne være bibeholdelse eller indførelse af nationale bestemmelser om annullering af en aftale om køb af varer eller levering af tjenesteydelser, hvis forbrugeren udøver sin fortrydelsesret i forbindelse med kreditaftalen. [...]

(10) Definitionerne i dette direktiv bestemmer rækkevidden af harmoniseringen. Medlemsstaternes forpligtelse til at gennemføre bestemmelserne i dette direktiv bør derfor begrænses til dets anvendelsesområde som bestemt ved dets definitioner. Dette direktiv bør dog ikke berøre medlemsstaternes anvendelse af direktivets bestemmelser på områder, der ikke er omfattet af dets anvendelsesområde i overensstemmelse med fællesskabsretten. En medlemsstat vil således kunne bibeholde eller indføre national lovgivning svarende til dette direktivs bestemmelser eller visse af dette direktivs bestemmelser om kreditaftaler uden for dette direktivs anvendelsesområde, f.eks. om kreditaftaler med beløb på under 200 EUR eller på over 75 000 EUR. Desuden vil medlemsstaterne også kunne anvende dette direktivs bestemmelser på tilknyttede kreditaftaler, der ikke er omfattet af definitionen af en »tilknyttet kreditaftale« som indeholdt i dette direktiv. Bestemmelserne om tilknyttede kreditaftaler vil således kunne anvendes på kreditaftaler, der kun delvis tjener til at finansiere en aftale om levering af varer eller tjenesteydelser.

[...]

(31) For at forbrugeren kan kende sine rettigheder og forpligtelser i henhold til kreditaftalen, bør alle nødvendige oplysninger være angivet klart og koncist i aftalen.

[...]

(34) Med henblik på en tilnærmelse af procedurerne for udøvelse af fortrydelsesretten på områder, der ligner hinanden, bør der fastsættes en fortrydelsesret, uden betaling af bod og uden forpligtelse til at give en begrundelse, på vilkår svarende til dem, der er fastsat i [direktiv 2002/65]

(35) Dette direktiv bør ikke berøre medlemsstaternes regulering af spørgsmål vedrørende tilbagelevering af varerne eller dermed forbundne spørgsmål i de tilfælde, hvor en forbruger fortryder en kreditaftale, i tilknytning til hvilken vedkommende har modtaget varer, navnlig en aftale om afbetalingskøb eller en leje- eller leasingaftale, ifølge hvilken der gælder en købeforpligtelse.

[...]«

8 Artikel 1 i direktiv 2008/48 med overskriften »Formål« bestemmer:

»Dette direktiv har til formål at harmonisere visse aspekter af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om aftaler om forbrugerkredit.«

9 Dette direktivs artikel 2 med overskriften »Anvendelsesområde« fastsætter:

»1. Dette direktiv finder anvendelse på kreditaftaler.

2. Dette direktiv finder ikke anvendelse på følgende:

[...]

d) leje- eller leasingaftaler, hvor der ikke er fastsat nogen pligt til at købe aftalegenstanden, hverken i selve aftalen eller i en separat aftale; der anses at foreligge en pligt, hvis dette besluttet ensidigt af kreditgiveren

[...]«

10 Nævnte direktivs artikel 3 med overskriften »Definitioner« bestemmer følgende:

»I dette direktiv forstås ved:

[...]

c) »kreditaftale«: en aftale, hvorved en kreditgiver yder eller giver tilsagn om at yde en forbruger kredit i form af henstand med betalingen, lån eller anden tilsvarende form for finansiel facilitet, undtagen aftaler om løbende levering af tjenesteydelser eller varer af samme art, hvor forbrugeren betaler for ydelserne eller varerne i rater, så længe de leveres

[...]

i) »årlige omkostninger i procent«: de samlede omkostninger i forbindelse med forbrugerkreditten udtrykt i procent pr. år af det samlede kreditbeløb, eventuelt omfattende de omkostninger, der er nævnt i artikel 19, stk. 2

[...]

- n) »tilknyttet kreditaftale«: en kreditaftale, ifølge hvilken
- i) den pågældende kredit udelukkende tjener til at finansiere en aftale om levering af specifikke varer eller specifikke tjenesteydelser, og
 - ii) kreditaftalen og aftalen om levering tilsammen objektivt set udgør en kommerciel helhed; der anses at foreligge en kommerciel helhed, når leverandøren selv finansierer forbrugerens kredit, eller, såfremt finansieringen sker gennem tredjemand, når kreditgiveren i forbindelse med indgåelsen eller forberedelsen af kreditaftalen gør brug af leverandørens tjenester, eller når den specifikke vare eller ydelsen af en specifik tjenesteydelse udtrykkeligt er angivet i kreditaftalen.

[...]«

- 11 Artikel 10 i direktiv 2008/48, der har overskriften »Oplysninger, der skal angives i kreditaftalen«, bestemmer følgende i stk. 2:

»Kreditaftalen skal klart og koncist angive:

[...]

- l) den gældende sats for morarenter som fastsat på tidspunktet for indgåelse af aftalen og måden, denne sats tilpasses på, og, hvor det er relevant, andre omkostninger i forbindelse med misligholdelse

[...]

- p) en eventuel fortrydelsesret og fristen for udøvelse af en sådan fortrydelsesret samt andre betingelser for udøvelsen, herunder oplysninger om forbrugerens forpligtelse til at tilbagebetale den udnyttede kapital med renter i overensstemmelse med artikel 14, stk. 3, litra b), og det rentebeløb, der påløber pr. dag

[...]

- r) retten til førtidig tilbagebetaling, proceduren for førtidig tilbagebetaling og, hvor det er relevant, oplysninger om kreditgiverens ret til kompensation, og den måde, hvorpå denne kompensation fastsættes

[...]

- t) hvorvidt der er klageadgang og adgang til udenretslig bilæggelse af tvister for forbrugerens, og, hvis dette er tilfældet, hvorledes forbrugerens kan gøre brug deraf

[...]«

- 12 Direktivets artikel 14 med overskriften »Fortrydelsesret« foreskriver:

»1. Forbrugerens har en frist på [14] kalenderdage til at fortryde kreditaftalen uden nogen begrundelse.

Den periode, hvori denne fortrydelsesret kan udøves, løber fra:

- a) den dag, hvor kreditaftalen er indgået, eller
- b) den dag, hvor forbrugeren modtager aftalevilkårene og -betingelserne samt oplysningerne i henhold til artikel 10, hvis dette tidspunkt er senere end det i litra a) i dette afsnit nævnte.

[...]

3. Hvis forbrugeren udøver sin fortrydelsesret

- a) skal vedkommende med henblik på faktisk udøvelse af fortrydelsesretten meddele kreditgiveren dette inden udløbet af den i stk. 1 omhandlede frist efter de anvisninger, vedkommende har modtaget fra kreditgiveren i henhold til artikel 10, stk. 2, litra p), på en måde, som har beviskraft i henhold til national lov. Fristen betragtes som overholdt, hvis meddelelsen, såfremt den er udfærdiget på papir eller på et andet varigt medium, som kreditgiveren råder over og har adgang til, er blevet afsendt inden fristens udløb, og
- b) betaler vedkommende kreditgiveren kapitalen og de renter, der er påløbet fra den dato, hvor kreditmuligheden blev udnyttet, til den dato, hvor kapitalen betales tilbage, uden unødigt forsinkelse og senest [30] kalenderdage efter at have sendt kreditgiveren meddelelsen om udøvelsen af fortrydelsesretten. Renterne beregnes på grundlag af den aftalte debitorrente. Kreditgiveren har ikke ret til nogen anden kompensation fra forbrugeren i tilfælde af udøvelse af fortrydelsesretten, bortset fra kompensation for eventuelle omkostninger, som kreditgiveren har betalt til offentlige myndigheder, og som ikke kan refunderes.

4. Hvis en accessorisk tjenesteydelse i forbindelse med kreditaftalen ydes af kreditgiveren eller af tredjemand på grundlag af en overenskomst mellem tredjemanden og kreditgiveren, ophører forbrugeren med at være bundet af aftalen om den accessoriske tjenesteydelse, såfremt forbrugeren udøver sin fortrydelsesret med hensyn til kreditaftalen i medfør af denne artikel.

[...]

- 13 Nævnte direktivs artikel 22 med overskriften »Harmonisering og direktivets ufravigelige karakter« fastsætter i stk. 1:

»I det omfang dette direktiv indeholder harmoniserede bestemmelser, kan medlemsstaterne ikke i national ret bibeholde eller indføre bestemmelser, der fraviger dem, der er fastsat i dette direktiv.«

Direktiv 2011/83

- 14 20.-22., 37. og 49. betragtning til direktiv 2011/83 har følgende ordlyd:

»(20) Definitionen af aftaler om fjernsalg bør omfatte alle tilfælde, hvor en aftale indgås mellem den erhvervsdrivende og forbrugeren i henhold til et organiseret system for fjernsalg eller levering af fjernydelser, udelukkende ved brug af en eller flere fjernkommunikationsteknikker (f.eks. postordre, internet, telefon eller fax) til og med det tidspunkt, hvor aftalen indgås. Denne definition bør også dække situationer, hvor forbrugeren alene besøger det faste forretningssted med henblik på at indsamle information om varerne eller tjenesteydelserne, og aftalen efterfølgende forhandles og indgås via fjernkommunikation. I modsætning hertil bør en aftale, der forhandles på den erhvervsdrivendes faste forretningssted og indgås endeligt ved hjælp af

fjernkommunikation, ikke betragtes som en aftale om fjernsalg. Tilsvarende bør en aftale, der indledes ved hjælp af fjernkommunikation, men indgås endeligt på den erhvervsdrivendes faste forretningssted, heller ikke betragtes som en aftale om fjernsalg. [...] Begrebet et organiseret system for fjernsalg eller levering af fjernydelser bør omfatte systemer, der tilbydes af en tredjemand, der ikke er den erhvervsdrivende, men som anvendes af den erhvervsdrivende, f.eks. en onlineplatform. Det bør imidlertid ikke omfatte tilfælde, hvor websider udelukkende tilbyder information om den erhvervsdrivende, vedkommendes varer og/eller tjenesteydelser og kontaktoplysninger.

- (21) Aftaler indgået uden for fast forretningssted bør defineres som aftaler indgået med den erhvervsdrivendes og forbrugerens samtidige fysiske tilstedeværelse på et sted, der ikke er den erhvervsdrivendes faste forretningssted, f.eks. i forbrugerens hjem eller på forbrugerens arbejdsplads. I en kontekst uden for fast forretningssted kan forbrugeren komme under potentielt psykisk pres eller blive udsat for et overraskelsesmoment, uanset om forbrugeren har anmodet om den erhvervsdrivendes besøg eller ej. Definitionen af en aftale indgået uden for fast forretningssted bør også omfatte de situationer, hvor forbrugeren kontaktes personligt og individuelt i en kontekst uden for fast forretningssted, men hvor aftalen indgås umiddelbart efter på den erhvervsdrivendes faste forretningssted eller ved hjælp af en fjernkommunikationsteknik. Definitionen af en aftale indgået uden for fast forretningssted bør ikke dække situationer, hvor den erhvervsdrivende først kommer til forbrugerens hjem udelukkende med henblik på at tage mål eller afgive en vurdering uden forpligtelse for forbrugeren, og hvor aftalen så først indgås på et senere tidspunkt på den erhvervsdrivendes faste forretningssted eller ved hjælp af fjernkommunikationsteknikker på grundlag af den erhvervsdrivendes vurdering. I de tilfælde anses aftalen ikke for indgået umiddelbart efter, at den erhvervsdrivende har henvendt sig til forbrugeren, hvis forbrugeren har haft tid til at overveje den erhvervsdrivendes vurdering inden indgåelse af aftalen. Køb foretaget under en udflugt arrangeret af den erhvervsdrivende, hvor de erhvervede produkter markedsføres og tilbydes til salg, bør betragtes som aftaler indgået uden for fast forretningssted.
- (22) Et fast forretningssted bør omfatte alle forretningssteder, uanset form (f.eks. forretninger, boder eller varevogne), der fungerer som den erhvervsdrivendes faste eller sædvanlige forretningssted. [...] De faste forretningssteder for en person, der optræder i den erhvervsdrivendes navn eller på dennes vegne som defineret i dette direktiv, bør betragtes som faste forretningssteder i dette direktivs forstand.
- [...]
- (37) [...] I forbindelse med aftaler indgået uden for fast forretningssted bør forbrugeren have fortrydelsesret på grund af det potentielle overraskelsesmoment og/eller psykiske pres. [...]
- [...]
- (49) Der bør være visse undtagelser fra bestemmelserne om fortrydelsesret for såvel aftaler om fjernsalg som aftaler indgået uden for fast forretningssted. [...] Fortrydelsesretten bør hverken finde anvendelse for varer, der er fremstillet efter forbrugerens specifikationer [...] Gives forbrugeren en fortrydelsesret, vil det endvidere kunne være uhensigtsmæssig for så vidt angår visse tjenesteydelser, hvor aftalens indgåelse indebærer, at der afsættes kapacitet, som den erhvervsdrivende kunne finde det vanskeligt at anvende, hvis en

fortrydelsesret udøves. Dette ville f.eks. være tilfældet, når der foretages reservationer på hoteller eller i forbindelse med ferieboliger eller kulturelle begivenheder eller sportsbegivenheder.«

15 Direktivets artikel 2 med overskriften »Definitioner« bestemmer:

»I dette direktiv forstås ved:

[...]

2) »erhvervsdrivende«: enhver fysisk person eller enhver juridisk person, uanset om der er tale om offentligt eller privat ejerskab, der handler, herunder via en anden person, der optræder i dennes navn eller på dennes vegne, som led i sit erhverv i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler

[...]

5) »købsaftale«: enhver aftale, i henhold til hvilken den erhvervsdrivende overdrager eller påtager sig at overdrage ejerskabet til varer til forbrugeren, og forbrugeren betaler eller påtager sig at betale prisen herfor, herunder enhver aftale, der omfatter både varer og tjenesteydelser

6) »tjenesteydelsesaftale«: enhver aftale, dog ikke en købsaftale, i henhold til hvilken den erhvervsdrivende leverer eller påtager sig at levere en tjenesteydelse til forbrugeren, og forbrugeren betaler eller påtager sig at betale prisen herfor

7) »aftale om fjernsalg«: enhver aftale, der indgås mellem den erhvervsdrivende og forbrugeren i henhold til et organiseret system for fjernsalg eller levering af fjernydelser uden den erhvervsdrivendes og forbrugersens samtidige fysiske tilstedeværelse, og hvor der til og med tidspunktet for aftalens indgåelse udelukkende anvendes en eller flere former for fjernkommunikationsteknikker

8) »aftale indgået uden for fast forretningssted«: enhver aftale mellem den erhvervsdrivende og forbrugeren

a) indgået med den erhvervsdrivendes og forbrugersens samtidige fysiske tilstedeværelse på et sted, der ikke er den erhvervsdrivendes faste forretningssted

b) som forbrugeren har afgivet tilbud på under de samme omstændigheder, som nævnt under litra a)

c) indgået på den erhvervsdrivendes faste forretningssted eller ved brug af en fjernkommunikationsteknik, umiddelbart efter at forbrugeren er blevet kontaktet personligt og individuelt af den erhvervsdrivende på et sted, som ikke er den erhvervsdrivendes faste forretningssted, med samtidig fysisk tilstedeværelse af den erhvervsdrivende og forbrugeren eller

d) indgået under en udflugt arrangeret af den erhvervsdrivende med det formål at præsentere og sælge varer eller tjenesteydelser til forbrugeren

9) »fast forretningssted«:

a) ethvert ubevægeligt detailforretningssted, hvor den erhvervsdrivende fast udøver sin aktivitet, eller

b) ethvert bevægeligt detailforretningssted, hvor den erhvervsdrivende udøver sin aktivitet på sædvanligt grundlag

[...]

12) »finansiel tjenesteydelse«: enhver tjenesteydelse, der vedrører bankvirksomhed, långivning, forsikringer, individuelle pensionsordninger, investeringer eller betalinger

[...]«

16 Nævnte direktivs artikel 3 med overskriften »Anvendelsesområde« fastsætter:

»1. Dette direktiv finder anvendelse på enhver aftale indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger på de vilkår og i det omfang, der følger af direktivets bestemmelser. Det finder også anvendelse på aftaler om forsyning af vand, gas, elektricitet eller fjernvarme, herunder fra offentlige leverandører, for så vidt forsyningen sker på aftalebasis.

[...]

3. Dette direktiv finder ikke anvendelse på aftaler:

[...]

d) om finansielle tjenesteydelser

[...]«

17 Samme direktivs artikel 6 med overskriften »Oplysningskrav for aftaler om fjernsalg og aftaler indgået uden for fast forretningssted« bestemmer i stk. 1:

»1. Inden forbrugeren bindes af en aftale om fjernsalg eller en aftale indgået uden for fast forretningssted eller et tilsvarende tilbud, giver den erhvervsdrivende på en klar og forståelig måde forbrugeren følgende oplysninger:

a) varernes eller tjenesteydelseernes vigtigste egenskaber i et omfang, der svarer til kommunikationsteknikken og til varerne eller tjenesteydelserne

[...]

e) den samlede pris for varerne eller tjenesteydelserne inklusive afgifter, eller, hvis varernes eller tjenesteydelseernes art gør, at prisen ikke med rimelighed kan udregnes på forhånd, den måde, hvorpå prisen skal udregnes [...]

[...]

g) forholdene vedrørende betaling, levering, opfyldelse, det tidspunkt, hvor den erhvervsdrivende forpligter sig til at levere varerne eller yde tjenesteydelsen, samt, hvor det er relevant, den erhvervsdrivendes politik for klagebehandling

[...]

o) hvor det er relevant, aftalens gyldighedsperiode, eller for tidsbestemte aftaler eller for aftaler, der forlænges automatisk, betingelserne for at opsige aftalen

[...]«

18 Artikel 9 i direktiv 2011/83 med overskriften »Fortrydelsesret« fastsætter:

»1. Medmindre undtagelserne i artikel 16 finder anvendelse, har forbrugeren en frist på 14 dage til at fortryde en aftale om fjernsalg eller en aftale indgået uden for fast forretningssted uden angivelse af årsag og uden at pådrage sig andre omkostninger end dem, der er fastsat i artikel 13, stk. 2, og artikel 14.

2. Med forbehold af artikel 10 udløber den i nærværende artikels stk. 1 nævnte fortrydelsesfrist 14 dage fra:

a) dagen for aftalens indgåelse, når det drejer sig om tjenesteydelsesaftaler

[...]«

19 Direktivets artikel 16 med overskriften »Undtagelser fra bestemmelserne om fortrydelsesret« har følgende ordlyd:

»Medlemsstaterne må ikke give mulighed for at udøve fortrydelsesretten som omhandlet i artikel 9-15 i forbindelse med aftaler om fjernsalg og aftaler indgået uden for fast forretningssted for så vidt angår følgende:

[...]

c) levering af varer, som er fremstillet efter forbrugerenes specifikationer eller har fået et tydeligt personligt præg

[...]

l) levering af tjenesteydelser i form af logi undtagen til beboelsesformål, transport af varer, biludlejning, forplejning eller tjenesteydelser i forbindelse med fritidstilbud, når aftalen vedrører levering på en forud fastlagt dato eller i et nærmere bestemt tidsrum

[...]«

Tysk ret

Forfatningen

20 Artikel 25 i Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (Forbundsrepublikken Tysklands forfatning) (herefter »forfatningen«) er affattet således:

»De almindelige folkeretlige regler er en bestanddel af forbundsretten. De har forrang for lovene og skaber umiddelbart rettigheder og forpligtelser for indbyggerne på Forbundsrepublikkens område.«

Bürgerliches Gesetzbuch

- 21 § 242 i Bürgerliches Gesetzbuch (den borgerlige lovbog, herefter »BGB«) med overskriften »Gennemførelse i god tro« bestemmer:
- »Skyldneren skal levere ydelsen i overensstemmelse med god tro, henset til handelssædvane.«
- 22 BGB's § 247, der har overskriften »Basisrentesats«, fastsætter:
- »(1) Basisrentesatsen er 3,62%. Den justeres den 1. januar og den 1. juli hvert år med de procentpoint, hvormed referenceværdien er øget eller faldet siden forrige justering. Referenceværdien svarer til den rentesats, som er fastsat af Den Europæiske Centralbank for den seneste primære markedsoperation, der er udført forud for den første kalenderdag i den pågældende halvår.
- (2) Deutsche Bundesbank [den tyske centralbank] bekendtgør den gældende basisrentesats i *Bundesanzeiger* [det tyske statstidende] straks efter de i stk. 1, andet punktum, angivne datoer.«
- 23 BGB's § 273, stk. 1, med overskriften »Tilbageholdelsesret« bestemmer:
- »Hvis skyldneren har en fordring, der er forfalden til betaling, over for fordringshaveren i samme retsforhold som det, der ligger til grund for forpligtelsen, kan vedkommende, medmindre andet fremgår af gældsforholdet, afvise at udføre den af den pågældende skyldige ydelse, indtil den til denne person skyldige ydelse er leveret (tilbageholdelsesret).«
- 24 BGB's § 274 med overskriften »Virkningerne af tilbageholdelsesretten« bestemmer følgende:
- »(1) Med hensyn til fordringshavers søgsmål bevirker tilbageholdelsesretten alene, at skyldner som modydelse til modtagelsen af den ydelse, som er vedkommende skyldig, pålægges at foretage sin gennemførelse (samtidig gennemførelse).
- (2) På grundlag af et sådant påbud kan fordringshaver anmode om tvangsfuldbyrdelse af sin fordring, uden at den ydelse, som det påhviler vedkommende at levere, gennemføres, såfremt skyldner er i restance med modtagelsen.«
- 25 BGB's § 288 med overskriften »Morarenter og anden compensation« fastsætter følgende i stk. 1:
- »Enhver pengegæld påløber renter i restanceperioden. Den årlige morarente er fem procentpoint over basisrentesatsen.«
- 26 BGB's § 293 med overskriften »Fordringshavermora« foreskriver:
- »Der opstår fordringshavermora, såfremt fordringshaveren undlader at modtage den tilbudte ydelse.«
- 27 BGB's § 294 med overskriften »Faktisk tilbud« bestemmer:
- »Ydelsen skal faktisk tilbydes fordringshaveren på samme måde, som den udføres.«
- 28 BGB's § 295 med overskriften »Mundtligt tilbud« fastsætter:
- »Skyldnerens mundtlige tilbud er tilstrækkeligt, når fordringshaver har meddelt vedkommende, at han eller hun ikke accepterer gennemførelsen af ydelsen, eller når fordringshavers handling er påkrævet for

gennemførelsen af ydelsen, herunder såfremt det tilkommer denne at tage genstanden tilbage. Et tilbud om gennemførelse af ydelsen svarer til en anmodning til fordringshaver om at udføre den nødvendige handling.«

29 BGB's § 312b med overskriften »Aftale indgået uden for fast forretningssted« har følgende ordlyd:

»(1) Aftaler indgået uden for fast forretningssted er aftaler,

1. indgået med forbrugeren og den erhvervsdrivendes samtidige fysiske tilstedeværelse på et sted, der ikke er den erhvervsdrivendes faste forretningssted
2. som forbrugeren har afgivet tilbud på under de samme omstændigheder, som nævnt under nr. 1
3. indgået på den erhvervsdrivendes faste forretningssted eller ved brug af en fjernkommunikationsteknik, men hvor forbrugeren umiddelbart forud herfor er blevet kontaktet personligt og individuelt af den erhvervsdrivende, på et sted uden for den erhvervsdrivendes faste forretningssted med forbrugeren og den erhvervsdrivendes samtidige fysiske tilstedeværelse, eller
4. indgået under en udflugt arrangeret af den erhvervsdrivende eller med dennes hjælp med det formål at præsentere og sælge varer eller tjenesteydelser til forbrugeren og med henblik på at indgå de tilhørende aftaler med denne.

Personer, der optræder i den erhvervsdrivendes navn eller på dennes vegne, sidestilles med den erhvervsdrivende.

(2) Et fast forretningssted som omhandlet i stk. 1 er ethvert ubevægeligt detailforretningssted, hvor den erhvervsdrivende fast udøver sin aktivitet, og ethvert bevægeligt detailforretningssted, hvor den erhvervsdrivende udøver sin aktivitet på sædvanligt grundlag. Et fast forretningssted, hvor den person, der optræder i den erhvervsdrivendes navn eller på dennes vegne, fast eller på sædvanligt grundlag udøver sin aktivitet, sidestilles med den erhvervsdrivendes faste forretningssted.«

30 BGB's § 312c, der har overskriften »Aftaler om fjernsalg«, fastsætter:

»(1) »Aftaler om fjernsalg« er aftaler, hvor den erhvervsdrivende eller en person, der optræder i dennes navn eller på dennes vegne, og forbrugeren udelukkende anvender fjernkommunikationsteknikker til forhandlingerne om og indgåelsen af aftalen, medmindre aftalen ikke indgås under anvendelse af et system til fjernsalg eller fjernlevering af tjenesteydelser.

(2) Fjernkommunikationsteknikker i henhold til denne lov er alle kommunikationsmidler, som kan bruges i forbindelse med forberedelse eller indgåelse af en aftale uden aftalens parter samtidige fysiske tilstedeværelse, såsom breve, kataloger, telefonopkald, telefaxer, e-mail, beskeder sendt via mobilkommunikationstjenester (SMS) samt radio og telemidler.«

31 BGB's § 312g med overskriften »Fortrydelsesret« bestemmer:

»(1) Ved aftaler indgået uden for fast forretningssted og aftaler om fjernsalg har forbrugeren i henhold til § 355 en fortrydelsesret.

(2) Medmindre parterne har aftalt andet, finder fortrydelsesretten ikke anvendelse ved følgende aftaler:

1. Aftaler om levering af varer, som ikke er præfabrikeret og hvis færdiggørelse afhænger af forbrugers individuelle valg eller beslutning, eller som entydigt er tilpasset forbrugers personlige behov.

[...]

9. Aftaler om levering af tjenesteydelser i form af logi undtagen til beboelsesformål, transport af varer, udlejning af motorkøretøjer, forplejning eller andre tjenesteydelser i forbindelse med fritidstilbud, når aftalen vedrører levering på en forud fastlagt dato eller i et nærmere bestemt tidsrum.

[...]«

32 BGB's § 322 med overskriften »Påbud om samtidig opfyldelse« indeholder følgende ordlyd i stk. 2:

»Den part, der anlægger søgsmålet, kan, såfremt den pågældende først skal opfylde sin del, anlægge et søgsmål om opfyldelse efter modydelse, hvis den anden part er i fordringshavermora med modtagelsen.«

33 BGB's § 355 med overskriften »Fortrydelsesret ved forbrugerftaler« er affattet således:

»(1) Såfremt der i henhold til lov tilkommer en forbruger en fortrydelsesret, er forbrugeren og den erhvervsdrivende i henhold til denne bestemmelse ikke bundet af deres viljeserklæringer om at indgå aftalen, såfremt forbrugeren fortryder sin viljeserklæring inden for den angivne frist. [...]

(2) Fristen for fortrydelse er 14 dage. Medmindre andet er fastsat, begynder den ved aftalens indgåelse.

[...]«

34 BGB's § 356b med overskriften »Fortrydelsesret i forbrugerkreditaftaler« fastsætter følgende i stk. 2:

»Hvis det dokument, som er udleveret til låntageren i henhold til stk. 1, ikke angiver de i § 492, stk. 2, fastsatte obligatoriske oplysninger, begynder fristen ikke at løbe, før denne mangel er afhjulpet i overensstemmelse med § 492, stk. 6. [...]

35 BGB's § 357 med overskriften »Retsvirkninger af fortrydelse af aftaler indgået uden for fast forretningssted og aftaler om fjernsalg, med undtagelse af aftaler om finansielle tjenesteydelser«, bestemmer:

»(1) De modtagne ydelser skal returneres inden 14 dage.

[...]

(4) Ved et forbruger køb kan den erhvervsdrivende nægte tilbagebetaling, indtil varerne er blevet returneret til den erhvervsdrivende, eller forbrugeren har fremlagt dokumentation for, at varerne er afsendt. Dette gælder ikke, hvis den erhvervsdrivende har tilbudt selv at afhente varerne.«

36 BGB's § 357 i den udgave, der var gældende den 31. januar 2012 og finder anvendelse på BQ's situation i sag C-232/21, havde følgende ordlyd:

»(1) Reglerne om lovbestemt ophævelse finder tilsvarende anvendelse på fortrydelsesretten og tilbageleveringsretten, medmindre andet er bestemt.

[...]«

37 BGB's § 357a, stk. 1, med overskriften »Retsvirkninger af fortrydelse af aftaler om finansielle tjenesteydelser« bestemmer følgende:

»(1) De modtagne ydelser skal returneres inden 30 dage.

[...]

(3) Såfremt en låntager fortryder en forbrugerkreditaftale, skal vedkommende betale de aftalte renter for perioden mellem udbetalingen og tilbagebetalingen af lånet. [...]«

38 BGB's § 358 med overskriften »Aftale tilknyttet den aftale, som forbrugeren har fortrudt«, fastsætter:

»[...]

(2) Hvis forbrugeren gyldigt har fortrudt sin hensigtserklæring om at indgå en forbrugerkreditaftale på grundlag af § 495, stk. 1, eller § 514, stk. 2, første punktum, er denne ikke længere bundet af sin hensigtserklæring om at indgå en aftale om leveringen af varer eller en anden tjenesteydelse, der er knyttet til denne forbrugerkreditaftale.

(3) En aftale om levering af varer eller andre tjenesteydelser og en kreditaftale i henhold til stk. 1 og 2 sammenlægges, hvis kreditten helt eller delvis tjener til finansiering af andre aftaler, og hvis de begge udgør en økonomisk enhed. Der anses bl.a. for at foreligge en økonomisk enhed, hvis den erhvervsdrivende selv finansierer forbrugerenes modydelse, eller hvis kreditgiveren i tilfælde af finansiering fra tredjemand inddrager den erhvervsdrivende i forberedelsen eller indgåelsen af kreditaftalen. [...]

(4) § 355, stk. 3, og, alt efter den tilknyttede aftales art, §§ 357-357b finder tilsvarende anvendelse på ophævelsen af den tilknyttede aftale uanset markedsføringsmetode [...] Kreditgiveren påtager sig over for forbrugeren den erhvervsdrivendes rettigheder og forpligtelser, som følger af den tilknyttede aftale med hensyn til fortrydelsens retsvirkninger, hvis lånebeløbet allerede er blevet betalt til den erhvervsdrivende på det tidspunkt, hvor fortrydelsen får virkning.

[...]«

39 BGB's § 358 i den udgave, der var gældende den 31. januar 2012 og finder anvendelse på BQ's situation i sag C-232/21, havde følgende ordlyd:

»[...]

(2) Hvis forbrugeren gyldigt har fortrudt sin hensigtserklæring om at indgå en forbrugerkreditaftale på grundlag af § 495, stk. 1, er denne ikke længere bundet af sin

hensigtserklæring om at indgå en aftale om leveringen af varer eller en anden tjenesteydelse, der er forbundet med denne forbrugerkreditaftale.

(3) En aftale om levering af varer eller andre tjenesteydelser og en kreditaftale i henhold til stk. 1 og 2 sammenlægges, hvis kreditten helt eller delvis tjener til finansiering af andre aftaler, og hvis de begge udgør en økonomisk enhed. Der anses bl.a. for at foreligge en økonomisk enhed, hvis den erhvervsdrivende selv finansierer forbrugerens modydelse, eller hvis kreditgiveren i tilfælde af finansiering fra tredjemand inddrager den erhvervsdrivende i forberedelsen eller indgåelsen af kreditaftalen. [...]

(4) § 357 finder tilsvarende anvendelse på den tilknyttede aftale. [...] Kreditgiveren påtager sig over for forbrugerens den erhvervsdrivendes rettigheder og forpligtelser, som følger af den tilknyttede aftale med hensyn til fortrydelsens eller tilbageleveringens retsvirkninger, hvis lånebeløbet allerede er blevet betalt til den erhvervsdrivende på det tidspunkt, hvor fortrydelsen får virkning.«

40 BGB's § 492, der har overskriften »Skriftlig form, aftalens indhold«, bestemmer:

»[...]

(2) Aftalen skal angive de oplysninger, som er fastsat i artikel 247, §§ 6-13, i Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch [(lov om ikrafttræden af den borgerlige lovbog) af 21. september 1994 (BGBl. 1994 I, s. 2494, og berigtiget i BGBl. 1997 I, s. 1061, herefter »EGBGB«)].

[...]

(6) Hvis aftalen ikke angiver de i stk. 2 omhandlede oplysninger, eller hvis disse oplysninger er ufuldstændige, kan de gives efterfølgende på et varigt medium, efter at aftalen er indgået, eller i de tilfælde, der er omhandlet i § 494, stk. 2, første punktum, efter at aftalen er blevet gyldig.

[...]«

41 BGB's § 495 med overskriften »Fortrydelsesret, betænkningstid« bestemmer i stk. 1:

»I forbindelse med forbrugerkreditaftaler har låntageren fortrydelsesret i henhold til § 355.«

42 BGB's § 495 i den udgave, der var gældende den 31. januar 2012 og finder anvendelse på BQ's situation i sag C-232/21, havde følgende ordlyd:

»(1) I forbindelse med forbrugerkreditaftaler har låntageren fortrydelsesret i henhold til § 355.

[...]

(2) §§ 355-359a finder anvendelse, forudsat at:

1. de i EGBGB's artikel 247, § 6, stk. 2, omhandlede obligatoriske oplysninger erstatter angivelsen af fortrydelsesretten

2. Fristen for fortrydelse endvidere ikke begynder at løbe

a) inden indgåelsen af aftalen

b) før låntageren har modtaget de i § 492, stk. 2, omhandlede obligatoriske oplysninger, [...]«

- 43 BGB's § 506, der har overskriften »Henstand med betaling, anden finansiel facilitet«, fastsætter i stk. 1, at »[b]estemmelserne i §§ 358-360 og 491a-502 samt 505a-505e, som gælder for almindelige forbrugerkreditaftaler, finder med undtagelse af § 492, stk. 4, og med forbehold af stk. 3 og 4 anvendelse på aftaler, hvormed en erhvervsdrivende giver en forbruger henstand med betalingen mod vederlag eller anden finansiel facilitet mod vederlag [...]«.

Lov om ikrafttræden af den borgerlige lovbog

- 44 Artikel 247 i EGBGB, der har overskriften »Oplysningskrav til forbrugerlåneaftaler, finansielt tilskud mod vederlag og kreditformidlingsaftaler«, bestemmer:

»[...]

§ 3 Indhold af oplysninger forud for aftaleindgåelsen i tilfælde af almindelige forbrugerkreditaftaler

(1) De oplysninger, der gives inden kontraktindgåelsen, skal omfatte:

[...]

5. debitorrenten

[...]

11. morarentesatsen og måden, den kan tilpasses på, samt, hvor det er relevant, omkostningerne i forbindelse med misligholdelse

[...]

§ 6 Aftalens indhold

(1) Følgende oplysninger skal angives i forbrugerkreditaftalen på en klar og forståelig måde:

1. de i stk. 3, første afsnit, nr. 1-14, og § 3, stk. 4, angivne oplysninger

[...]

(2) I tilfælde af eventuel fortrydelsesret i henhold til [BGB's] § 495 skal aftalen indeholde oplysninger om tidsfrist og andre betingelser for at udøve fortrydelsesretten samt en henvisning til låntagers forpligtelse til at tilbagebetale et allerede udbetalt lån og til at betale renter. Aftalen skal angive det rentebeløb, der påløber pr. dag. Såfremt forbrugerkreditaftalen indeholder et fremhævet, klart udformet aftalevilkår, som hvad angår almindelige forbrugerkreditaftaler svarer til standardformularen i bilag 7 og hvad angår forbrugerkreditter til boligkøb svarer til standardformularen i bilag 8, skal dette aftalevilkår anses for at opfylde kravene i første og andet punktum. [...] Långiveren kan afvige fra standardformularen med hensyn til format og skriftstørrelse under hensyntagen til tredje punktum.

§ 7 Øvrige oplysninger i aftalen

(1) Følgende oplysninger skal angives i forbrugerkreditaftalen på en klar og forståelig måde, for så vidt som de er relevante for aftalen:

[...]

3. metoden til beregning af kompensation for førtidig tilbagebetaling, forudsat at kreditgiveren har til hensigt at gøre sin ret til sådan kompensation gældende i tilfælde af låntagerens førtidige tilbagebetaling af lånet
4. låntagerens adgang til klage og en udenretslig bilæggelse af tvister og i givet fald betingelserne for sådan adgang.

[...]

§ 12 Tilknyttede aftaler og finansiel facilitet mod vederlag

(1) §§ 1-11 finder tilsvarende anvendelse på aftaler om finansiel facilitet mod vederlag, hvortil der henvises i BGB's § 506, stk. 1. Hvad angår sådanne aftaler samt forbrugerkreditaftaler, der er knyttet til en anden aftale i henhold til BGB's § 358, eller hvori varer eller tjenesteydelser er specificeret i henhold til BGB's § 360, stk. 2, gælder følgende:

1. [O]plysningerne forud for aftaleindgåelsen, herunder i det i stk. 5 omhandlede tilfælde, skal omfatte genstanden og prisen i kontanter.
2. [A]ftalen skal angive
 - a) genstanden og prisen i kontanter, samt
 - b) oplysninger om de rettigheder, der følger af BGB's §§ 358 og 359 eller 360, og om betingelserne for at udøve disse rettigheder.

Såfremt forbrugerkreditaftalen indeholder et fremhævet, klart udformet kontraktvilkår, som hvad angår almindelige forbrugerkreditaftaler svarer til standardformularen i bilag 7 og hvad angår forbrugerkreditter til boligkøb svarer til standardformularen i bilag 8, skal dette kontraktvilkår for så vidt angår tilknyttede aftaler og transaktioner i henhold til BGB's § 360, stk. 2, andet punktum, opfylde kravene i § 360, stk. 2, andet punktum, nr. 2, litra b).

[...]«

Den civile retsplejelov

45 § 348a i Zivilprozessordnung (den civile retsplejelov) fastsætter:

»(1) Hvis der ikke er grundlag for en enedommers kompetence i henhold til § 348, stk. 1, overfører den civile afdeling ved kendelse sagen til et af sine medlemmer, når

1. sagen ikke frembyder særlige vanskeligheder af faktisk eller juridisk karakter
2. sagen ikke har principiel betydning

3. sagen endnu ikke er blevet realitetsbehandlet for afdelingen i et primært retsmøde, medmindre der i mellemtiden er afsagt dom med forbehold, delvis dom eller mellemliggende dom.

(2) Enedommeren henviser sagen til afdelingen for civile sager med henblik på afgørelse om overtagelse, hvis

1. sagen som følge af en væsentlig ændring af den processuelle situation frembyder særlige vanskeligheder af faktisk eller juridisk karakter eller får principiel betydning, eller

2. parterne samstemmende anmoder herom.

Afdelingen overtager sagen, såfremt betingelserne i første punktum, nr. 1), er opfyldt. Den træffer afgørelse herom ved kendelse efter at have hørt parterne. Sagen kan ikke overdrages til enedommeren igen.

(3) Søgsmål kan ikke støttes på en gennemført eller undladt overdragelse, underlæggelse eller overtagelse.«

Twisterne i hovedsagerne og de præjudicielle spørgsmål

Sag C-38/21

- 46 Som låneformidler for BMW Bank tilbød en ansat hos en forhandler af bilmærket BMW, i hvis lokaler VK, sagsøgeren i hovedsagen, havde aflagt besøg, sidstnævnte at lease et motorkøretøj. Denne ansatte beregnede forskellige elementer ved leasingen og drøftede varigheden heraf samt størrelsen af den oprindelige betaling og de månedlige rater, som skulle betales ved indgåelse af leasingaftalen, med VK. Den ansatte havde bemyndigelse til at give oplysninger om den påtænkte kontrakt, hvis særlige kendetegn han var bekendt med, og til at besvare potentielle kunders spørgsmål. Han havde derimod ikke beføjelse til at indgå en leasingaftale mellem BMW Bank og de forbrugere, der henvendte sig til ham. VK indgav en skriftlig anmodning til forhandleren om indgåelse af en leasingaftale med BMW Bank vedrørende et motorkøretøj til privat brug. Denne anmodning blev videresendt til banken, som undersøgte den, inden den accepterede den.
- 47 Den 10. november 2018 indgik VK gennem fjernkommunikationsteknik således en leasingaftale med BMW Bank vedrørende et motorkøretøj til privat brug.
- 48 Det fremgår af sagsakterne for Domstolen, at BMW Bank erhvervede køretøjet med de af VK angivne specifikationer, og at den ejede dette køretøj under hele aftalens varighed.
- 49 Leasingaftalen var støttet på BMW Banks indrømmelse af et lån med en kontraktlig årlig debitorrente på 3,49% i hele leasingaftalens varighed, mens de årlige omkostninger i procent udgjorde 3,55%. Henset til det forhold, at denne aftale blev indgået for en varighed af 24 måneder, uden at VK havde pligt til at købe køretøjet ved aftalens udløb, bestemtes det, at VK i alt kun skulle betale 12 468,80 EUR, svarende til en oprindelig betaling på 4 760 EUR, som skulle betales ved begyndelsen af leasingperioden, senest ved overgivelsen af køretøjet, samt 24 månedlige rater af 321,95 EUR. Det aftaltes endvidere, at VK skulle overholde et årligt kilometertal på 10 000 km, og at han ved tilbageleveringen af køretøjet skulle betale 7,37 eurocent pr. yderligere kørt kilometer, mens han ville blive betalt 4,92 eurocent pr. ikke kørt kilometer. VK skulle desuden betale for køretøjets tab af værdi, hvis det ved tilbagelevering heraf konstateredes, at køretøjets

stand hverken svarede til dets alder eller det aftalte kilometertal. Endelig var det i nævnte aftale bestemt, at det påhvilede VK at tegne en kaskoforsikring for dette køretøj, at påberåbe sig garantirettigheder med hensyn til mangler over for tredjeparter og at bære risikoen for bortkomst, beskadigelse og øvrige værdiforringelser.

- 50 VK betalte acontobeløbet og overtog køretøjet, inden han fra januar 2019 betalte de månedlige rater foreskrevet i leasingaftalen.
- 51 Ved skrivelse af 25. juni 2020 meddelte VK, at han ønskede at fortryde leasingaftalen i overensstemmelse med bestemmelserne i tysk ret.
- 52 For Landgericht Ravensburg (den regionale ret i første instans i Ravensburg, Tyskland), der er den forelæggende ret, har VK gjort gældende, at den i tysk lovgivning fastsatte fortrydelsesret på 14 dage på dette tidspunkt endnu ikke var begyndt at løbe, idet han i denne forbindelse bl.a. har anført, at de obligatoriske oplysninger, som han skulle meddeles i henhold til nævnte lovgivning, var utilstrækkelige og ulæselige. VK har desuden gjort gældende, at leasingaftalen skal kvalificeres som en aftale om fjernsalg og/eller en aftale indgået uden for fast forretningssted, således at han under alle omstændigheder har den fortrydelsesret, der er fastsat for denne typer aftaler i tysk lovgivning. VK har i denne henseende anført, at han hverken havde mulighed for at stille spørgsmål eller indhente bindende oplysninger fra BMW Bank, eftersom ingen af dennes ansatte eller repræsentanter var til stede ved forberedelsen af aftalen, som foregik i bilforhandlerens lokaler.
- 53 BMW Bank har for sin del bl.a. bestridt, at der findes en fortrydelsesret, med den begrundelse at reglerne om fortrydelsesret vedrørende forbrugerkreditaftaler ikke finder anvendelse på leasingaftaler som den i hovedsagen omhandlede. Denne bank har desuden i leasingaftalen, som forbinder denne og VK, behørigt meddelt denne person samtlige obligatoriske oplysninger fastsat i tysk ret. Navnlig gengiver oplysningerne vedrørende fortrydelsesretten meget præcist standardformularen fastsat i lovgivningen med oplysninger vedrørende fortrydelsesretten (herefter »den lovbestemte model«), hvorfor disse oplysninger i henhold til denne ret skal anses for at være præcise. BMW Bank har desuden anført, at aftalen ikke kan kvalificeres som en aftale om fjernsalg, for så vidt som VK havde personlig kontakt med en kreditformidler, der kunne oplyse ham om den tilbudte tjeneste. Der er heller ikke tale om en aftale indgået uden for fast forretningssted, da kreditformidleren skal anses for at handle i den erhvervsdrivendes navn og på dennes vegne.
- 54 I første række har den forelæggende ret anført, at tysk retspraksis indtil for nylig med hensyn til leasingaftaler som den i hovedsagen omhandlede tog udgangspunkt i princippet om, at der fandtes en fortrydelsesret i medfør af en analog anvendelse af de nationale bestemmelser vedrørende aftaler, hvorved en erhvervsdrivende mod vederlag yder en forbruger henstand med betalingen eller en anden form for finansiel facilitet.
- 55 Ved dom af 24. februar 2021 fastslog Bundesgerichtshof (forbundsdomstol, Tyskland) imidlertid, at en sådan analog anvendelse ikke kunne lægges til grund som følge af den tyske lovgivers hensigt om ikke at anerkende den fortrydelsesret, der fandtes for finansielle faciliteter, for leasingaftaler som den i hovedsagen omhandlede. Ifølge nævnte forbundsdomstol understøttes en sådan tilgang af EU-retten, eftersom direktiv 2008/48 ifølge direktivets artikel 2, stk. 2, litra d), ikke finder anvendelse på leje- eller leasingaftaler, hvor der ikke er fastsat en pligt for lejer eller leasingtager til at købe aftalegenstanden, hverken i selve aftalen eller i en separat aftale.

- 56 Den forelæggende ret ønsker dog oplyst, om en leasingaftale vedrørende et motorkøretøj som den i hovedsagen omhandlede henhører under anvendelsesområdet for direktiv 2008/48 eller eventuelt direktiv 2011/83 og 2002/65, idet denne ret i sidstnævnte forbindelse bl.a. har spurgt Domstolen, om en sådan aftale kan kvalificeres som en aftale om »finansielle tjenesteydelser« som omhandlet i det ene af de sidstnævnte direktiver.
- 57 I anden række, og såfremt en sådan leasingaftale henhører under anvendelsesområdet for direktiv 2008/48, nærer den forelæggende ret for det første tvivl om, hvorvidt en national lovgivning, der fastsætter en lovbestemt formodning om, at den erhvervsdrivende overholder sin forpligtelse til at underrette forbrugeren om fortrydelsesretten, når denne i aftalen henviser til nationale bestemmelser, der selv henviser til en lovbestemt model, er forenelig med dette direktiv. Den ønsker endvidere oplyst, om den, såfremt dette spørgsmål besvares benægtende, skal undlade at anvende denne lovgivning.
- 58 For det andet, og såfremt den forelæggende ret ikke skal undlade at anvende en sådan lovgivning, nærer den forelæggende ret tvivl om de oplysninger, som den erhvervsdrivende skal nævne i kreditaftaler i medfør af artikel 10, stk. 2, litra l), p) og t), i direktiv 2008/48, samt om tidspunktet, hvor fristen for fortrydelse begynder at løbe, såfremt de obligatoriske oplysninger ikke er omtalt korrekt.
- 59 Med hensyn til artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv 2008/48 har Bundesgerichtshof (forbundsdomstol) fastslået, at for så vidt som en leasingaftale som den i hovedsagen omhandlede bestemmer, at der i tilfælde af førtidig tilbagebetaling af lånet efter udøvelse af fortrydelsesretten skal betales et dagligt beløb på 0,00 EUR for perioden fra udleveringen af køretøjet til tilbageleveringen heraf, er forbrugeren tilstrækkeligt oplyst om, at långiver giver afkald på sin ret til daglige renter for denne periode. Den forelæggende ret er af den opfattelse, at eftersom leasingaftalen ligeledes omtaler en årlig debitorrentesats på 3,49%, kan den således valgte formulering være i strid med denne bestemmelses krav om at være klar og koncis, hvilket gælder så meget desto mere, eftersom direktivets artikel 14, stk. 3, litra b), bestemmer, at renterne beregnes på grundlag af den mellem parterne aftalte debitorrente.
- 60 Med hensyn til artikel 10, stk. 2, litra l), i direktiv 2008/48 er det ifølge Bundesgerichtshof (forbundsdomstol) tilstrækkeligt, at et vilkår som det, der er anvendt i den i hovedsagen omhandlede leasingaftale, indikerer, at den gældende morarentesats fastsættes på grundlag af en vis procentdel i forhold til en referencerentesats, der fremgår af en lovbestemmelse, hvortil aftalen henviser. Den forelæggende ret nærer imidlertid tvivl om, hvorvidt der snarere skal angives den gældende sats i absolut værdi, dvs. i form af en konkret procentsats.
- 61 Hvad angår artikel 10, stk. 2, litra t), i direktiv 2008/48 er Bundesgerichtshof (forbundsdomstol) af den opfattelse, at det er åbenbart nødvendigt i forbindelse med et vilkår som det, der fremgår af den i hovedsagen omhandlede leasingaftale, i denne aftale at nævne alle betingelserne for at kunne antage en klage fra kunde til behandling, idet en henvisning til reglerne for mæglingsproceduren er tilstrækkelig. Den forelæggende ret er af den opfattelse, at det ikke er nødvendigt i selve aftalen at angive alle de formelle betingelser for adgangen til mæglingsproceduren.
- 62 Hvad desuden angår fristen for fortrydelse skal det afgøres, om det blotte fravær af de obligatoriske oplysninger i en leasingaftale som den i hovedsagen omhandlede er til hinder for, at denne frist begynder at løbe, eller om tilstedeværelsen af unøjagtige oplysninger i denne aftale kan have en sådan virkning.

- 63 For det tredje ønsker den forelæggende ret oplysninger om muligheden for at kvalificere udøvelsen af fortrydelsesretten fastsat i artikel 14, stk. 1, i direktiv 2008/48 som misbrug, eller for, at denne fortabes.
- 64 Hvad indledningsvis angår spørgsmålet om fortabelse har den forelæggende ret anført, at det efter dens opfattelse er tvivlsomt, om forbrugers udøvelse af fortrydelsesretten kan fortabes, navnlig fordi der ikke er retsgrundlag herfor.
- 65 Det fremgår navnlig af artikel 14, stk. 1, litra a) og b), i direktiv 2008/48, at fortrydelsesretten ikke er tidsmæssigt begrænset, når forbrugeren ikke modtager de i artikel 10 i direktiv 2008/48 fastsatte oplysninger, idet den erhvervsdrivende til enhver tid faktisk har mulighed for at få fristen for fortrydelse til at løbe ved at meddele disse oplysninger. Fortrydelsesretten tilsigter i øvrigt ikke alene den individuelle beskyttelse af forbrugeren, men også mere generelle formål såsom forebyggelse af overdreven gældsætning og styrkelse af de finansielle markeders stabilitet.
- 66 Hvad dernæst angår spørgsmålet om misbrug af fortrydelsesretten har den forelæggende ret anført, at det følger af nyere praksis fra Bundesgerichtshof (forbundsdomstol), at der som led i den samlede vurdering med henblik på at konstatere et sådant misbrug skal tages hensyn til visse omstændigheder, nemlig bl.a. om forbrugeren klart kunne fastslå, at de urigtige oplysninger, der ikke var i overensstemmelse med den lovbestemte model, var uden relevans for den pågældende, om vedkommende for første gang under kassationssagen påberåbte sig, at disse oplysninger om fortrydelsesretten ikke var i overensstemmelse med nævnte model, eller om forbrugeren udøvede sin fortrydelsesret, idet vedkommende ikke anså sig for at have pligt til at betale kompensation til den erhvervsdrivende efter at have benyttet køretøjet i overensstemmelse med anvendelsesformålet.
- 67 Den forelæggende ret er – i det væsentlige af de samme grunde som dem, der er anført vedrørende fortabelsen – imidlertid af den opfattelse, at fortrydelsesretten ikke kan begrænses med den begrundelse, at denne ret er blevet misbrugt.
- 68 I tredje række, og såfremt en leasingaftale vedrørende et motorkøretøj som den i hovedsagen omhandlede udgør en aftale om finansielle tjenesteydelser som omhandlet i direktiv 2002/65 og 2011/83, nærer den forelæggende ret med henblik på at afgøre, om VK har en fortrydelsesret, for det første tvivl om, hvorvidt en sådan aftale skal kvalificeres som en aftale indgået uden for fast forretningssted som omhandlet i direktiv 2011/83, for så vidt som den blev indgået i erhvervslokalerne tilhørende en person, der kun deltager i forberedelsen af indgåelsen af aftalen, i dette tilfælde bilforhandleren, uden at denne person har bemyndigelse til at repræsentere långiver med henblik på aftalens indgåelse.
- 69 I denne henseende har den forelæggende ret anført, at selv om direktiv 2011/83 ganske vist ikke finder anvendelse på finansielle tjenesteydelser i medfør af dets artikel 3, stk. 3, litra d), afhænger fortolkningen af BGB's § 312b, som vedrører aftaler indgået uden for fast forretningssted, dog af fortolkningen af direktivet. For så vidt som sidstnævnte er blevet gennemført i videre omfang end den i EU-retten fastsatte ramme, er det således i Den Europæiske Unions åbenbare interesse, at det fortolkes ensartet. Det skal således afklares, om bidrag fra personer, der blot deltager i forberedelsen af indgåelsen af en aftale som medhjælpere, kan sidestilles med at handle i den erhvervsdrivendes navn eller på dennes vegne som omhandlet i artikel 2, nr. 2), i direktiv 2011/83 og dermed BGB's § 312b, stk. 1, andet punktum.

- 70 For det andet nærer den forelæggende ret, såfremt en leasingaftale som den i hovedsagen omhandlede faktisk udgør en aftale indgået uden for fast forretningssted, tvivl om, hvorvidt undtagelsen til fortrydelsesretten i artikel 16, litra l), i direktiv 2011/83 for levering af tjenesteydelser med biludlejning finder anvendelse på denne aftale. Den forelæggende ret har i denne forbindelse henvist til en afgørelse fra en højere tysk retsinstans, hvorefter biludlejning kun omfatter kortvarig biludlejning og ikke langvarige leasingaftaler.
- 71 For det tredje ønsker den forelæggende ret med henblik på at afgøre, om VK har en fortrydelsesret, oplyst, om en leasingaftale vedrørende et motorkøretøj som den i hovedsagen omhandlede kan kvalificeres som en aftale om fjernsalg som omhandlet i direktiv 2002/65 og 2011/83, for så vidt som forbrugeren kun havde personlig kontakt med en person, der alene deltog i forberedelsen af indgåelsen af aftalen, i det foreliggende tilfælde bilforhandleren, uden at denne person har beføjelse til repræsentation med henblik på indgåelsen af denne aftale, og uden at personen i øvrigt har tilladelse til at indgå denne.
- 72 I denne henseende har den forelæggende ret anført, at personer, som blot deltager på et sådant forberedende trin, ikke bør kunne anses for at være repræsentanter for den erhvervsdrivende, der tilbyder en sådan aftale. Bundesgerichtshof (forbundsdomstol) har imidlertid fastslået, at betingelsen om udelukkende at anvende fjernkommunikationsteknikker, som kræves, for at der foreligger fjernsalg som omhandlet i direktiv 2002/65 og 2011/83, ikke er opfyldt, når forbrugeren under forberedelsen af indgåelsen af en aftale har personlig kontakt med en person, som giver oplysninger om aftalen på den erhvervsdrivendes vegne.
- 73 På denne baggrund har Landgericht Ravensburg (den regionale ret i første instans i Ravensburg) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Vedrørende [formodningen for lovlighed] i henhold til artikel 247, § 6, stk. 2, tredje punktum, og artikel 247, § 12, stk. 1, tredje punktum, i [EGBGB]:
- a) Er EGBGB's artikel 247, § 6, stk. 2, tredje punktum, og artikel 247, § 12, stk. 1, tredje punktum, uforenelige med artikel 10, stk. 2, litra p), og artikel 14, stk. 1, i direktiv [2008/48/EF], for så vidt som de fastslår, at aftalevilkår, der er i strid med betingelserne i artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv 2008/48/EF, alligevel opfylder kravene i EGBGB's artikel 247, § 6, stk. 2, første og andet punktum, og artikel 247, § 12, stk. 1, andet punktum, nr. 2), litra b)?
- Såfremt dette spørgsmål besvares bekræftende:
- b) Følger det af EU-retten, navnlig af artikel 10, stk. 2, litra p), og artikel 14, stk. 1, i direktiv [2008/48], at EGBGB's artikel 247, § 6, stk. 2, tredje punktum, og artikel 247, § 12, stk. 1, tredje punktum, ikke skal anvendes, for så vidt som disse bestemmelser i EGBGB fastslår, at aftalevilkår, der er i strid med betingelserne i artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv [2008/48], alligevel opfylder kravene i EGBGB's artikel 247, § 6, stk. 2, første og andet punktum, og artikel 247, § 12, stk. 1, andet punktum, nr. 2), litra b)?
- Såfremt [det første spørgsmål, litra] b), ikke besvares bekræftende:
- 2) Vedrørende de obligatoriske oplysninger i henhold til artikel 10, stk. 2, i direktiv [2008/48]:
- a) Skal artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv [2008/48] fortolkes således, at det rentebeløb, der påløber pr. dag, og som skal angives i kreditaftalen, skal beregnes i henhold til den kontraktlige debitorrente, der er anført i aftalen?

- b) Skal artikel 10, stk. 2, litra l), i direktiv [2008/48] fortolkes således, at kreditaftalen skal angive den gældende sats for morarenter på tidspunktet for indgåelse af aftalen som et absolut tal, [eller] som minimum den gældende referencesats (i det foreliggende tilfælde basisrentesatsen i henhold til § 247 i [BGB]), på grundlag af hvilken den gældende sats for morarenter beregnes ved et tillæg (i det foreliggende tilfælde fem procentpoint i henhold til BGB's § 288, stk. 1, andet punktum) som et absolut tal, og skal forbrugeren informeres om referencesatsen (basisrentesatsen), og om, at denne kan ændre sig?
- c) Skal artikel 10, stk. 2, litra t), i direktiv [2008/48] fortolkes således, at kreditaftalens tekst skal angive de væsentlige formelle betingelser for klageadgang og adgang til udenretslig bilæggelse af tvister?

Såfremt mindst et af de ovenstående spørgsmål [i det andet spørgsmål, litra] a)-c), besvares bekræftende:

- d) Skal artikel 14, stk. 1, andet punktum, litra b), i direktiv [2008/48] fortolkes således, at fristen for udøvelse af fortrydelsesretten kun begynder at løbe, såfremt oplysningerne i henhold til artikel 10, stk. 2, i direktiv [2008/48] er angivet fuldstændigt og korrekt?

Såfremt spørgsmålet besvares benægtende:

- e) Hvilke kriterier er relevante for, at fortrydelsesfristen begynder at løbe på trods af ufuldstændige eller ukorrekte oplysninger?

Såfremt ovenstående [det første spørgsmål, litra] a), og/eller mindst et af de under [det andet spørgsmål, litra] a)-c), besvares bekræftende:

- 3) Vedrørende fortabelsen [...] af den fortrydelsesret, der består i henhold til artikel 14, stk. 1, første punktum, i direktiv [2008/48]:
 - a) Kan fortrydelsesretten i henhold til artikel 14, stk. 1, første punktum, i direktiv [2008/48] fortabes?

Såfremt dette er tilfældet:

- b) Udgør fortabelsen en tidsbegrænsning af fortrydelsesretten, der skal være reguleret i en parlamentslov?

Såfremt dette ikke er tilfældet:

- c) Forudsætter en fortabelse i subjektiv henseende, at forbrugeren vidste, at dennes fortrydelsesret fortsat bestod, eller at denne i det mindste var ansvarlig for sit manglende kendskab, idet dette skyldtes grov uagtsomhed?

Såfremt dette ikke er tilfældet:

- d) Er kreditgiverens mulighed for at meddele kredittageren oplysningerne efterfølgende som omhandlet i artikel 14, stk. 1, andet punktum, litra b), i direktiv [2008/48] og dermed sætte fristen i gang til hinder for at anvende reglerne om fortabelse i god tro?

Såfremt dette ikke er tilfældet:

- e) Er dette foreneligt med de faste folkeretlige principper, som de tyske domstole er bundet af i henhold til [forfatningen].

Såfremt dette er tilfældet:

- f) Hvorledes skal de tyske retsmyndigheder i givet fald løse en konflikt mellem bindende folkeretlige regler og krav fra [Domstolen]?

- 4) Vedrørende den antagelse, at der i forbindelse med forbrugerens udøvelse af fortrydelsesretten i henhold til artikel 14, stk. 1, første punktum, i direktiv [2008/48] foreligger misbrug af rettigheder:
- a) Kan udøvelsen af fortrydelsesretten i henhold til artikel 14, stk. 1, første punktum, i direktiv [2008/48] udgøre et misbrug af rettigheder?
- Såfremt dette er tilfældet:
- b) Såfremt det antages, at der foreligger et misbrug af rettigheder i forbindelse med udøvelsen af fortrydelsesretten, foreligger der da en begrænsning af fortrydelsesretten, der skal være reguleret i en parlamentslov?
- Såfremt dette ikke er tilfældet:
- c) Forudsætter antagelsen om, at der foreligger misbrug af rettigheder i forbindelse med udøvelsen af fortrydelsesretten i subjektiv henseende, at forbrugeren vidste, at dennes fortrydelsesret fortsat bestod, eller at denne i det mindste var ansvarlig for sit manglende kendskab, idet dette skyldtes grov uagtsomhed?
- Såfremt dette ikke er tilfældet:
- d) Er kreditgiverens mulighed for at meddele kredittageren oplysningerne efterfølgende som omhandlet i artikel 14, stk. 1, andet punktum, litra b), i direktiv [2008/48] og dermed sætte fristen i gang til hinder for den antagelse, at der foreligger misbrug af rettigheder i forbindelse med udøvelsen af fortrydelsesretten i henhold til princippet om god tro?
- Såfremt dette ikke er tilfældet:
- e) Er dette foreneligt med de faste folkeretlige principper, som de tyske domstole er bundet af i henhold til forfatningen?
- Såfremt dette er tilfældet:
- f) Hvorledes skal de tyske retsanvendende myndigheder i givet fald løse en konflikt mellem bindende folkeretlige regler og krav fra [Domstolen]?
- 5) Er aftaler om leasing af motorkøretøjer med kilometerafregning med en varighed på ca. to til tre år, som er indgået uden almindelig opsigelsesret i henhold til en standardformular, hvor forbrugeren er forpligtet til at sørge for fuld kaskoforsikring af køretøjet, skal gøre mangelsbeføjelser gældende over for tredjemand (navnlig over for forhandlere og producenter af køretøjet), og hvor denne tillige bærer risikoen for bortkomst, beskadigelse og øvrige værdiforringelser, omfattet af anvendelsesområdet for direktiv [2011/83] og/eller direktiv [2008/48] og/eller direktiv [2002/65]? Er der i den forbindelse tale om kreditaftaler som omhandlet i artikel 3, litra c), i direktiv [2008/48] og/eller om aftaler om finansielle tjenesteydelser som omhandlet i artikel 2, nr. 12), i direktiv [2011/83] samt artikel 2, litra b) i direktiv [2002/65]?
- 6) Såfremt aftaler om leasing af motorkøretøjer med kilometerafregning – som beskrevet under [det femte spørgsmål] – er aftaler om finansielle tjenesteydelser:
- a) Gælder også faste forretningssteder for en person, der for den erhvervsdrivende forbereder transaktioner med forbrugere, men ikke selv har beføjelse til at indgå de pågældende aftaler, som ubevægelige detailforretningssteder som omhandlet i artikel 2, nr. 9), i direktiv [2011/83]?

Såfremt dette er tilfældet:

- b) Gælder dette også, såfremt den person, der forbereder aftalen, driver erhvervmæssig virksomhed i en anden branche og/eller tilsynsretligt og/eller civilretligt ikke har beføjelse til at indgå aftaler om finansielle tjenesteydelser?
- 7) Såfremt et af spørgsmålene under [det sjette spørgsmål, litra] a) eller b), besvares benægtende: Skal artikel 16, litra l), i direktiv [2011/83] fortolkes således, at aftaler om leasing af motorkøretøjer med kilometerafregning, (som beskrevet ovenfor under [det femte spørgsmål]) er omfattet af disse undtagelser?
- 8) Såfremt aftaler om leasing af motorkøretøjer med kilometerafregning – som beskrevet under [det femte spørgsmål] – er aftaler om finansielle tjenesteydelser:
- a) Foreligger der også en aftale om fjernsalg som omhandlet i artikel 2, litra a), i direktiv [2002/65] og artikel 2, nr. 7), i direktiv [2011/83], når der i forbindelse med forhandlingerne om aftalen kun var personlig kontakt med en person, der forbereder transaktioner med forbrugere for den erhvervsdrivende, men ikke selv har beføjelse til at indgå de pågældende aftaler?
- Såfremt dette er tilfældet:
- b) Gælder dette også, såfremt den person, der forbereder aftalen, driver erhvervmæssig virksomhed i en anden branche og/eller tilsynsretligt og/eller civilretligt ikke har beføjelse til at indgå aftaler om finansielle tjenesteydelser?«

Sag C-47/21

- 74 Den 12. april 2017 indgik F.F. en aftale med C. Bank AG om et lån af et nettobeløb på 15 111,70 EUR med henblik på køb af en brugt personbil til privat brug.
- 75 Den bilforhandler, hos hvem køretøjet blev købt, fungerede som kreditformidler for C. Bank i forbindelse med forberedelsen og indgåelsen af låneaftalen og anvendte de låneaftaleformularer, som banken havde stillet til rådighed. Efter låneaftalen var køretøjets købspris 14 880,00 EUR. Efter betaling af et acotobeløb på 2 000,00 EUR var den resterende pris, der skulle betales, 12 880,00 EUR, som skulle finansieres ved det pågældende lån.
- 76 Den pågældende aftale fastsatte tilbagebetaling af lånet i 60 månedlige afdrag af samme beløb samt den endelige betaling af et større beløb. Det køretøj, som F.F. havde købt, blev overdraget til C. Bank som sikkerhed. Efter lånets udbetaling betalte F.F. regelmæssigt de aftalte månedlige afdrag.
- 77 Den 1. april 2020 fortrød F.F. låneaftalen.
- 78 F.F. har gjort gældende, at eftersom oplysningerne vedrørende fortrydelsesretten i låneaftalen var uklare, og flere obligatoriske omtaler, som skulle være anført i denne aftale i henhold til tysk ret, var urigtige, var den i denne ret fastsatte fortrydelsesfrist på 14 dage endnu ikke begyndt at løbe. På denne baggrund har han bl.a. anmodet om at få tilbagebetalt de månedlige afdrag, som han havde betalt indtil tidspunktet for fortrydelsen, samt det acotobeløb, som han havde betalt forhandleren, dvs. i alt 10 110,11 EUR. Han har desuden nedlagt påstand om, at det fastslås, at C. Bank var i fordringshavermora med modtagelsen af køretøjet som omhandlet i BGB's § 293.
- 79 C. Bank har nedlagt påstand om frifindelse og har navnlig gjort gældende, at den behørigt har givet F.F. alle de obligatoriske oplysninger, bl.a. gennem den lovbestemte model.

- 80 For det første nærer den forelæggende ret tvivl om, hvorvidt en national lovgivning, som fastsætter en formodning for, at den erhvervsdrivende har overholdt forpligtelsen til at oplyse forbrugeren om fortrydelsesretten, når den pågældende i en aftale henviser til nationale bestemmelser, som selv henviser til en lovbestemt model, eller når vedkommende i denne aftale indsætter oplysninger udledt af denne model, som er i strid med bestemmelserne i direktiv 2008/48, er forenelig med dette direktiv. Den forelæggende ret ønsker endvidere oplyst, om den, såfremt det fastslås, at denne lovgivning er i strid med nævnte direktiv, skal undlade at anvende en sådan lovgivning.
- 81 Den forelæggende ret har i denne henseende anført, at selv hvis det antages, at C. Bank havde benyttet den lovbestemte model urigtigt, kan F.F. imidlertid ikke anfægte anvendelsen af ovennævnte lovbestemte formodning, eftersom en sådan anfægtelse udgør misbrug af rettigheder efter de af Bundesgerichtshof (forbundsdomstol) fastsatte kriterier.
- 82 For det andet nærer den forelæggende ret tvivl om de oplysninger, som den erhvervsdrivende skal nævne i kreditaftaler i medfør af artikel 10, stk. 2, litra l), p), r) og t), i direktiv 2008/48, samt om tidspunktet, hvor fristen for fortrydelse begynder at løbe, såfremt de obligatoriske oplysninger ikke er omtalt korrekt.
- 83 Indledningsvis har Bundesgerichtshof (forbundsdomstol) i forbindelse med et kontraktvilkår svarende til det, der fremgår af den i hovedsagen omhandlede aftale, med hensyn til artikel 10, stk. 2, litra r), i direktiv 2008/48 vedrørende oplysningerne om långivers ret til godtgørelse og metoden til beregning heraf anført, at långiver kan nøjes med i store træk at omtale de væsentligste parametre for beregningen af den skyldige godtgørelse i tilfælde af førtidig tilbagebetaling af lånet. Den forelæggende ret ønsker imidlertid oplyst, om der i en aftale som den i hovedsagen omhandlede ikke snarere skal angives en præcis matematisk formel, som er forståelig for forbrugeren. Det skal i givet fald ligeledes afgøres, om der, såfremt de i aftalen anførte oplysninger vedrørende beregningen af den skyldige godtgørelse i tilfælde af førtidig tilbagebetaling af lånet er utilstrækkelige, kan pålægges en sanktion alene ved fortabelse af retten til godtgørelse, eller om en sådan situation skal sidestilles med manglende oplysninger, hvorfor fristen for fortrydelse ikke begynder at løbe.
- 84 Dernæst har den forelæggende med hensyn til artikel 10, stk. 2, litra l), p) og t), i direktiv 2008/48 anført den samme tvivl som den, der er nævnt i nærværende doms præmis 59-61, idet det præciseres, at aftalen indgået mellem F.F. og C. Bank den 12. april 2017 indeholdt kontraktvilkår svarende til de i disse præmisser omtalte.
- 85 Endelig har den forelæggende ret med hensyn til fristen for fortrydelse givet udtryk for den samme tvivl som den, der er anført i nærværende doms præmis 62.
- 86 For det tredje ønsker den forelæggende ret oplyst, om fortrydelsesretten kan begrænses tidsmæssigt i tilfælde af en tilsidesættelse af god tro. Den forelæggende ret ønsker nærmere bestemt oplyst, om og i givet fald efter hvilke regler fortrydelsesretten i artikel 14, stk. 1, i direktiv 2008/48 kan fortabes, hvis udøvelsen af denne ret under visse omstændigheder kan anses for at udgøre misbrug. Den forelæggende ret har i denne henseende støttet sig på det samme ræsonnement som det i nærværende doms præmis 63-67 anførte.
- 87 For det fjerde nærer den forelæggende ret tvivl om udøvelsen af forbrugers ret til at opnå tilbagebetaling af de betalte månedlige afdrag, såfremt den kreditaftale, som vedkommende har fortrudt, er knyttet til en salgsaftale. Det fremgår nemlig af praksis fra Bundesgerichtshof

(forbundsdomstol), at når en kreditaftale er knyttet til en aftale om salg af en personbil, kan långiver afvise at tilbagebetale de månedlige afdrag og i givet fald det betalte acontobeløb, indtil vedkommende har fået overdraget køretøjet, eller forbrugeren har fremlagt dokumentation for, at den er afsendt, eller långiver befinder sig i fordringshavermora som omhandlet i BGB's § 293 efter et faktisk tilbud om modtagelse sendt til den erhvervsdrivendes hjemsted.

- 88 Den forelæggende ret har anført, at såfremt långiver anfægter fortrydelsens gyldighed, kan denne tilbagebetaling udskydes, indtil den retslige tvist er endeligt afgjort. Den forelæggende ret er derfor i tvivl om, hvorvidt en sådan forpligtelse til forudgående tilbagelevering samt de procedurmæssige konsekvenser heraf er forenelige med den effektive virkning af fortrydelsesretten i artikel 14, stk. 1, i direktiv 2008/48. Køretøjet er nemlig oftest nødvendigt for forbrugers udøvelse af sit erhverv og binder et betydeligt beløb. Såfremt sidstnævnte skulle tilbagelevere køretøjet uden at vide, om fortrydelsen faktisk var effektiv, og hvornår vedkommende i givet fald ville modtage det af långiver skyldige beløb for derefter at kunne købe et erstatningsgode, ville den pågældende oftest være afskrækket fra at benytte fortrydelsesretten.
- 89 Såfremt det fastslås, at forpligtelsen til forudgående tilbagelevering af køretøjet ikke er forenelig med artikel 14, stk. 1, i direktiv 2008/48, ønsker den forelæggende ret endvidere oplyst, om denne bestemmelse har direkte virkning, således at de relevante nationale bestemmelser ikke skal anvendes.
- 90 For det femte ønsker den forelæggende ret oplyst, om en national processuel lovgivning om udøvelsen af enedommerfunktionen er forenelig med artikel 267 TEUF. Dette spørgsmål skyldes, at den sag, der verserer for den forelæggende ret, er blevet overført til en enedommer af det dommerkollegium, der har ansvaret for sagen under denne retsinstans, og anmodningen om præjudiciel afgørelse hidrører således fra denne enedommer alene.
- 91 Den forelæggende ret har i denne henseende forklaret, at det er bestridt, om en enedommer i henhold til tysk ret har beføjelse til at foretage en præjudiciel forelæggelse. Det fremgår nærmere bestemt af praksis fra Bundesgerichtshof (forbundsdomstol), at en enedommer tilsidesætter princippet om en domstol oprettet ved lov ved af egen drift at foretage en præjudiciel forelæggelse, eftersom dommeren har pligt til at henvise sagen til det kompetente dommerkollegium med henblik på, at denne atter overtager sagen.
- 92 Det er den forelæggende rets opfattelse, at artikel 267, stk. 2, TEUF er til hinder for en sådan pligt til henvisning til det kompetente dommerkollegium. Selv om Domstolen allerede har fastslået, at en præjudiciel forelæggelse fra en enedommer kan antages til realitetsbehandling ud fra et EU-retligt synspunkt, uanset om de nationale processuelle regler er overholdt eller ej, har den ikke taget stilling til, om man kan udlade at anvende en national bestemmelse, som begrænser enedommerens mulighed for at foretage en præjudiciel forelæggelse.
- 93 Den forelæggende ret har i øvrigt fremhævet, at dette spørgsmål er relevant for afgørelsen af den tvist, der verserer for den, eftersom de sagsøgte i de parallelle sager, hvori enedommeren har indleveret en præjudiciel forelæggelse til Domstolen, med støtte i de ovennævnte betragtninger afgivet af Bundesgerichtshof (forbundsdomstol) har anfægtet forelæggelsesafgørelserne eller fremsat en inhabilitetsindsigelse i forhold til den forelæggende ret på grund af partiskhed, og en sådan situation kan også opstå i nærværende sag.

94 På denne baggrund har Landgericht Ravensburg (den regionale ret i første instans i Ravensburg) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Vedrørende [formodningen for lovlighed] i henhold til artikel 247, § 6, stk. 2, tredje punktum, og artikel 247, § 12, stk. 1, tredje punktum, i [EGBGB]:

a) Er EGBGB's artikel 247, § 6, stk. 2, tredje punktum, og artikel 247, § 12, stk. 1, tredje punktum, uforenelige med artikel 10, stk. 2, litra p), og artikel 14, stk. 1, i direktiv [2008/48], for så vidt som disse bestemmelser fastslår, at aftalevilkår, der er i strid med betingelserne i artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv [2008/48], alligevel opfylder kravene i EGBGB's artikel 247, § 6, stk. 2, første og andet punktum, og artikel 247, § 12, stk. 1, andet punktum, nr. 2), litra b)?

Såfremt dette spørgsmål besvares bekræftende:

b) Følger det af EU-retten, navnlig af artikel 10, stk. 2, litra p), og artikel 14, stk. 1, i direktiv [2008/48], at EGBGB's artikel 247, § 6, stk. 2, tredje punktum, og artikel 247, § 12, stk. 1, tredje punktum, ikke skal anvendes, for så vidt som disse bestemmelser i EGBGB fastslår, at aftalevilkår, der er i strid med betingelserne i artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv [2008/48], alligevel opfylder kravene i EGBGB's artikel 247, § 6, stk. 2, første og andet punktum, og artikel 247, § 12, stk. 1, andet punktum, nr. 2), litra b)?

Uanset hvorledes [det første spørgsmål, litra] a) og b), besvares:

2) Vedrørende de obligatoriske oplysninger i henhold til artikel 10, stk. 2, i direktiv [2008/48]:

[det andet spørgsmål, litra a), er blevet trukket tilbage]

b) Vedrørende artikel 10, stk. 2, litra r), i direktiv [2008/48]:

aa) Skal denne bestemmelse fortolkes således, at oplysningerne i kreditaftalen om den kompensation for førtidig indfrielse, der skal betales ved førtidig tilbagebetaling af lånet, skal være så præcise, at forbrugeren som minimum tilnærmelsesvis kan beregne, hvor meget den kompensation, der skal betales, andrager?

(såfremt spørgsmålet ovenfor besvares bekræftende)

bb) Er artikel 10, stk. 2, litra r), og artikel 14, stk. 1, andet punktum, i direktiv [2008/48] til hinder for en national ordning, hvorefter fristen for udøvelse af fortrydelsesretten i henhold til artikel 10, stk. 2, litra r), i direktiv [2008/48] i tilfælde af ufuldstændige angivelser i kreditaftalen alligevel begynder at løbe ved kontraktens indgåelse, og den eneste retsfølge, der indtræder, er bortfald af kreditgiverens ret til kompensation for den førtidige tilbagebetaling af kreditten?

b) Skal artikel 10, stk. 2, litra l), i direktiv [2008/48] fortolkes således, at kreditaftalen skal angive den gældende sats for morarenter på tidspunktet for indgåelse af aftalen som et absolut tal, [eller] som minimum den gældende referencesats (i det foreliggende tilfælde basisrentesatsen i henhold til § 247 i [BGB], på grundlag af hvilken den gældende sats for morarenter beregnes ved et tillæg (i det foreliggende tilfælde fem procentpoint i henhold til BGB's § 288, stk. 1, andet punktum) som et absolut tal, og skal forbrugeren informeres om referencesatsen (basisrentesatsen), og om, at denne kan ændre sig?

d) Skal artikel 10, stk. 2, litra t), i direktiv [2008/48] fortolkes således, at kreditaftalens tekst skal angive de væsentlige formelle betingelser for klageadgang og adgang til udenretslig bilæggelse af tvister?

Såfremt mindst et af de ovenstående [underspørgsmål i det andet spørgsmål, litra] a)-d), besvares bekræftende:

- d) Skal artikel 14, stk. 1, andet punktum, litra b), i direktiv [2008/48] fortolkes således, at fristen for udøvelse af fortrydelsesretten kun begynder at løbe, såfremt oplysningerne i henhold til artikel 10, stk. 2, i direktiv [2008/48] er angivet fuldstændigt og korrekt?

Såfremt spørgsmålet besvares benægtende:

- f) Hvilke kriterier er relevante for, at fortrydelsesfristen begynder at løbe på trods af ufuldstændige eller ukorrekte oplysninger?

Såfremt ovenstående [underspørgsmål i det første spørgsmål, litra] a), og/eller mindst et af de under [det andet spørgsmål, litra] a)-c), stillede spørgsmål besvares bekræftende:

- 3) Vedrørende fortabelsen [...] af den fortrydelsesret, der består i henhold til artikel 14, stk. 1, første punktum, i direktiv [2008/48]:

- a) Kan fortrydelsesretten i henhold til artikel 14, stk. 1, første punktum, i direktiv [2008/48] fortabes?

Såfremt dette er tilfældet:

- b) Udgør fortabelsen en tidsbegrænsning af fortrydelsesretten, der skal være reguleret i en parlamentslov?

Såfremt dette ikke er tilfældet:

- c) Forudsætter en fortabelse i subjektiv henseende, at forbrugeren vidste, at dennes fortrydelsesret fortsat bestod, eller at denne i det mindste var ansvarlig for sit manglende kendskab, idet dette skyldtes grov uagtsomhed?

Såfremt dette ikke er tilfældet:

- d) Er kreditgiverens mulighed for at meddele kredittageren oplysningerne efterfølgende som omhandlet i artikel 14, stk. 1, andet punktum, litra b), i direktiv [2008/48] og dermed sætte fristen i gang til hinder for at anvende reglerne om fortabelse i god tro?

Såfremt dette ikke er tilfældet:

- e) Er dette foreneligt med de faste folkeretlige principper, som de tyske domstole er bundet af i henhold til forfatningen?

Såfremt dette er tilfældet:

- f) Hvorledes skal de tyske retsmyndigheder i givet fald løse en konflikt mellem bindende folkeretlige regler og krav fra [Domstolen]?

- 4) Vedrørende den antagelse, at der i forbindelse med forbrugers udøvelse af fortrydelsesretten i henhold til artikel 14, stk. 1, første punktum, i direktiv [2008/48] foreligger misbrug af rettigheder:

- a) Kan udøvelsen af fortrydelsesretten i henhold til artikel 14, stk. 1, første punktum, i direktiv [2008/48] udgøre et misbrug af rettigheder?

Såfremt dette er tilfældet:

- b) Såfremt det antages, at der foreligger et misbrug af rettigheder i forbindelse med udøvelsen af fortrydelsesretten, foreligger der da en begrænsning af fortrydelsesretten, der skal være reguleret i en parlamentslov?

Såfremt dette ikke er tilfældet:

- c) Forudsætter antagelsen om, at der foreligger misbrug af rettigheder i forbindelse med udøvelsen af fortrydelsesretten i subjektiv henseende, at forbrugeren vidste, at dennes fortrydelsesret fortsat bestod, eller at denne i det mindste var ansvarlig for sit manglende kendskab, idet dette skyldtes grov uagtsomhed?

Såfremt dette ikke er tilfældet:

- d) Er kreditgiverens mulighed for at meddele kredittageren oplysningerne efterfølgende som omhandlet i artikel 14, stk. 1, andet punktum, litra b), i direktiv [2008/48] og dermed sætte fristen i gang til hinder for den antagelse, at der foreligger misbrug af rettigheder i forbindelse med udøvelsen af fortrydelsesretten i henhold til princippet om god tro?

Såfremt dette ikke er tilfældet:

- e) Er dette foreneligt med de faste folkeretlige principper, som de tyske domstole er bundet af i henhold til forfatningen?

Såfremt dette er tilfældet:

- f) Hvorledes skal de tyske retsmyndigheder i givet fald løse en konflikt mellem bindende folkeretlige regler og krav fra [Domstolen]?

- 5) Uanset hvorledes ovenstående spørgsmål besvares:

- a) Er det foreneligt med EU-retten, navnlig med fortrydelsesretten i henhold til artikel 14, stk. 1, første punktum, i direktiv [2008/48], når det i forbindelse med en kreditaftale, der er knyttet til en købsaftale, efter forbrugers gyldige udøvelse af fortrydelsesretten i henhold til artikel 14, stk. 1, i direktiv [2008/48] ifølge national ret forholder sig således, at
- aa) forbrugers krav over for kreditgiveren på tilbagebetaling af de betalte afdrag først forfalder til betaling, når forbrugeren har tilbageleveret den købte genstand til kreditgiveren eller har dokumenteret, at han har sendt genstanden til kreditgiveren?
- bb) forbrugeren ikke kan gives medhold i et søgsmål vedrørende tilbagebetaling af de afdrag, som forbrugeren har betalt, efter tilbageleveringen af købsgenstanden, såfremt kreditgiveren ikke er kommet i fordringshavermora med modtagelsen af købsgenstanden?

Såfremt spørgsmålet besvares benægtende:

- b) Følger det af EU-retten, at de regler, der er beskrevet under [litra] a) aa) og/eller a) bb), ikke finder anvendelse?

Uanset hvorledes [de fem første] spørgsmål besvares:

- 6) Er § 348a, stk. 2, nr. 1, i [den civile retsplejelov], for så vidt som denne bestemmelse også vedrører afsigelse af forelæggelseskendelser i henhold til artikel 267, stk. 2, TEUF, uforenelig med de nationale domstoles forelæggelseskompetence i henhold til artikel 267, stk. 2, TEUF, således at den ikke kan anvendes på spørgsmålet om afsigelse af forelæggelseskendelser?«

Sag C-232/21

- 95 I medfør af anmodninger af henholdsvis den 30. juni 2017, den 28. marts 2017, den 26. januar 2019 og den 31. januar 2012 indgik henholdsvis CR, AY, ML og BQ låneaftaler med henblik på køb af brugte personbiler til privat brug med henholdsvis Volkswagen Bank og Audi Bank i sager, som verserer for den forelæggende ret. Låneaftalernes nettobeløb udgjorde henholdsvis 21 418,66 EUR, 28 671,25 EUR, 18 972,74 EUR og 30 208,10 EUR.

- 96 Ved forberedelsen og indgåelsen af låneaftalerne handlede de bilforhandlere, hos hvilke køretøjerne blev købt, som låneformidlere for Volkswagen Bank og Audi Bank. De pågældende aftaler fastsatte tilbagebetaling af lånet i månedlige afdrag, idet de pågældende lån blev forhøjet med et beløb til en forsikring, som dækkede død, invaliditet og arbejdsløshed. Aftalerne foreskrev ligeledes en endelig betaling af et bestemt beløb samt i visse tilfælde forbrugerens betaling af et acantobeløb.
- 97 CR, AY, ML og BQ indgik låneaftaler henholdsvis den 31. marts 2019, den 13. juni 2019, den 16. september 2019 og den 20. september 2020. Som det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, foreslog de tre førstnævnte forbrugere Volkswagen Bank og Audi Bank eventuelt at tilbagelevere køretøjet til deres hovedkontor mod samtidig tilbagebetaling af de gennemførte betalinger. På tidspunktet for fortrydelsen havde BQ til forskel fra de tre andre forbrugere tilbagebetalt sit lån i sin helhed. Han har ligeledes nedlagt principal påstand om tilbagebetaling af de betalte månedlige afdrag efter overdragelse af ejendomsretten over og tilbagelevering af køretøjet.
- 98 Disse fire forbrugere har gjort gældende, at deres fortrydelse er gyldig, eftersom fristen for fortrydelse på 14 dage i tysk ret ikke var begyndt at løbe. De var nemlig ikke blevet behørigt tilsendt oplysningerne vedrørende fortrydelsesretten og andre obligatoriske oplysninger.
- 99 Volkswagen Bank og Audi Bank har anført, at de behørigt har fremsendt alle nødvendige oplysninger ved anvendelse af den lovbestemte model. I to af de sager, som verserer for den forelæggende ret, har disse banker fremsat en indsigelse om de pågældende forbrugeres fortabelse af og misbrug af en rettighed, idet bankerne lovligt har støttet sig på den omstændighed, at disse forbrugere ikke længere kunne udøve fortrydelsesretten efter faktisk anvendelse af køretøjet og regelmæssig betaling af de skyldige månedlige afdrag i medfør af låneaftalerne. I de to andre sager, som verserer for den forelæggende ret, har bankerne gjort gældende, at de ikke befinder sig i fordringshavermora hvad angår køretøjet som omhandlet i BGB's § 293, idet de pågældende forbrugere ikke havde givet dem et faktisk tilbud om at modtage køretøjet som omhandlet i BGB's § 294.
- 100 Inden for faktiske og retlige omstændigheder, som i høj grad svarer til dem, der ligger til grund for sag C-47/21, har den forelæggende ret forelagt spørgsmål, der er næsten identiske med de i denne sag forelagte, idet den har anført en begrundelse, som i det væsentlige er identisk med den, der er gengivet i nærværende doms præmis 80-93.
- 101 Med hensyn til spørgsmålene om indsigelserne om fortabelse og misbrug af rettighed har den forelæggende ret præciseret, at det følger af praksis fra Bundesgerichtshof (forbundsdomstol), at de nævnte indsigelser først og fremmest bør finde anvendelse på aftaler, som parterne allerede har opfyldt fuldt ud.

102 På denne baggrund har Landgericht Ravensburg (den regionale ret i første instans i Ravensburg) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Vedrørende [formodningen for lovlighed] i henhold til artikel 247, § 6, stk. 2, tredje punktum, og artikel 247, § 12, stk. 1, tredje punktum, i [EGBGB]:

a) Er EGBGB's artikel 247, § 6, stk. 2, tredje punktum, og artikel 247, § 12, stk. 1, tredje punktum, uforenelige med artikel 10, stk. 2, litra p), og artikel 14, stk. 1, i direktiv [2008/48], for så vidt som disse bestemmelser fastslår, at aftalevilkår, der er i strid med betingelserne i artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv [2008/48], alligevel opfylder kravene i EGBGB's artikel 247, § 6, stk. 2, første og andet punktum, og artikel 247, § 12, stk. 1, andet punktum, nr. 2), litra b)?

Såfremt dette spørgsmål besvares bekræftende:

b) Følger det af EU-retten, navnlig af artikel 10, stk. 2, litra p), og artikel 14, stk. 1, i direktiv [2008/48], at EGBGB's artikel 247, § 6, stk. 2, tredje punktum, og artikel 247, § 12, stk. 1, tredje punktum, ikke skal anvendes, for så vidt som disse bestemmelser i EGBGB fastslår, at aftalevilkår, der er i strid med betingelserne i artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv [2008/48], alligevel opfylder kravene i EGBGB's artikel 247, § 6, stk. 2, første og andet punktum, og artikel 247, § 12, stk. 1, andet punktum, nr. 2), litra b)?

Uafhængigt af besvarelsen af det første spørgsmål, litra a) og b):

2) Vedrørende de obligatoriske oplysninger i henhold til artikel 10, stk. 2, i direktiv [2008/48]:

a) Skal artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv [2008/48] fortolkes således, at det rentebeløb, der påløber pr. dag, og som skal angives i kreditaftalen, skal beregnes i henhold til den kontraktlige debitorrente, der er anført i aftalen?

b) Vedrørende artikel 10, stk. 2, litra r), i direktiv [2008/48]:

aa) Skal denne bestemmelse fortolkes således, at oplysningerne i kreditaftalen om den kompensation for førtidig tilbagebetaling, der skal betales ved førtidig tilbagebetaling af lånet, skal være så præcise, at forbrugeren som minimum tilnærmelsesvis kan beregne, hvor meget den kompensation, der skal betales, andrager?

[såfremt spørgsmålet under litra b), aa), ovenfor besvares bekræftende]

bb) Er artikel 10, stk. 2, litra r), og artikel 14, stk. 1, andet punktum, i direktiv [2008/48] til hinder for en national ordning, hvorefter fristen for udøvelse af fortrydelsesretten i henhold til artikel 10, stk. 2, litra r), i direktiv [2008/48] i tilfælde af ufuldstændige angivelser i kreditaftalen alligevel begynder at løbe ved kontraktens indgåelse, og den eneste retsfølge, der indtræder, er bortfald af kreditgiverens ret til kompensation for den førtidige tilbagebetaling af kreditten?

Såfremt mindst et af de spørgsmål, der fremgår af det andet spørgsmåls litra a) eller b) besvares bekræftende:

c) Skal artikel 14, stk. 1, andet punktum, litra b), i direktiv [2008/48] fortolkes således, at fristen for udøvelse af fortrydelsesretten kun begynder at løbe, såfremt oplysningerne i henhold til artikel 10, stk. 2, i direktiv [2008/48] er angivet fuldstændigt og korrekt?

Såfremt spørgsmålet besvares benægtende:

d) Hvilke kriterier er relevante for, at fortrydelsesfristen begynder at løbe på trods af ufuldstændige eller ukorrekte oplysninger?

Såfremt det ovenstående første spørgsmåls litra a) og/eller et af spørgsmålene i det andet spørgsmåls litra a) eller b) besvares bekræftende:

3) Vedrørende fortabelsen [...] af den fortrydelsesret, der består i henhold til artikel 14, stk. 1, første punktum, i direktiv [2008/48]:

a) Kan fortrydelsesretten i henhold til artikel 14, stk. 1, første punktum, i direktiv [2008/48] fortages?

Såfremt dette er tilfældet:

b) Udgør fortabelsen en tidsbegrænsning af fortrydelsesretten, der skal være reguleret i en parlamentslov?

Såfremt dette ikke er tilfældet:

c) Forudsætter en fortabelse i subjektiv henseende, at forbrugeren vidste, at dennes fortrydelsesret fortsat bestod, eller at denne i det mindste var ansvarlig for sit manglende kendskab, idet dette skyldtes grov uagtsomhed? Gælder dette også for afsluttede aftaler?

Såfremt dette ikke er tilfældet:

d) Er kreditgiverens mulighed for at meddele kredittageren oplysningerne efterfølgende som omhandlet i artikel 14, stk. 1, andet punktum, litra b), i direktiv [2008/48] og dermed sætte fristen i gang til hinder for at anvende reglerne om fortabelse i god tro [...]? Gælder dette også for afsluttede aftaler?

Såfremt dette ikke er tilfældet:

e) Er dette foreneligt med de faste folkeretlige principper, som de tyske domstole er bundet af i henhold til forfatningen?

Såfremt dette er tilfældet:

f) Hvorledes skal de tyske retsmyndigheder i givet fald løse en konflikt mellem bindende folkeretlige regler og krav fra [Domstolen]?

4) Vedrørende den antagelse, at der i forbindelse med forbrugers udøvelse af fortrydelsesretten i henhold til artikel 14, stk. 1, første punktum, i direktiv [2008/48] foreligger misbrug af rettigheder:

a) Kan udøvelsen af fortrydelsesretten i henhold til artikel 14, stk. 1, første punktum, i direktiv [2008/48] udgøre et misbrug af rettigheder?

Såfremt dette er tilfældet:

b) Såfremt det antages, at der foreligger et misbrug af rettigheder i forbindelse med udøvelsen af fortrydelsesretten, foreligger der da en begrænsning af fortrydelsesretten, der skal være reguleret i en parlamentslov?

Såfremt dette ikke er tilfældet:

c) Forudsætter antagelsen om, at der foreligger misbrug af rettigheder i forbindelse med udøvelsen af fortrydelsesretten i subjektiv henseende, at forbrugeren vidste, at dennes fortrydelsesret fortsat bestod, eller at denne i det mindste var ansvarlig for sit manglende kendskab, idet dette skyldtes grov uagtsomhed? Gælder dette også for afsluttede aftaler?

Såfremt dette ikke er tilfældet:

d) Er kreditgiverens mulighed for at meddele kredittageren oplysningerne efterfølgende som omhandlet i artikel 14, stk. 1, andet punktum, litra b), i direktiv [2008/48] og dermed sætte fristen i gang til hinder for den antagelse, at der foreligger misbrug af rettigheder i forbindelse med udøvelsen af fortrydelsesretten i henhold til princippet om god tro? Gælder dette også for afsluttede aftaler?

Såfremt dette ikke er tilfældet:

- e) Er dette foreneligt med de faste folkeretlige principper, som de tyske domstole er bundet af i henhold til forfatningen?

Såfremt dette er tilfældet:

- f) Hvorledes skal de tyske retsmyndigheder i givet fald løse en konflikt mellem bindende folkeretlige regler og krav fra [Domstolen]?

Uanset hvorledes det første til det fjerde spørgsmål besvares:

- 5) a) Er det foreneligt med EU-retten, når det i forbindelse med en kreditaftale, der er knyttet til en købsaftale, efter forbrugers gyldige udøvelse af fortrydelsesretten i henhold til artikel 14, stk. 1, i direktiv [2008/48] ifølge national ret forholder sig således, at,
- aa) forbrugers krav over for kreditgiveren på tilbagebetaling af de betalte afdrag først forfalder til betaling, når forbrugeren har tilbageleveret den købte genstand til kreditgiveren eller har dokumenteret, at han har sendt genstanden til kreditgiveren?
- bb) forbrugeren ikke kan gives medhold i et søgsmål vedrørende *tilbagebetaling af de afdrag, som forbrugeren har betalt, efter tilbageleveringen af købsgenstanden*, såfremt kreditgiveren ikke er kommet i fordringshavermora med modtagelsen af købsgenstanden? Såfremt dette ikke er tilfældet:
- b) Følger det af EU-retten, at de regler, der er beskrevet under litra a), aa) og/eller litra a), bb), ikke finder anvendelse?

Uanset hvorledes det første til det femte spørgsmål besvares:

- 6) Er § 348a, stk. 2, nr. 1, i [den civile retsplejelov], for så vidt som denne bestemmelse også vedrører afsigelse af forelæggelseskendelser i henhold til artikel 267, stk. 2, TEUF, uforenelig med de nationale domstoles forelæggelseskompetence i henhold til artikel 267, stk. 2, TEUF, således at den ikke kan anvendes på spørgsmålet om afsigelse af forelæggelseskendelser?«

Retsforhandlingerne for Domstolen

- 103 Ved afgørelse truffet af Domstolens præsident den 22. april 2021 er sagerne C-38/21 – C-47/21 blevet forenet med henblik på retsforhandlingernes mundtlige og skriftlige del samt dommen. Ved afgørelse truffet af Domstolens præsident den 31. maj 2022 er sag C-232/21 blevet forenet med nævnte sager med henblik på retsforhandlingernes mundtlige del og dommen.
- 104 Ved skrivelse af 3. august 2021 har den forelæggende ret meddelt Domstolen, at der i sag C-47/21 er indgået forlig i den ene af de to hovedsager, og at den derfor trak det andet spørgsmål, litra a), i sag C-47/21 tilbage, men opretholdt alle øvrige spørgsmål i denne sag.
- 105 Efter en supplerende anmodning om præjudiciel afgørelse i sag C-38/21 af 24. august 2021 er retsforhandlingernes skriftlige del i de forenede sager C-38/21 og C-47/21 blevet genåbnet.
- 106 I henhold til artikel 16, stk. 3, i statuten for Den Europæiske Unions Domstol har den tyske regering anmodet om, at Domstolen træffer afgørelse i Store Afdeling, hvilket Domstolen har taget til følge den 31. maj 2022.

Om de præjudicielle spørgsmål

Formaliteten

- 107 BMW Bank, C. Bank, Volkswagen Bank, Audi Bank, den tyske regering og Europa-Kommissionen har udtrykt tvivl om, hvorvidt visse præjudicielle spørgsmål i de tre sager kan antages til realitetsbehandling.

Det første til det fjerde spørgsmål og det sjette spørgsmål i sag C-38/21

- 108 BMW Bank har gjort gældende, at det første til det fjerde spørgsmål i sag C-38/21 skal afvises, eftersom det er åbenbart, at de i hovedsagen omhandlede faktiske omstændigheder ikke henhører under direktiv 2008/48, som disse spørgsmål vedrører. Dette direktiv udelukker nemlig leasingaftaler, som ikke indebærer en pligt til at købe den leasede genstand, fra sit anvendelsesområde. Desuden skal det sjette spørgsmål i sag C-38/21, som er forelagt, såfremt en leasingaftale som den i hovedsagen omhandlede skal kvalificeres som en aftale om finansielle tjenesteydelser som omhandlet i direktiv 2011/83, afvises, for så vidt som aftaler om finansielle tjenesteydelser er udtrykkeligt udelukket fra direktivets anvendelsesområde.
- 109 Det skal i denne henseende bemærkes, at det ifølge fast retspraksis inden for rammerne af det samarbejde, der i henhold til artikel 267 TEUF er indført mellem Domstolen og de nationale retter, udelukkende tilkommer den nationale ret, for hvilken tvisten er indbragt, og som har ansvaret for den retsafgørelse, der skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere, både om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, og relevansen af de spørgsmål, den forelægger Domstolen. Når de stillede spørgsmål vedrører fortolkningen af EU-retten, er Domstolen derfor principielt forpligtet til at træffe afgørelse herom (dom af 21.3.2023, Mercedes-Benz Group (Ansvar for fabrikanten af køretøjer udstyret med manipulationsanordninger), C-100/21, EU:C:2023:229, præmis 52 og den deri nævnte retspraksis).
- 110 Heraf følger, at der foreligger en formodning for, at spørgsmål om EU-retten er relevante. Domstolen kan kun afvise at træffe afgørelse om et præjudicielt spørgsmål fremsat af en national ret, hvis det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af EU-retten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, såfremt problemet er af hypotetisk karakter, eller såfremt Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan give en hensigtsmæssig besvarelse af de forelagte spørgsmål (dom af 21.3.2023, Mercedes-Benz Group (Ansvar for fabrikanten af køretøjer udstyret med manipulationsanordninger), C-100/21, EU:C:2023:229, præmis 53 og den deri nævnte retspraksis).
- 111 I det foreliggende tilfælde skal det fremhæves, at den forelæggende ret tilsendte Domstolen anmodningen om præjudiciel afgørelse i to omgange, idet den den 30. december 2020 fremsendte det første til det fjerde spørgsmål, mens den derefter den 24. august 2021 meddelte fire andre spørgsmål. Med denne supplerende oprindelige anmodning om præjudiciel afgørelse har den forelæggende ret præciseret, at den ønsker oplyst, om direktiv 2008/48, således som det følger af det sjette spørgsmål, tager sigte på at regulere en leasingaftale som den i hovedsagen omhandlede. Den forelæggende ret har ligeledes anført, i hvilke situationer den – alt efter Domstolens besvarelse i denne henseende – mener, at det fortsat er relevant at besvare det første til det fjerde spørgsmål forelagt den 30. december 2020.

- 112 Selv om det er korrekt, at den forelæggende ret har gjort det sjette spørgsmål i sag C-38/21 betinget af, at det som led i besvarelsen af det femte spørgsmål i denne sag fastslås, at en leasingaftale som den i hovedsagen omhandlede kan kvalificeres som en aftale om en finansiell tjenesteydelse som omhandlet i direktiv 2011/83, forholder det sig imidlertid således, at relevansen eller den ikke-hypotetiske karakter af og dermed formaliteten med hensyn til det sjette spørgsmål kun kan vurderes i lyset af Domstolens besvarelse af det femte spørgsmål.
- 113 På denne baggrund kan det første til det fjerde spørgsmål i sag C-38/21 samt det sjette spørgsmål i denne sag på dette trin ikke anses for at være hypotetiske, eftersom behovet for og hensigtsmæssigheden af en besvarelse heraf afhænger af besvarelsen af det femte spørgsmål i nævnte sag.
- 114 Det skal under alle omstændigheder bemærkes, at når det som i det foreliggende tilfælde ikke klart fremgår, at fortolkningen af en EU-retlig bestemmelse ikke har nogen forbindelse med de faktiske forhold eller genstanden for hovedsagen, angår indsigtelsen vedrørende denne bestemmelses uanvendelighed på hovedsagen ikke formaliteten i anmodningen om præjudiciel afgørelse, men realiteten i de forelagte spørgsmål (dom af 24.7.2023, Lin, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, præmis 66 og den deri nævnte retspraksis).

Det tredje spørgsmål, litra e) og f), og det fjerde spørgsmål, litra e) og f), i sagerne C-38/21, C-47/21 og C-232/21

- 115 Med det tredje spørgsmål, litra e) og f), og det fjerde spørgsmål, litra e) og f), i sagerne C-38/21, C-47/21 og C-232/21 ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplysninger om forholdet mellem fortrydelsesretten i artikel 14 i direktiv 2008/48 og reglerne i den folkeretlige sædvaneret og fortabelse og misbrug af rettigheder.
- 116 C. Bank, Volkswagen Bank, Audi Bank og den tyske regering har udtrykt tvivl om, hvorvidt disse spørgsmål kan antages til realitetsbehandling.
- 117 Det skal i denne henseende bemærkes, at det med henblik på at gøre det muligt for Domstolen at give en fortolkning af EU-retten, som den nationale ret kan bruge, foreskrives i artikel 94, litra c), i Domstolens procesreglement, at anmodningen om en præjudiciel afgørelse skal indeholde en fremstilling af grundene til, at den forelæggende ret finder, at der er tvivl om fortolkningen eller gyldigheden af visse EU-retlige bestemmelser, samt af sammenhængen mellem disse bestemmelser og den nationale lovgivning, som finder anvendelse på tvisten i hovedsagen.
- 118 I det foreliggende tilfælde er det korrekt, at Unionen i overensstemmelse med fast retspraksis er forpligtet til at udøve sine kompetencer i overensstemmelse med international ret som helhed, herunder ikke blot bestemmelser i internationale konventioner, der er bindende, men også regler og generelle principper i folkeretten og sædvaneret (dom af 6.10.2020, Kommissionen mod Ungarn (Undervisning på videregående uddannelser), C-66/18, EU:C:2020:792, præmis 87 og den deri nævnte retspraksis).
- 119 Den forelæggende ret har imidlertid blot anført, at det følger af de almindelige folkeretlige principper, som er bindende for de tyske retsinstanser i henhold til forfatningens artikel 25, stk. 2, og som omfatter princippet om præklusion og princippet om god tro, at det kun er, såfremt en forbruger ved eller som følge af grov forsømmelse ikke ved, at vedkommende har en fortrydelsesret, at denne ret kan anses for fortabt, eller at udøvelsen af denne ret kan anses for at være i strid med god tro.

- 120 Herved har den forelæggende ret således ikke i tilstrækkelig grad godtgjort, i hvilket omfang folkeretlig sædvaneret vedrørende fortabelse og misbrug af rettigheder og EU-retten kan være modstridende i forbindelse med tvister mellem borgere vedrørende fortrydelsesretten i artikel 14 i direktiv 2008/48.
- 121 Under disse omstændigheder opfylder det tredje spørgsmål, litra e) og f), og det fjerde spørgsmål, litra e) og f), i sagerne C-38/21, C-47/21 og C-232/21 ikke kravene i procesreglementets artikel 94, litra c), og skal følgelig afvises.

Det sjette spørgsmål i sagerne C-47/21 og C-232/21

- 122 Med det sjette spørgsmål i sagerne C-47/21 og C-232/21 ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 267, stk. 2, TEUF skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for en national lovgivning, hvorefter en ret sat med en enkelt dommer, bl.a. som følge af den principielle betydning af den sag, der verserer for denne, har pligt til at henvise sagen til en civil afdeling bestående af tre dommere og afstå fra selv at forelægge Domstolen en anmodning om præjudiciel afgørelse som led i nævnte sag.
- 123 C. Bank, Volkswagen Bank, Audi Bank, den tyske regering og Kommissionen har gjort gældende, at disse spørgsmål skal afvises, eftersom en besvarelse heraf i det væsentlige ikke er nødvendig med henblik på afgørelsen af tvisterne i hovedsagerne.
- 124 I det foreliggende tilfælde skal det, henset til den retspraksis, der er nævnt i nærværende doms præmis 109 og 110, fastslås, at det sjette spørgsmål i sagerne C-47/21 og C-232/21 vedrører fortolkningen af artikel 267, stk. 2, TEUF, men at den forelæggende ret ikke har angivet grundene til, at fortolkningen af denne bestemmelse er nødvendig for, at den kan træffe afgørelse i den tvist, der verserer for den. Den forelæggende ret har nemlig blot anført, at enedommerens kompetence til at forelægge Domstolen anmodninger om præjudiciel afgørelse kan anfægtes, idet denne herved har nævnt procedurerne i andre sager end dem, der har givet anledning til nærværende præjudicielle forelæggelser, hvori de af enedommeren truffne forelæggelsesafgørelser enten er blevet anfægtet, eller der er fremsat en inhabilitetsindsigelse i forhold til denne på grund af partiskhed. Enedommeren har derimod ikke præciseret, hvilken betydning en sådan anfægtelse har for forelæggelsesafgørelserne eller i givet fald for de afgørelser, hvorved sagen afsluttes. Det fremgår navnlig ikke af forelæggelsesafgørelserne, at disse på dette trin af proceduren har været genstand for et retsmiddel, hvorved det er gjort gældende, at de er behæftet med eventuel mangel, fordi de er blevet vedtaget af en enedommer.
- 125 På denne baggrund skal det sjette spørgsmål i sagerne C-47/21 og C-232/21 afvises, idet disse spørgsmål er hypotetiske.

Realiteten

Det femte spørgsmål i sag C-38/21

- 126 Med det femte spørgsmål i sag C-38/21, som skal undersøges først, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om en leasingaftale vedrørende et motorkøretøj, hvori bestemmes, at forbrugeren ikke har pligt til at købe køretøjet ved aftalens udløb, henhører under anvendelsesområdet for direktiv 2008/48, direktiv 2002/65 eller direktiv 2011/83.

- 127 Det skal indledningsvis bemærkes, at selv om det alene påhviler den forelæggende ret at tage stilling til, hvorledes de kontraktvilkår, som er omhandlet i den sag, der verserer for denne, skal kvalificeres under de faktiske omstændigheder i hovedsagen, er Domstolen ikke desto mindre kompetent til på grundlag af nævnte direktivers bestemmelser at udlede de kriterier, som denne retsinstant skal anvende til dette formål (jf. i denne retning dom af 3.12.2015, Banif Plus Bank, C-312/14, EU:C:2015:794, præmis 51 og den deri nævnte retspraksis).
- 128 Der er desuden intet til hinder for, at en national retsinstant anmoder Domstolen om at udtale sig om en sådan kvalificering, dog på den betingelse, at denne nationale retsinstant – på baggrund af alle de oplysninger i sagen, som denne råder over – fastlægger og vurderer alle de faktiske omstændigheder, der er nødvendige for at foretage denne kvalificering (jf. i denne retning dom af 3.12.2015, Banif Plus Bank, C-312/14, EU:C:2015:794, præmis 52).
- 129 I det foreliggende tilfælde fremgår det af sagsakterne for Domstolen, at den i hovedsagen omhandlede aftale, således som det er anført i nærværende doms præmis 49, bestemmer, at VK er blevet indrømmet et lån med henblik på i en periode på 24 måneder og under overholdelse af et loft for det antal kilometer, han må køre, at benytte et motorkøretøj erhvervet af BMW Bank til leje efter de af VK angivne specifikationer, mens køretøjet forbliver bankens ejendom. I aftalens løbetid bærer forbrugeren risikoen for bortkomst, skade og alle andre værdiforringelser af køretøjet og skal med henblik herpå tegne en kaskoforsikring. Forbrugeren skal ligeledes håndhæve alle rettigheder vedrørende garantien med hensyn til mangler over for tredjeparter, bl.a. i forhold til forhandleren og fabrikanten. Hverken selve aftalen eller en separat aftale pålægger forbrugeren en købsforpligtelse. Forbrugeren påtager sig i øvrigt ikke nogen restværdigaranti ved aftalens udløb og skal kun kompensere for køretøjets værditab, hvis det ved tilbageleveringen heraf konstateres, at dets tilstand ikke svarer til dets alder, eller at det aftalte maksimale kilometertal er overskredet.
- 130 I første række skal det med hensyn til anvendelsesområdet for direktiv 2008/48 bemærkes, at det følger af dette direktivs artikel 2, stk. 1, at direktivet finder anvendelse på kreditaftaler med forbehold af udelukkelse i dets artikel 2, stk. 2.
- 131 I henhold til artikel 2, stk. 2, litra d), i direktiv 2008/48 finder dette direktiv ikke anvendelse på leje- eller leasingaftaler, hvor der ikke er fastsat nogen pligt til at købe aftalegenstanden, hverken i selve aftalen eller i en separat aftale, mens der anses at foreligge en sådan pligt, hvis dette besluttet ensidigt af kreditgiveren.
- 132 Det skal i denne forbindelse afgøres, om en leasingaftale som den i hovedsagen omhandlede henhører under begrebet »leasingaftale« i denne bestemmelse, idet det præciseres, at hverken denne eller nogen anden bestemmelse i direktiv 2008/48 definerer begrebet eller henviser til national ret.
- 133 Ifølge Domstolens faste praksis følger det af såvel kravene om en ensartet anvendelse af EU-retten som af lighedsprincippet, at affattelsen af en EU-retlig bestemmelse, som ikke indeholder nogen udtrykkelig henvisning til medlemsstaternes ret med henblik på at fastlægge dens betydning og rækkevidde, normalt skal undergives en selvstændig og ensartet fortolkning i hele EU, som skal søges under hensyntagen til bestemmelsens ordlyd, den sammenhæng, hvori bestemmelsen indgår, samt det formål, der forfølges med den bestemmelse, hvori dette begreb indgår (dom af 18.6.2020, Sparkasse Südhofstein, C-639/18, EU:C:2020:477, præmis 24 og den deri nævnte retspraksis).

- 134 I almindelig juridisk sprogbrug omfatter begrebet »leasingaftale« en aftale, hvorved den ene af parterne indrømmer den anden part et lån med henblik på at finansiere lejebrug af en vare, som førstnævnte forbliver ejer af, og som den anden part ved aftalens udløb kan tilbagelevere eller købe, idet det præciseres, at hovedparten af de afkast og risici, der er forbundet med ejendomsretten, overdrages til denne anden part i hele aftalens løbetid (jf. analogt dom af 16.2.2012, Eon Aset Menidjmont, C-118/11, EU:C:2012:97, præmis 37 og 38).
- 135 I det foreliggende tilfælde følger det af kendetegnene ved den i hovedsagen omhandlede leasingaftale, som er anført i nærværende doms præmis 129, at BMW Bank ydede VK et lån med henblik på at finansiere lejebrug af et køretøj, som denne bank havde erhvervet efter de af VK afgivne specifikationer, idet denne person ved aftalens udløb havde pligt til at tilbagelevere køretøjet, fordi vedkommende ikke har pligt til at købe det, samtidig med at han skulle bære hovedparten af de afkast og risici, som var forbundet med ejendomsretten over køretøjet i hele aftalens løbetid. Selv om en sådan leasingaftale henhører under begrebet »leasingaftale« i artikel 2, stk. 2, litra d), i direktiv 2008/48, er den imidlertid udelukket fra anvendelsesområdet for dette direktiv, eftersom den ikke er betinget af en pligt for forbrugeren til at købe aftalegenstanden ved aftalens udløb.
- 136 I anden række skal det med hensyn til anvendelsesområdet for direktiv 2002/65 bemærkes, at det følger af dette direktivs artikel 1, stk. 1, at formålet med direktivet er en indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om fjernsalg af finansielle tjenesteydelser til forbrugerne. Det fremgår af 14. betragtning til nævnte direktiv, at direktivet omfatter alle finansielle tjenesteydelser, som kan være genstand for fjernsalg, med forbehold for anvendelsen af de bestemmelser i EU-retten, der specifikt regulerer finansielle tjenesteydelser.
- 137 For at en aftale kan henhøre under anvendelsesområdet for direktiv 2002/65, skal den ikke alene være en »fjernsalgsaftale« som omhandlet i direktivets artikel 2, litra a), men ligeledes vedrøre levering af en »finansiell tjenesteydelse« som omhandlet i nævnte direktivs artikel 2, litra b), idet disse to betingelser er kumulative.
- 138 Det skal i denne henseende bemærkes, at direktiv 2002/65 principielt indebærer en fuldstændig harmonisering af de aspekter, som det regulerer, hvorfor ordlyden heraf skal gøres til genstand for en fortolkning, som er fælles for alle medlemsstaterne (dom af 18.6.2020, Sparkasse Südholstein, C-639/18, EU:C:2020:477, præmis 23), i overensstemmelse med de i retspraksis fastsatte principper, som er omtalt i nærværende doms præmis 133.
- 139 Begrebet »finansiell tjenesteydelse« defineres i artikel 2, litra b), i direktiv 2002/65 som enhver tjeneste, der har karakter af bank-, kredit-, forsikrings-, individuel pensions-, investerings- eller betalingstjenesteydelse. Det skal således efterprøves, om en leasingaftale som den i hovedsagen omhandlede har karakter af mindst et af de områder, der er omhandlet i artikel 2, litra b), i direktiv 2002/65.
- 140 For det første skal det i lighed med, hvad generaladvokaten har anført i punkt 95 i forslaget til afgørelse, fastslås, at begrebet »tjeneste, der har karakter af bank[tjenesteydelse]« som omhandlet i denne bestemmelse, skal forstås som en tjenesteydelse, der tilbydes som led i kommercielle aktiviteter, som traditionelt udøves af banker.
- 141 Det skal i denne henseende bemærkes, således som den tyske regering har anført i sine skriftlige bemærkninger, at tilbuddet om en leasingaftale vedrørende et motorkøretøj som den i hovedsagen omhandlede under alle omstændigheder falder uden for udvalget af klassiske ydelser i

banksektoren, idet en sådan særlig tjenesteydelse oftest tilbydes af banker, der er knyttet til bilfabrikanter, eller af selskaber, der er specialiserede i leasing af motorkøretøjer, som f.eks. biludlejningsselskaber.

- 142 Det følger heraf, at en sådan aftale ikke vedrører en »tjeneste, der har karakter af bank[tjenesteydelse]«, som omhandlet i artikel 2, litra b), i direktiv 2002/65.
- 143 For det andet skal det med hensyn til begrebet »tjeneste, der har karakter af kredit[tjenesteydelse]«, som omhandlet i artikel 2, litra b), i direktiv 2002/65, fastslås, at dette direktiv ikke indeholder en definition af udtrykket »kredit«.
- 144 I almindelig juridisk sprogbrug betegner dette udtryk imidlertid långivers tilrådighedsstillelse af et beløb eller af betalingsfrister eller -faciliteter til låntager med henblik på finansiering eller henstand, hvorfor en kreditaftale skal anses for at være en aftale, i henhold til hvilken långiver giver sit samtykke eller forpligter sig til at indrømme forbrugeren en kredit i form af en betalingsfrist, et lån eller enhver anden tilsvarende betalingsfacilitet.
- 145 Det følger heraf, at en aftale om en finansiel tjenesteydelse vedrørende en kredit, således som det ligeledes i det væsentlige fremgår af punkt 97 og 100 i generaladvokatens forslag til afgørelse, er kendetegnet ved, at den indgår i en sammenhæng med finansiering eller henstand ved hjælp af midler eller betalingsfrister eller -faciliteter, som den erhvervsdrivende har stillet til rådighed for forbrugeren med henblik herpå.
- 146 I det foreliggende tilfælde indeholder leasingaftalen vedrørende et motorkøretøj uden købsforpligtelse, således som den er fremført for Domstolen, to elementer, nemlig dels et kreditelement, der er kendetegnet ved, at banken indrømmer forbrugeren en kredit i form af betalingsfaciliteter, dels et lejeelement, som skal give forbrugeren mulighed for i en bestemt periode at benytte et køretøj efter eget valg, som tilhører denne bank, mod betaling af en oprindelig pris og efterfølgende månedlige afdrag.
- 147 På denne baggrund skal der med henblik på at afgøre, om en sådan aftale som følge af sin hybride art har karakter af kredittjenesteydelse som omhandlet i artikel 2, litra b), i direktiv 2002/65, således som generaladvokaten har anført i punkt 97 i forslaget til afgørelse, lægges vægt på aftalens hovedformål for at efterprøve, om kreditelementet er vigtigere end lejeelementet eller omvendt.
- 148 Det skal i denne henseende fastslås, således som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 100 i forslaget til afgørelse, at en sådan aftale grundlæggende ikke adskiller sig fra en langvarig biludlejningsaftale, som led i hvilken forbrugeren skal betale leje som modydelse for at benytte køretøjet, i den forstand at aftalen ikke indeholder en pligt til at købe køretøjet ved leasingperiodens udløb, at forbrugeren ikke bærer den fulde amortisering af de omkostninger, som leverandøren har afholdt i forbindelse med erhvervelsen af køretøjet, og ikke bærer risikoen forbundet med køretøjets restværdi ved aftalens udløb. Forbrugerenes pligt til at kompensere for køretøjets værditab, hvis det ved tilbageleveringen heraf konstateres, at dets tilstand ikke svarer til dets alder, eller at det aftalte maksimale kilometertal er overskredet, gør det heller ikke muligt at sondre mellem disse typer aftaler.

- 149 Eftersom hovedformålet med en leasingaftale vedrørende et motorkøretøj uden købsforpligtelse som den i hovedsagen omhandlede har karakter af udlejning af dette køretøj, kan en sådan aftale således ikke kvalificeres som en aftale om finansiel tjenesteydelse, der har karakter af kredittjenesteydelse som omhandlet i artikel 1, stk. 1, i direktiv 2002/65, sammenholdt med direktivets artikel 2, litra b).
- 150 For det tredje kan en sådan aftale, hvorom det er åbenbart, at den heller ikke vedrører en tjenesteydelse, der har karakter af »forsikrings-, individuel pensions-, investerings- eller betalingstjenesteydelse« som omhandlet i artikel 2, litra b), i direktiv 2002/65, ikke kvalificeres som salg af en »finansiel tjenesteydelse« som omhandlet i samme bestemmelse.
- 151 Eftersom en af de to kumulative betingelser, der er nævnt i nærværende doms præmis 137, ikke er opfyldt, skal det fastslås, at en leasingaftale vedrørende et motorkøretøj, som bl.a. er kendetegnet ved, at hverken denne aftale eller en separat aftale bestemmer, at forbrugeren har pligt at købe køretøjet ved aftalens udløb, og ved, at forbrugeren hverken bærer den fulde amortisering af de omkostninger, som leverandøren af køretøjet har afholdt i forbindelse med erhvervelsen heraf, eller risikoen forbundet med køretøjets restværdi ved aftalens udløb, ikke henhører under anvendelsesområdet for direktiv 2002/65.
- 152 I tredje række skal det med hensyn til anvendelsesområdet for direktiv 2011/83 bemærkes, at det følger af dette direktivs artikel 3, stk. 1, at det på de betingelser og i det omfang, der er fastsat i direktivets bestemmelser, finder anvendelse på enhver aftale indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, med undtagelse af aftalerne omhandlet i denne artikels stk. 3, såsom aftaler om finansielle tjenesteydelser, idet disse sidstnævnte er defineret i direktivets artikel 2, nr. 12), på i det væsentlige samme måde som i artikel 2, litra b), i direktiv 2002/65, der er nævnt i nærværende doms præmis 139.
- 153 En leasingaftale som den i hovedsagen omhandlede kan ved en analog anvendelse af de betragtninger, der er anført i nærværende doms præmis 143-149, ikke kvalificeres som en aftale om »finansiel tjenesteydelse« som omhandlet i artikel 2, nr. 12), i direktiv 2011/83. Det er imidlertid ikke udelukket, at sådan leasingaftale kan kvalificeres som en »tjenesteydelsesaftale« som omhandlet i direktivets artikel 2, nr. 6).
- 154 I denne henseende defineres begrebet »tjenesteydelsesaftale« omhandlet i denne bestemmelse vidt, således at det omfatter »enhver aftale, dog ikke en købsaftale, i henhold til hvilken den erhvervsdrivende leverer eller påtager sig at levere en tjenesteydelse til forbrugeren, og forbrugeren betaler eller påtager sig at betale prisen herfor«. Det følger af denne bestemmelses ordlyd, at dette begreb skal forstås således, at det omfatter alle aftaler, som ikke henhører under begrebet »købsaftale« (dom af 12.3.2020, Verbraucherzentrale Berlin, C-583/18, EU:C:2020:199, præmis 22).
- 155 En leasingaftale som den i hovedsagen omhandlede, hvorved en erhvervsdrivende forpligter sig til at stille et køretøj til rådighed for en forbruger mod ratebetalinger uden forpligtelse til at købe køretøjet ved leasingens udløb, udgør ikke en »købsaftale«, som består i at overdrage ejerskabet til køretøjet til forbrugeren som omhandlet i artikel 2, nr. 5), i direktiv 2011/83. Eftersom denne aftale heller ikke er omfattet af listen af undtagelser i dette direktivs artikel 3, stk. 3, skal det fastslås, at den henhører under anvendelsesområdet for nævnte direktiv som »tjenesteydelsesaftale« som omhandlet i direktivets artikel 2, nr. 6).

156 Henset til ovenstående betragtninger skal det femte spørgsmål i sag C-38/21 besvares med, at artikel 2, nr. 6), i direktiv 2011/83, sammenholdt med dette direktivs artikel 3, stk. 1, skal fortolkes således, at en leasingaftale vedrørende et motorkøretøj, som er kendetegnet ved, at hverken denne aftale eller en separat aftale bestemmer, at forbrugeren har pligt at købe køretøjet ved aftalens udløb, henhører under dette direktivs anvendelsesområde som »tjenesteydelsesaftale« som omhandlet i direktivets artikel 2, nr. 6). En sådan aftale henhører derimod hverken under anvendelsesområdet for direktiv 2002/65 eller direktiv 2008/48.

Det sjette til det ottende spørgsmål i sag C-38/21

157 Det skal bemærkes, at disse spørgsmål alle er forelagt, såfremt Domstolen måtte fastslå, at en leasingaftale som den i hovedsagen omhandlede skal kvalificeres som en aftale om finansielle tjenesteydelser som omhandlet i direktiv 2002/65 og/eller 2011/83.

158 Det fremgår imidlertid af betragtningerne i nærværende doms præmis 149, 151 og 156, at en sådan aftale ikke vedrører finansielle tjenesteydelser som omhandlet i disse direktiver, men at den skal kvalificeres som en »tjenesteydelsesaftale« som omhandlet i artikel 2, nr. 6), i direktiv 2011/83, sammenholdt med dette direktivs artikel 3, stk. 1.

159 Det sjette til det ottende spørgsmål er således fortsat relevante, for så vidt som de vedrører fortolkningen af bestemmelserne i dette direktiv.

160 Det skal i denne henseende præciseres, at disse spørgsmål nærmere bestemt skal give den forelæggende ret mulighed for at afgøre, om VK alene kan påberåbe sig fortrydelsesretten i artikel 9 i direktiv 2011/83 i forhold til aftaler om fjernsalg og aftaler indgået uden for fast forretningssted, eller om denne ret er udelukket i henhold til direktivets artikel 16.

161 På denne baggrund finder Domstolen det hensigtsmæssigt først at besvare det ottende spørgsmål vedrørende begrebet »aftale om fjernsalg«, dernæst det sjette spørgsmål vedrørende begrebet »aftale indgået uden for fast forretningssted« og endelig det syvende spørgsmål vedrørende artikel 16 i direktiv 2011/83.

– Det ottende spørgsmål i sag C-38/21

162 Med det ottende spørgsmål i sag C-38/21 ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 2, nr. 7), i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at en tjenesteydelsesaftale som omhandlet i dette direktivs artikel 2, nr. 6), som er indgået mellem en forbruger og en erhvervsdrivende ved brug af en fjernkommunikationsteknik, kan kvalificeres som en »aftale om fjernsalg« som omhandlet i førstnævnte bestemmelse, når forbrugeren under forberedelsen af indgåelsen af aftalen befandt sig i fysisk tilstedeværelse af en formidler med bemyndigelse til at besvare forbrugers spørgsmål og forberede aftalen, men ikke indgå denne.

163 For det første skal det i denne henseende bemærkes, at i artikel 2, nr. 7), i direktiv 2011/83 defineres »aftale om fjernsalg« som enhver aftale, der indgås mellem den erhvervsdrivende og forbrugeren i henhold til et organiseret system for fjernsalg eller levering af fjernydelser uden den erhvervsdrivendes og forbrugers samtidige fysiske tilstedeværelse, og hvor der til og med tidspunktet for aftalens indgåelse udelukkende anvendes en eller flere former for fjernkommunikationsteknikker.

- 164 Det fremgår således af ordlyden af denne bestemmelse, navnlig udtrykket »til og med tidspunktet«, at kravet – med henblik på kvalificeringen af en aftale som en »aftale om fjernsalg« – om, at den erhvervsdrivende og forbrugeren udelukkende anvender en eller flere former for fjernkommunikationsteknikker uden disse personers samtidige fysiske tilstedeværelse, ikke alene gælder for indgåelsen af selve aftalen, men ligeledes for forberedelsen af denne.
- 165 For det andet følger det af definitionen af begrebet »erhvervsdrivende« i artikel 2, nr. 2), i direktiv 2011/83, at en erhvervsdrivende kan handle via en anden person, der optræder i dennes navn eller på dennes vegne, i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler.
- 166 Det skal i denne henseende bemærkes, at en formidler, der som i det foreliggende tilfælde af den erhvervsdrivende har fået bemyndigelse til at beregne forskellige elementer i aftalens genstand, drøfte reglerne og vilkårene for aftalen med forbrugeren, give oplysninger om den påtænkte aftale og besvare denne forbrugers spørgsmål samt udfylde, modtage eller videresende nævnte forbrugers skriftlige anmodning om indgåelse af denne aftale med den erhvervsdrivende, nødvendigvis handler både i denne erhvervsdrivendes navn og på den pågældendes vegne.
- 167 Det følger af de betragtninger, der er anført i nærværende doms præmis 163-166, at den samtidige fysiske tilstedeværelse af forbrugeren og en formidler, der handler i den erhvervsdrivendes navn og på dennes vegne under forberedelsen af indgåelsen af aftalen, principielt er til hinder for, at nævnte aftale kan anses for at være indgået udelukkende ved anvendelse af en eller flere former for fjernkommunikationsteknikker.
- 168 Som det fremgår af 20. betragtning til direktiv 2011/83, omfatter definitionen af begrebet »aftale om fjernsalg« imidlertid situationer, hvor forbrugeren alene besøger det faste forretningssted med henblik på at indsamle information om varerne eller tjenesteydelserne, og aftalen efterfølgende forhandles og indgås via fjernkommunikation. En aftale, der forhandles på den erhvervsdrivendes faste forretningssted og indgås endeligt ved hjælp af fjernkommunikation, anses derimod ikke for at være en aftale om fjernsalg.
- 169 Bestemmelserne i direktiv 2011/83 vedrørende aftaler om fjernsalg tilsigter herved at undgå, at anvendelsen af fjernkommunikationsteknik medfører, at der gives færre oplysninger til forbrugeren, navnlig for så vidt som de oplysninger, der gives inden aftalens indgåelse i medfør af direktivets artikel 6 – såvel vedrørende kontraktvilkårene og følgerne af den nævnte aftaleindgåelse, der sætter forbrugeren i stand til at beslutte, om den pågældende ønsker at binde sig aftalemæssigt til en erhvervsdrivende, som vedrørende den korrekte opfyldelse af aftalen, og især om nævnte forbrugers ret til at udøve sine rettigheder – er af afgørende betydning for forbrugeren (jf. i denne retning dom af 23.1.2019, Walbusch Walter Busch, C-430/17, EU:C:2019:47, præmis 35 og 36 og den deri nævnte retspraksis, og af 5.5.2022, Victorinox, C-179/21, EU:C:2022:353, præmis 26 og den deri nævnte retspraksis).
- 170 Kvalificeringen som »aftale om fjernsalg« som omhandlet i artikel 2, nr. 7), i direktiv 2011/83 skal således ikke anvendes for aftaler, der ganske vist er indgået med den erhvervsdrivende ved hjælp af fjernkommunikationsteknik, men som har været genstand for forhandling mellem forbrugeren og en formidler, der handler i den erhvervsdrivendes navn og på dennes vegne, under hvilken forhandling forbrugeren, der befandt sig i formidlerens fysiske tilstedeværelse, bl.a. modtog oplysningerne omhandlet i artikel 6 i direktiv 2011/83 og kunne stille denne person spørgsmål om den påtænkte aftale eller det foreslåede tilbud med henblik på at fjerne enhver usikkerhed om rækkevidden af sin eventuelle kontraktlige forpligtelse med den erhvervsdrivende.

- 171 En aftale, der indgås mellem en forbruger og en erhvervsdrivende ved hjælp af en eller flere fjernkommunikationsteknikker, kan derimod kvalificeres som en »aftale om fjernsalg« som omhandlet i artikel 2, nr. 7), i direktiv 2011/83, når forbrugeren under forberedelsen af indgåelsen af aftalen med den erhvervsdrivende befandt sig i fysisk tilstedeværelse af en formidler, som handlede i den erhvervsdrivendes navn og på dennes vegne, idet denne formidler imidlertid blot gav forbrugeren mulighed for at indsamle oplysninger om aftalens genstand og i givet fald modtog og videresendte forbrugeren anmodning til den erhvervsdrivende uden at forhandle med denne forbruger eller give vedkommende de i dette direktivs artikel 6 omhandlede oplysninger.
- 172 Det fremgår af de betragtninger, der er anført i nævnt i nærværende doms præmis 46 og 166, at der faktisk var en forhandlingsfase mellem VK og en formidler, der var bemyndiget til at handle i BMW Banks navn og på dennes vegne, navnlig for så vidt som elementerne i og varigheden af leasingen samt den oprindelige betaling og de skyldige månedlige rater blev drøftet mellem disse to personer som oplysninger, der er omhandlet i artikel 6, stk. 1, litra a), e), g) og o), i direktiv 2011/83, idet formidleren besvarede VK's spørgsmål om den påtænkte aftale. Med forbehold for den forelæggende rets efterprøvelse af, om VK under denne forberedelsesfase i klar og forståelig form modtog alle de oplysninger, der er omhandlet i dette direktivs artikel 6, skal det følgelig fastslås, at den i hovedsagen omhandlede leasingaftale, henset til betragtningerne i nærværende doms præmis 170, ikke er en aftale om fjernsalg som omhandlet i artikel 2, nr. 7), i direktiv 2011/83.
- 173 Henset til ovenstående betragtninger skal det ottende spørgsmål i sag C-38/21 besvares med, at artikel 2, nr. 7), i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at en tjenesteydelsesaftale som omhandlet i dette direktivs artikel 2, nr. 6), der er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger ved brug af en fjernkommunikationsteknik, ikke kan kvalificeres som en »aftale om fjernsalg« som omhandlet i førstnævnte bestemmelse, når der forud for indgåelsen af aftalen blev gennemført en forhandlingsfase, som blev afviklet under samtidig fysisk tilstedeværelse af forbrugeren og en formidler, der handlede i den erhvervsdrivendes navn og på dennes vegne, og i hvilken fase denne forbruger af formidleren med henblik på forhandlingen modtog alle de oplysninger, der er omhandlet i nævnte direktivs artikel 6, og kunne stille nævnte formidler spørgsmål om den påtænkte aftale eller det foreslåede tilbud med henblik på at fjerne enhver usikkerhed om rækkevidden af sin eventuelle kontraktlige forpligtelse med den erhvervsdrivende.

– *Det sjette spørgsmål i sag C-38/21*

- 174 Med det sjette spørgsmål i sag C-38/21 ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 2, nr. 8), litra a), i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at en tjenesteydelsesaftale som omhandlet i dette direktivs artikel 2, nr. 6), som er indgået mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, kan kvalificeres som en »aftale indgået uden for fast forretningssted« som omhandlet i førstnævnte bestemmelse, når forbrugeren under forberedelsen af denne aftale, som skulle indgås ved brug af en fjernkommunikationsteknik, besøgte forretningsstedet for en formidler, som handler i den erhvervsdrivendes navn eller på dennes vegne med henblik på forhandling af aftalen, men som driver virksomhed på et andet erhvervsområde end denne erhvervsdrivende.
- 175 Det skal i denne henseende bemærkes, at det følger af artikel 2, nr. 8), litra a), i direktiv 2011/83, at begrebet »aftale indgået uden for fast forretningssted« bl.a. defineres som enhver aftale mellem den erhvervsdrivende og forbrugeren med den erhvervsdrivendes og forbrugeren samtidige fysiske tilstedeværelse på et sted, der ikke er den erhvervsdrivendes faste forretningssted. I

henhold til direktivets artikel 2, nr. 9), defineres begrebet »fast forretningssted« som ethvert ubevægeligt detailforretningssted, hvor den erhvervsdrivende fast udøver sin aktivitet, eller ethvert bevægeligt detailforretningssted, hvor den erhvervsdrivende udøver sin aktivitet på sædvanligt grundlag.

- 176 Artikel 2, nr. 2), i direktiv 2011/83 bestemmer, at den »erhvervsdrivende« kan handle via en anden person, der optræder i dennes navn eller på dennes vegne. Det fremgår endvidere af 22. betragtning til dette direktiv, at en formidlers forretningssted skal anses for et fast forretningssted som omhandlet i dette direktiv, dvs. den erhvervsdrivendes faste forretningssted som omhandlet i nævnte direktivs artikel 2, nr. 9).
- 177 Det fremgår af læsningen af samtlige disse bestemmelser, sammenholdt med denne betragtning, at når en forbruger spontant besøger forretningsstedet for en formidler, som handler i den erhvervsdrivendes navn og på dennes vegne, og her forhandler en aftale, inden vedkommende indgår denne aftale med den erhvervsdrivende ved hjælp af fjernkommunikationsteknik, udgør aftalen således ikke en »aftale indgået uden for fast forretningssted« som omhandlet i artikel 2, nr. 8), litra a), i direktiv 2011/83, hvilket gælder, uanset om forbrugeren udelukkende har besøgt formidlerens forretningssted.
- 178 Denne fortolkning styrkes af det formål, der forfølges med bestemmelserne i direktiv 2011/83 vedrørende aftaler indgået uden for fast forretningssted, hvilket formål, således som det fremgår af 21. og 37. betragtning til dette direktiv, er at beskytte forbrugeren mod at komme under psykisk pres eller blive udsat for et overraskelsesmoment, når den pågældende befinder sig uden for den erhvervsdrivendes faste forretningssted (jf. i denne retning dom af 7.8.2018, Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17, EU:C:2018:642, præmis 33).
- 179 I denne forbindelse har Domstolen allerede fastslået, at selv om EU-lovgiver i princippet har fastsat en fortrydelsesret for at beskytte forbrugeren for så vidt angår aftaler indgået uden for fast forretningssted, i det tilfælde, hvor forbrugeren på tidspunktet for aftalens indgåelse ikke befinder sig på et forretningssted, som den erhvervsdrivende anvender fast eller på sædvanligt grundlag, er det, fordi EU-lovgiver er af den opfattelse, at den nævnte forbruger ved spontant at besøge et forretningssted, som den erhvervsdrivende anvender fast eller på sædvanligt grundlag, ikke kan forvente at blive kontaktet af den erhvervsdrivende, således at vedkommende i givet fald ikke efterfølgende vil kunne gøre gældende at være blevet overrasket over nævnte erhvervsdrivendes tilbud (jf. i denne retning dom af 7.8.2018, Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17, EU:C:2018:642, præmis 34).
- 180 Det kan ikke forholde sig anderledes, når en forbruger spontant besøger forretningsstedet for en formidler, der tilsyneladende handler i en sådan erhvervsdrivendes navn eller på dennes vegne, uanset om denne formidler er bemyndiget til alene at handle med henblik på forhandlingen af aftalen og ikke dens indgåelse. I et sådant tilfælde skal formidlerens forretningssted sidestilles med den erhvervsdrivendes faste forretningssted som omhandlet i artikel 2, nr. 8), litra a), i direktiv 2011/83, sammenholdt med 22. betragtning hertil.
- 181 Såfremt formidleren selv er en erhvervsdrivende, hvis virksomhed henhører under en anden sektor end den erhvervsdrivende, i hvis navn eller på hvis vegne den pågældende handler, skal det herefter med henblik på en sådan sidestilling afgøres, om en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger ved at besøge nævnte formidlers forretningssted kunne forvente at være genstand for sidstnævntes forretningsmæssige henvendelse eller ej med henblik på forhandling og derefter fjernindgåelse af en aftale, der

henhører under virksomheden for den erhvervsdrivende, i hvis navn og på hvis vegne denne formidler handler (jf. i denne retning dom af 7.8.2018, Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17, EU:C:2018:642, præmis 43 og 44).

- 182 På denne baggrund tilkommer det den forelæggende ret at efterprøve, om VK ved at besøge bilforhandlerens forretningssted som en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger kunne forvente at være genstand for denne bilforhandlers forretningsmæssige henvendelse med henblik på forhandling og indgåelse af en leasingaftale med BMW Bank og i øvrigt let kunne forstå, at nævnte forhandler handlede i denne erhvervsdrivendes navn eller på dennes vegne.
- 183 Henset til ovenstående betragtninger skal det sjette spørgsmål i sag C-38/21 besvares med, at artikel 2, nr. 8, litra a), i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at en tjenesteydelsesaftale som omhandlet i dette direktivs artikel 2, nr. 6), der er indgået mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, ikke kan kvalificeres som en »aftale indgået uden for fast forretningssted« som omhandlet i førstnævnte bestemmelse, når forbrugeren under forberedelsen af aftalen, som indgås ved brug af en fjernkommunikationsteknik, besøgte forretningsstedet for en formidler, som handler i den erhvervsdrivendes navn eller på dennes vegne med henblik på forhandlingen af aftalen, men som driver virksomhed i en anden sektor end denne erhvervsdrivende, forudsat at forbrugeren som en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger kunne forvente, at vedkommende ved at besøge formidlerens forretningssted ville være genstand for sidstnævntes forretningsmæssige henvendelse med henblik på forhandling og indgåelse af en tjenesteydelsesaftale med den erhvervsdrivende og i øvrigt let kunne forstå, at denne formidler handlede i nævnte erhvervsdrivendes navn eller på dennes vegne.

– *Det syvende spørgsmål i sag C-38/21*

- 184 Med det syvende spørgsmål i sag C-38/21 ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 16, litra l), i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at den undtagelse fra fortrydelsesretten, som er fastsat i denne bestemmelse for aftaler om fjernsalg eller aftaler indgået uden for fast forretningssted, der henhører under dette direktivs anvendelsesområde og vedrører tjenesteydelser i form af biludlejning på en forud fastlagt dato eller i et nærmere bestemt tidsrum, kan gøres gældende over for en forbruger, som for en periode på 24 måneder har indgået en leasingaftale med en erhvervsdrivende vedrørende et motorkøretøj, hvilken aftale kan kvalificeres som en aftale om fjernsalg eller aftale indgået uden for fast forretningssted som omhandlet i nævnte direktiv.
- 185 Det skal indledningsvis præciseres, at Domstolens besvarelse af dette spørgsmål kun er relevant, såfremt den forelæggende ret, henset til besvarelsen af det ottende og det sjette spørgsmål i sag C-38/21, måtte kvalificere den i hovedsagen omhandlede leasingaftale som en aftale om fjernsalg eller en aftale indgået uden for fast forretningssted som omhandlet i direktiv 2011/83.
- 186 På grundlag af denne præcisering skal det bemærkes, at dette direktivs artikel 9-15 giver forbrugeren en fortrydelsesret efter indgåelse af en aftale om fjernsalg eller en aftale uden for fast forretningssted som omhandlet i henholdsvis nævnte direktivs artikel 2, nr. 7) og 8), og fastsætter betingelserne og de nærmere regler for udøvelsen af denne ret.

- 187 Direktivets artikel 16 fastsætter imidlertid undtagelser til denne fortrydelsesret bl.a. i det tilfælde, der er omhandlet i denne artikels litra l), vedrørende levering af tjenesteydelser i form af biludlejning, hvis aftalen vedrører levering på en forud fastlagt dato eller i et nærmere bestemt tidsrum.
- 188 Det skal således afgøres, om en leasingaftale vedrørende et motorkøretøj, der er indgået for en varighed af 24 måneder, såsom den i hovedsagen omhandlede aftale, vedrører »levering af tjenesteydelser i form af [...] biludlejning [...] [på] en forud fastlagt dato eller i et nærmere bestemt tidsrum« som omhandlet i artikel 16, litra l), i direktiv 2011/83. Eftersom bestemmelsen ikke henviser til medlemsstaternes ret, skal dette begreb i overensstemmelse med den retspraksis, der er nævnt i nærværende doms præmis 133, undergives en selvstændig og ensartet fortolkning, som skal søges under hensyntagen til bestemmelsens ordlyd, den sammenhæng, hvori den indgår, og det formål, der forfølges med denne bestemmelse.
- 189 Det følger endvidere af Domstolens faste praksis, at når de udtryk, der skal fortolkes, indgår i en bestemmelse, der er en undtagelse fra et princip, eller nærmere bestemt fra EU-retlige bestemmelser om forbrugerbeskyttelse, skal disse udtryk fortolkes indskrænkende (jf. i denne retning dom af 10.3.2005, EasyCar, C-336/03, EU:C:2005:150, præmis 21, og af 14.5.2020, NK (Projektering af et enfamiliehus), C-208/19, EU:C:2020:382, præmis 40). Dette betyder imidlertid ikke, at de udtryk, der anvendes til at definere den herved fastsatte undtagelsesordning, skal fortolkes således, at den fratages sin virkning. Fortolkningen af disse udtryk skal nemlig være i overensstemmelse med de formål, der forfølges med denne ordning (dom af 30.9.2021, Icade Promotion, C-299/20, EU:C:2021:783, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis).
- 190 For det første skal det med hensyn til ordlyden af artikel 16, litra l), i direktiv 2011/83 fastslås, at de tjenesteydelser i form af biludlejning, som er omhandlet i denne bestemmelse, er kendetegnet ved, at der stilles et køretøj, dvs. et motorkøretøj, til rådighed for en forbruger på en forud fastlagt dato eller i et nærmere bestemt tidsrum mod betaling af en leje eller månedlige rater (jf. i denne retning og analogt dom af 10.3.2005, EasyCar, C-336/03, EU:C:2005:150, præmis 27).
- 191 Som det er blevet anført i nærværende doms præmis 148, er hovedformålet med en leasingaftale som den i hovedsagen omhandlede at give forbrugeren mulighed for at benytte køretøjet i et nærmere bestemt tidsrum, i det foreliggende tilfælde 24 måneder, mod betaling af et månedligt beløb i hele denne periode. Selv om det er korrekt, at en sådan aftale ligeledes omfatter et kreditelement, gør ordlyden af artikel 16, litra l), i direktiv 2011/83, for så vidt som den generelt omhandler »levering af tjenesteydelser i form af [...] biludlejning«, det ikke muligt at fastslå, herunder henset til den retspraksis, der er nævnt i nærværende doms præmis 189, at EU-lovgiver ønskede at udelukke leasingaftaler vedrørende motorkøretøjer fra anvendelsesområdet for denne bestemmelse.
- 192 Den omstændighed, at artikel 16, litra l), i direktiv 2011/83 fastsætter en betingelse om, at biludlejningsaftalen fastlægger en dato eller et »nærmere bestemt« tidsrum, gør det navnlig ikke muligt at fastslå, at EU-lovgiver kun sigtede til udlejningsaftaler af kort varighed. Udtrykket »nærmere bestemt« kan nemlig ligeledes omfatte udlejningsaftaler af længere varighed, såsom en varighed på 24 måneder, for så vidt som varigheden er angivet tilstrækkelig præcist i aftalen.
- 193 For det andet er det med hensyn til den sammenhæng, hvori nævnte bestemmelse indgår, korrekt, at de andre kategorier af tjenesteydelser biludlejning, som er nævnt heri, dvs. tjenesteydelser i form af logi undtagen til beboelsesformål, transport af varer, forplejning eller tjenesteydelser i forbindelse med fritidstilbud, som hovedregel leveres på ad hoc-basis eller for en relativt kort

varighed. Der fremgår imidlertid ikke nogen tidsmæssig begrænsning af artikel 16, litra l), i direktiv 2011/83, som gør det muligt at fastslå, at alene biludlejningsaftaler, der indgås for en vis maksimal varighed, kan henhøre under den undtagelse fra bestemmelserne om fortrydelsesret, som er indført ved denne bestemmelse. Det forholder sig imidlertid således, at andre kategorier af tjenesteydelser på visse betingelser også kan gøres til genstand for langvarige aftaler.

- 194 For det tredje er det, henset til de betragtninger, der er anført i nærværende doms præmis 190-193 og den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 189, i lyset af det formål, der forfølges med artikel 16, litra l), i direktiv 2011/83, at det skal afgøres, om »levering af tjenesteydelser i form af [...] biludlejning [...] på en forud fastlagt dato eller i et nærmere bestemt tidsrum«, som skal fortolkes strengt, omfatter leasingaftaler vedrørende motorkøretøjer, som indgås for en varighed på 24 måneder såsom den i hovedsagen omhandlede.
- 195 Som det fremgår af 49. betragtning til dette direktiv, består dette formål i at beskytte den erhvervsdrivende mod risikoen forbundet med, at der afsættes kapacitet, som den erhvervsdrivende kunne finde det vanskeligt at anvende, hvis en fortrydelsesret udøves (dom af 31.3.2022, CTS Eventim, C-96/21, EU:C:2022:238, præmis 44).
- 196 Artikel 16, litra l), i direktiv 2011/83 har således bl.a. til formål at indføre en beskyttelse af interesserne hos leverandører af bestemte tjenesteydelser, således at de ikke får uforholdsmæssige ulemper i forbindelse med en annulation uden omkostninger eller begrundelse af en tjenesteydelse, som er forudbestilt, når forbrugeren fortryder kort tid før den fastsatte dato for leveringen af tjenesteydelsen (dom af 31.3.2022, CTS Eventim, C-96/21, EU:C:2022:238, præmis 45 og den deri nævnte retspraksis).
- 197 Hvad nærmere bestemt angår den virksomhed, som biludlejningsvirksomheder udøver, har Domstolen fastslået, at den beskyttelse, som EU-lovgiver har ønsket at indrømme denne ved hjælp af nævnte undtagelse til fortrydelsesretten, er knyttet til den omstændighed, at disse virksomheder skal kunne træffe foranstaltninger for at kunne levere den aftalte tjenesteydelse til den ved forudbestillingen fastsatte dato, og de vil derfor som følge af en annulation blive udsat for de samme ulemper som de virksomheder, som udøver virksomhed i de andre sektorer, der er opregnet i nævnte bestemmelse (jf. analogt dom af 10.3.2005, EasyCar, C-336/03, EU:C:2005:150, præmis 29).
- 198 I det foreliggende tilfælde fremgår det af sagsakterne for Domstolen, at den erhvervsdrivende i en leasingaftale som den i hovedsagen omhandlede erhverver det pågældende køretøj på forbrugers anmodning og efter de af denne anførte specifikationer. Den erhvervsdrivende forbliver ejer af køretøjet i aftalens varighed, mens forbrugeren har pligt til at tilbagelevere køretøjet til denne ved aftalens udløb, således at den erhvervsdrivende kan anvende køretøjet til noget andet, såsom en ny leasing, en anden form for udlejning eller salg.
- 199 Uafhængigt af, for hvilken varighed aftalen er indgået, kan den erhvervsdrivende, såfremt forbrugeren indrømmes en fortrydelsesret, uden i denne henseende at opleve uforholdsmæssige ulemper have vanskeligheder ved at anvende det køretøj, som er erhvervet særligt på forbrugers anmodning for at opfylde dennes specifikationer, til noget andet. På baggrund af bl.a. køretøjets mærke, model, motortype, karrosseriets eller kabinens farve eller det optioner, som det er udstyret med, kan den erhvervsdrivende inden for en rimelig frist efter udøvelsen af fortrydelsesretten nemlig ikke anvende køretøjet til et andet, tilsvarende formål for en periode svarende til den oprindeligt fastsatte leasingperiodes varighed uden at lide et betydeligt økonomisk tab.

- 200 Denne fortolkning stemmer overens med den undtagelse fra bestemmelserne om fortrydelsesretten, der er fastsat i artikel 16, litra c), i direktiv 2011/83, vedrørende »levering af varer, som er fremstillet efter forbrugerens specifikationer eller har fået et tydeligt personligt præg«. En leasingaftale som den i hovedsagen omhandlede i sag C-38/21 vedrører ganske vist ikke leveringen af en vare, men leveringen af en tjenesteydelse. Det forholder sig ikke desto mindre således, at denne anden undtagelse vidner om EU-lovgivers hensigt om at udelukke fortrydelsesretten, såfremt en vare er blevet fremstillet eller udformet efter forbrugerens præcise specifikationer, hvilket er tilfældet, når et nyt køretøj bestilles efter forbrugerens præcise specifikationer med henblik på anvendelse inden for rammerne af en leasingaftale.
- 201 Det fremgår således af den ordlyds-, sammenhængs- og formålsfortolkning af artikel 16, litra l), i direktiv 2011/83, der er foretaget i nærværende doms præmis 190-200, at en leasingaftale vedrørende et motorkøretøj, der er indgået for en varighed af 24 måneder, som den i hovedsagen omhandlede vedrører »levering af tjenesteydelser i form af [...] biludlejning [...] [på] en forud fastlagt dato eller i et nærmere bestemt tidsrum« som omhandlet i artikel 16, litra l), i direktiv 2011/83.
- 202 Henset til ovenstående betragtninger skal det syvende spørgsmål i sag C-38/21 besvares med, at artikel 16, litra l), i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at en leasingaftale vedrørende et motorkøretøj, som er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, og som kvalificeres som en aftale om fjernsalg eller aftale indgået uden for fast forretningssted som omhandlet i nævnte direktiv, henhører under den undtagelse fra fortrydelsesretten, som er fastsat i denne bestemmelse for aftaler om fjernsalg eller aftaler indgået uden for fast forretningssted, når denne aftales hovedformål består i at give forbrugeren mulighed for at benytte køretøjet i et nærmere bestemt tidsrum fastlagt i nævnte aftale mod regelmæssig betaling af pengebeløb.

Det første til det fjerde spørgsmål i sag C-38/21

- 203 For det første skal det, for så vidt som det første til det fjerde spørgsmål vedrører fortolkningen af bestemmelserne i direktiv 2008/48, fastslås, at eftersom en leasingaftale som den i hovedsagen omhandlede i overensstemmelse med besvarelsen af det femte spørgsmål i sag C-38/21 ikke henhører under dette direktivs anvendelsesområde, er det i medfør af den retspraksis, der er nævnt i nærværende doms præmis 110, ikke længere fornødent at besvare det første til det fjerde spørgsmål i forhold til nævnte direktiv.
- 204 Denne konstatering drages ikke i tvivl af den omstændighed, at den forelæggende ret har anført, at en sådan leasingaftale efter dens opfattelse skal reguleres af en analog anvendelse af bestemmelserne i national ret til gennemførelse af direktiv 2008/48.
- 205 Det er korrekt, at medlemsstaterne i henhold til artikel 1 i direktiv 2008/48, sammenholdt med tiende betragtning hertil, på trods af den fuldstændige harmonisering af de aspekter, der dækkes af direktivet, kan bibeholde eller indføre national lovgivning svarende til nævnte direktivs bestemmelser eller visse af dette direktivs bestemmelser om kreditaftaler uden for dette direktivs anvendelsesområde, såsom »leje- eller leasingaftaler, hvor der ikke er fastsat nogen pligt til at købe aftalegenstanden, hverken i selve aftalen eller i en separat aftale«, som omhandlet i artikel 2, stk. 2, litra d), i direktiv 2008/48.
- 206 Det er ligeledes korrekt, at Domstolen gentagne gange har erklæret sig kompetent til at træffe afgørelse om anmodninger om præjudicielle afgørelser vedrørende bestemmelser i EU-retten i situationer, hvor disse bestemmelser blev gjort anvendelige af national ret, hvori den valgte

regulering af rent nationale forhold var tilpasset EU-retten. I et sådant tilfælde er det afgjort i Unionens interesse, at bestemmelser eller begreber, der er hentet fra EU-retten, fortolkes ensartet, uanset de vilkår, hvorunder de skal anvendes, således at senere fortolkningsuoverensstemmelser undgås (jf. i denne retning dom af 30.1.2020, I.G.I., C-394/18, EU:C:2020:56, præmis 45 og 46 og den deri nævnte retspraksis).

- 207 Når dette er sagt, fremgår det af Domstolens praksis, at de pågældende bestemmelser i EU-retten i medfør af national ret skal være blevet gjort anvendelige på direkte og ubetinget vis med henblik på at sikre en ensartet behandling af interne situationer og af de situationer, der henhører under EU-retten, og at konkrete elementer, som gør det muligt at fastslå en sådan direkte og ubetinget anvendelse skal fremgå af forelæggelsesafgørelsen. Med henblik herpå påhviler det den forelæggende ret i overensstemmelse med kravene i artikel 94 i Domstolens procesreglement at oplyse om, på hvilken måde tvisten – på trods af, at den er af rent intern karakter – frembyder en tilknytning til de EU-retlige bestemmelser, som gør den ønskede præjudicielle fortolkning nødvendig for løsningen af denne tvist (jf. i denne retning dom af 30.1.2020, I.G.I., C-394/18, EU:C:2020:56, præmis 46, 48 og 49 og den deri nævnte retspraksis).
- 208 I det foreliggende tilfælde har den forelæggende ret i supplementet til anmodningen om præjudiciel afgørelse anført, at Bundesgerichtshof (forbundsdomstol) har fastslået, at leasingaftaler vedrørende et motorkøretøj, som foreskriver, at forbrugeren ikke har pligt til at købe køretøjet ved aftalens udløb, ikke henhører under anvendelsesområdet for BGB's § 506, som henviser til de bestemmelser i BGB, hvorved direktiv 2008/48 blev gennemført. Selv om den forelæggende ret nærer tvivl om denne fortolkning, har den i forelæggelsesafgørelsen følgelig anført, at ifølge praksis fra Bundesgerichtshof (forbundsdomstol), som indgår i tysk ret, er bestemmelserne i direktiv 2008/48 ved denne ret ikke blevet gjort direkte og ubetinget anvendelige på leasingaftaler som den i hovedsagen omhandlede.
- 209 For det andet skal det bemærkes, at den forelæggende ret i supplementet til anmodningen om præjudiciel afgørelse har anført, at såfremt den i hovedsagen omhandlede aftale ikke måtte henhøre under anvendelsesområdet for direktiv 2008/48 som en forbrugerkreditaftale, er det tredje og det fjerde spørgsmål i sag C-38/21 fortsat relevante, for så vidt som forbrugeren kan påberåbe sig den fortrydelsesret, der er fastsat for aftaler indgået uden for fast forretningssted og for aftaler om fjernsalg i de bestemmelser i tysk ret, der gennemfører bestemmelserne i direktiv 2002/65 og 2011/83.
- 210 Det fremgår i denne henseende af nærværende doms præmis 156, at en forbruger som VK ikke har en fortrydelsesret i henhold til direktiv 2002/65, eftersom en leasingaftale vedrørende et motorkøretøj som den i hovedsagen omhandlede ikke henhører under dette direktivs anvendelsesområde. Det fremgår desuden af nærværende doms præmis 156 og 202, at selv om en sådan aftale henhører under anvendelsesområdet for direktiv 2011/83, og selv hvis det antages, at den kan kvalificeres som en aftale indgået uden for fast forretningssted eller en aftale om fjernsalg som omhandlet i dette direktivs artikel 2, nr. 6) og 7), har den forbruger, som har indgået aftalen med en erhvervsdrivende, ikke den ved dette direktiv fastsatte fortrydelsesret, jf. direktivets artikel 16, litra l).
- 211 Under disse omstændigheder er det ufornuddent at besvare det tredje og det fjerde spørgsmål i sag C-38/21 vedrørende direktiv 2002/65 og 2011/83.

Det første spørgsmål i sagerne C-47/21 og C-232/21

- 212 For at besvare indsigelsen fremsat af C Bank, Volkswagen Bank og Audi Bank om, at dette spørgsmål bør afvises, skal det indledningsvis bemærkes, at selv om det er korrekt, at Domstolen, således som nævnte spørgsmål er formuleret, anmodes om at tage stilling til, om bestemmelser i national ret er forenelige med EU-retten, er en sådan formulering ikke til hinder for, at Domstolen kan give den forelæggende ret de elementer til fortolkning af EU-retten, som vil gøre det muligt for den selv at afgøre spørgsmålet om de nationale bestemmelseres forenelighed med EU-retten (dom af 17.3.2021, *Consulmarketing*, C-652/19, EU:C:2021:208, præmis 33 og den deri nævnte retspraksis).
- 213 I det foreliggende tilfælde fremgår det først og fremmest af anmodningerne om præjudiciel afgørelse i sagerne C-47/21 og C-232/21, at de i disse sager omhandlede aftaler fastsætter, at den frist, hvorunder forbrugeren kan fortryde, først løber fra indgåelsen af aftalen, forudsat at låntager har modtaget samtlige obligatoriske oplysninger, der foreskrives i tysk ret, hvilket i det væsentlige svarer til det i artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv 2008/48 anførte.
- 214 Disse aftaler indeholder endvidere vilkår, som svarer til den lovbestemte model, der er fastsat i tysk ret. Selv om den forelæggende ret har fastslået, at visse af disse vilkår ikke var i overensstemmelse med artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv 2008/48, har den præciseret, at det fremgår af EGBGB's artikel 247, § 6, stk. 2, tredje punktum, og artikel 247, § 12, stk. 1, tredje punktum, at hvis aftalen indeholder et vilkår, som er fremhævet og klart fremlagt, og som stemmer overens med nævnte model, anses vilkåret for at opfylde kravene til oplysning af forbrugeren om vedkommendes fortrydelsesret.
- 215 Endelig skal det bemærkes, at selv om det første spørgsmål i sagerne C-47/21 og C-232/21 ikke alene er blevet forelagt vedrørende artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv 2008/48, men ligeledes vedrørende dette direktivs artikel 14, stk. 1, er alene fortolkningen af den førstnævnte bestemmelse nødvendig med henblik på besvarelsen af dette spørgsmål.
- 216 På denne baggrund skal det fastslås, at den forelæggende ret med det første spørgsmål i sagerne C-47/21 og C-232/21 nærmere bestemt ønsker oplyst, om artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for en national lovgivning, som fastsætter en lovbestemt formodning for, at den erhvervsdrivende har overholdt sin forpligtelse til at oplyse forbrugeren om fortrydelsesretten, når den erhvervsdrivende i en aftale har henvist til de nationale bestemmelser, som selv henviser til en lovbestemt oplysningsmodel i denne henseende, samtidig med at denne erhvervsdrivende har anvendt vilkår i denne model, som ikke er i overensstemmelse med forskrifterne i denne bestemmelse i direktivet. I bekræftende fald ønsker den forelæggende ret ligeledes oplyst, om den skal undlade at anvende denne nationale lovgivning i en tvist, hvori alene private er parter.
- 217 Det skal i denne henseende fremhæves, at de i tvisterne i hovedsagerne omhandlede kreditaftaler i sagerne C-47/21 og C-232/21 opfylder definitionen af kreditaftaler i artikel 3, litra c), i direktiv 2008/48. Disse aftaler henhører således under anvendelsesområdet for dette direktiv, jf. direktivets artikel 2, stk. 1.
- 218 Henset til denne præcisering skal det bemærkes, at artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48 opregner de oplysninger, som kreditaftaler, der henhører under anvendelsesområdet for dette direktiv i medfør af nævnte direktivs artikel 2, klart og koncist skal angive. Artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv 2008/48 bestemmer navnlig, at kreditaftalen på denne måde skal angive en eventuel

fortrydelsesret og fristen for udøvelse af en sådan fortrydelsesret samt andre betingelser for udøvelsen, herunder oplysninger om forbrugers forpligtelse til at tilbagebetale den udnyttede kapital med renter og det rentebeløb, der påløber pr. dag.

- 219 Domstolen har allerede fastslået, at artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv 2008/48 er til hinder for, at der i en kreditaftale hvad angår de i dette direktivs artikel 10 omhandlede oplysninger henvises til en national bestemmelse, som igen henviser til andre bestemmelser i den berørte medlemsstats lovgivning. Når der i en forbrugeraftale henvises til visse bestemmelser i national ret for så vidt angår de oplysninger, som i henhold til artikel 10 i direktiv 2008/48 skal angives, er forbrugeren på baggrund af denne aftale nemlig hverken i stand til at fastlægge omfanget af den pågældendes kontraktlige forpligtelser eller at kontrollere, om alle de i henhold til denne bestemmelse krævede oplysninger er angivet i den aftale, som forbrugeren har indgået, og så meget desto mindre i stand til at kontrollere, om den fortrydelsesfrist, som forbrugeren har krav på, er begyndt at løbe (jf. i denne retning dom af 26.3.2020, Kreissparkasse Saarlouis, C-66/19, EU:C:2020:242, præmis 44 og 49).
- 220 Det følger heraf, at artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv 2008/48 er til hinder for, at der i en kreditaftale indsættes et vilkår, som henviser til nationale bestemmelser, der selv henviser til en lovbestemt oplysningsmodel som den lovbestemte model. Det forholder sig så meget desto mere således, når vilkår i en aftale er i strid med nævnte bestemmelse, eftersom de savner klarhed i den sammenhæng, hvori aftalen indgår. Følgelig er denne bestemmelse så meget desto mere til hinder for en national lovgivning, som knytter anvendelsen af sådanne kontraktvilkår til en formodning for, at den erhvervsdrivende har overholdt sin forpligtelse til at oplyse forbrugeren om fortrydelsesretten.
- 221 Med hensyn til de følger, som den forelæggende ret skal udlede af denne konstatering, skal det bemærkes, at en national retsinstans, der er forelagt en tvist, hvori alene private er parter, er forpligtet til, når den anvender nationale bestemmelser, som er vedtaget med det formål at gennemføre de forpligtelser, der er fastsat i et direktiv, at tage samtlige bestemmelser i national ret i betragtning og i videst muligt omfang fortolke dem i lyset af direktivets ordlyd og formål for at nå til en løsning, der er i overensstemmelse med det formål, der forfølges med direktivet (dom af 18.1.2022, Thelen Technopark Berlin, C-261/20, EU:C:2022:33, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis).
- 222 Princippet om overensstemmende fortolkning af national ret er imidlertid underlagt visse begrænsninger. De nationale retsinstansers forpligtelse til at henvise til indholdet af et direktiv, når de fortolker og anvender de relevante nationale retsregler, begrænses således af generelle retsprincipper, og det kan ikke tjene som grundlag for en fortolkning contra legem af national ret (dom af 18.1.2022, Thelen Technopark Berlin, C-261/20, EU:C:2022:33, præmis 28 og den deri nævnte retspraksis).
- 223 I det foreliggende tilfælde fremgår det af sagsakterne for Domstolen, at Bundesgerichtshof (forbundsdomstol) har fastslået, at ordlyden af, tilblivelseshistorien for og formålet med de i hovedsagerne omhandlede nationale bestemmelser er til hinder for, at disse bestemmelser kan fortolkes i overensstemmelse med direktiv 2008/48. Den forelæggende ret har for sin del anført, at der i retslæren argumenteres for en sådan fortolkning, og at den påtænker at undlade at anvende disse nationale bestemmelser.

- 224 På denne baggrund påhviler det denne retsinstans at efterprøve, om de i hovedsagen omhandlede nationale bestemmelser er i overensstemmelse med direktiv 2008/48, idet det præciseres, at denne retsinstans ikke med føje kan antage, at det er umuligt for den at foretage en sådan fortolkning alene som følge af den omstændighed, at de andre retsinstanser i den medlemsstat, hvorunder den hører, har fortolket disse bestemmelser i en retning, som ikke er forenelig med denne ret (jf. i denne retning dom af 22.4.2021, Profi Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, præmis 72 og den deri nævnte retspraksis).
- 225 Såfremt den forelæggende ret måtte fastslå, at dette er umuligt, skal det bemærkes, at hvis det ikke er muligt at anlægge en fortolkning af national lovgivning, der er i overensstemmelse med de EU-retlige krav, pålægger princippet om EU-rettens forrang den nationale retsinstans, der inden for sit kompetenceområde skal anvende bestemmelser i nævnte ret, en forpligtelse til at sikre denne rets fulde virkning, idet den om fornødent af egen drift skal undlade at anvende enhver national lovgivning eller praksis, endog senere, der er i strid med en bestemmelse i EU-retten, der har direkte virkning, uden at den behøver at anmode om eller afvente en forudgående ophævelse af denne nationale lovgivning eller praksis ad lovgivningsvejen eller ved noget andet forfatningsmæssigt middel (dom af 8.3.2022, Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Direkte virkning), C-205/20, EU:C:2022:168, præmis 37 og den deri nævnte retspraksis, og af 24.7.2023, Lin, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, præmis 95).
- 226 Det følger imidlertid af fast retspraksis, at et direktiv ikke i sig selv kan skabe forpligtelser for private og derfor ikke som sådan kan påberåbes over for sådanne personer ved en national retsinstans. Følgelig giver en direktivbestemmelse, selv om den er klar, præcis og ubetinget, ikke den nationale retsinstans adgang til at undlade at anvende en modstridende bestemmelse i national ret, hvis der herved vil blive pålagt en borger yderligere forpligtelser (jf. i denne retning dom af 18.1.2022, Thelen Technopark Berlin, C-261/20, EU:C:2022:33, præmis 32 og den deri nævnte retspraksis).
- 227 For det første står det i det foreliggende tilfælde fast, at det alene er private, der er parter i tvisterne i hovedsagerne. For det andet ville de sagsøgte banker i disse tvister, såfremt de pågældende nationale bestemmelser blev udelukket i tvisterne i hovedsagerne i medfør af artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv 2008/48, blive frataget den i disse bestemmelser fastsatte lovbestemte formodning og derfor have pligt til i de i hovedsagerne omhandlede aftaler klart og forståeligt at angive de oplysninger om fortrydelsesretten, som er opregnet i denne artikel. Den retspraksis, der er henvist til i den foregående præmis, udelukker imidlertid, at nævnte artikel kan tillægges en sådan virkning alene på grundlag af EU-retten.
- 228 Det følger heraf, at den forelæggende ret ikke er forpligtet til alene på grundlag af EU-retten at undlade at anvende EGBGB's artikel 247, § 6, stk. 2, tredje punktum, og artikel 247, § 12, stk. 1, tredje punktum, selv om disse bestemmelser er i strid med artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv 2008/48, idet dette ikke berører den forelæggende rets mulighed for i medfør af national ret at undlade at anvende de nævnte bestemmelser (jf. analogt dom af 18.1.2022, Thelen Technopark Berlin, C-261/20, EU:C:2022:33, præmis 33).
- 229 Det skal imidlertid præciseres, at den part, der har lidt skade som følge af den nationale lovgivnings uoverensstemmelse med EU-retten, kan påberåbe sig den retspraksis, der følger af dom af 19. november 1991, Francovich m.fl. (C-6/90 og C-9/90, EU:C:1991:428), med henblik på i givet fald at opnå skadeserstatning (jf. i denne retning dom af 7.3.1996, El Corte Inglés, C-192/94, EU:C:1996:88, præmis 22, og af 18.1.2022, Thelen Technopark Berlin, C-261/20, EU:C:2022:33, præmis 41 og den deri nævnte retspraksis).

230 Henset til ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål i sagerne C-47/21 og C-232/21 besvares med, at artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for en national lovgivning, som fastsætter en lovbestemt formodning for, at den erhvervsdrivende har overholdt sin forpligtelse til at oplyse forbrugeren om fortrydelsesretten, når den erhvervsdrivende i en aftale har henvist til de nationale bestemmelser, som selv henviser til en lovbestemt oplysningsmodel i denne henseende, samtidig med at denne erhvervsdrivende har anvendt vilkår i denne model, som ikke er i overensstemmelse med forskrifterne i denne bestemmelse i direktivet. Såfremt den pågældende nationale lovgivning ikke kan fortolkes i overensstemmelse med direktiv 2008/48, har en national retsinstans, for hvilken der er indbragt en tvist, hvor udelukkende private er parter, ikke pligt til alene i henhold til EU-retten at undlade at anvende en sådan lovgivning, idet dette ikkeberører retsinstansens mulighed for i medfør af national ret at undlade at anvende denne lovgivning, og idet den part, der har lidt skade som følge af den nationale lovgivnings uoverensstemmelse med EU-retten, ellers kan kræve erstatning for det tab, som vedkommende har lidt som følge heraf.

Det andet spørgsmål, litra a), i sag C-232/21

231 Med det andet spørgsmål, litra a), i sag C-232/21 ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at det rentebeløb, der påløber pr. dag, som skal angives i en kreditaftale i medfør af denne bestemmelse, og som finder anvendelse, såfremt forbrugeren udøver fortrydelsesretten, skal fremgå matematisk af den kontraktlige debitorrente, der er aftalt i denne aftale.

232 Det bestemmes i artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv 2008/48, at kreditaftalen klart og koncist skal angive oplysninger om forbrugers forpligtelse til i tilfælde af udøvelse af fortrydelsesretten at tilbagebetale den udnyttede kapital med renter i overensstemmelse med direktivets artikel 14, stk. 3, litra b), og det rentebeløb, der påløber pr. dag.

233 Det fremgår af artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48, sammenholdt med 31. betragtning hertil, at de i denne bestemmelse omhandlede elementer klart og koncist angives i en kreditaftale, der er udarbejdet på papir eller på et andet varigt medium, for at forbrugeren kan kende sine rettigheder og forpligtelser (dom af 9.9.2021, Volkswagen Bank m.fl., C-33/20, C-155/20 og C-187/20, EU:C:2021:736, præmis 70 og den deri nævnte retspraksis).

234 Det er en nødvendighed, at forbrugeren har en bred viden om og god forståelse af de oplysninger, der obligatorisk skal være indeholdt i kreditaftalen i henhold til artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48, for korrekt opfyldelse af aftalens bestemmelser og især for udøvelsen af forbrugers rettigheder, herunder fortrydelsesretten (jf. i denne retning dom af 9.9.2021, Volkswagen Bank m.fl., C-33/20, C-155/20 og C-187/20, EU:C:2021:736, præmis 71 og den deri nævnte retspraksis).

235 Med henblik på at lette forståelsen af nævnte elementer under overholdelse af det krav om klarhed, der er fastsat i artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48, skal oplysningerne i en kreditaftale således være uden nogen form for selvmodsigelser, der objektivt set kan vildlede en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger med hensyn til den pågældendes rettigheder og forpligtelser i medfør af aftalen.

236 Desuden foreskriver artikel 14, stk. 3, litra b), i direktiv 2008/48, at såfremt fortrydelsesretten udøves, skal renterne beregnes på grundlag af den aftalte debitorrente. Det skal fastslås, at begrebet »renterne« ligeledes omfatter det rentebeløb, der påløber pr. dag, som er omhandlet i

direktivets artikel 10, stk. 2, litra p), eftersom nævnte direktivs artikel 14, stk. 3, litra b), omfatter alle »de renter, der er påløbet fra den dato, hvor kreditmuligheden blev udnyttet, til den dato, hvor kapitalen betales tilbage«.

- 237 Det fremgår således af artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv 2008/48, sammenholdt med dette direktivs artikel 14, stk. 3, litra b), at renterne for så vidt angår det rentebeløb, der påløber pr. dag, som forbrugeren skal betale, hvis vedkommende udøver fortrydelsesretten, under ingen omstændigheder kan overstige det beløb, der følger matematisk af den aftalte debitorrente i kreditaftalen.
- 238 Henset til den retspraksis, der er nævnt i nærværende doms præmis 233-235, skal oplysningerne i en aftale om det rentebeløb, der påløber pr. dag, være angivet klart og koncist, således at disse oplysninger, sammenholdt med andre oplysninger, navnlig ikke indeholder nogen form for selvmodsigelse, der objektivt set kan vildlede en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger med hensyn til det rentebeløb, der påløber pr. dag, som vedkommende endelig skal betale. Hvis oplysninger med disse kendetegn ikke foreligger, er intet rentebeløb, der påløber pr. dag, skyldigt.
- 239 Det påhviler den forelæggende ret, henset til de kontraktvilkår, der er omhandlet i sag C-232/21, at efterprøve, om en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger klart kunne identificere det rentebeløb, der påløber pr. dag ved udøvelse af fortrydelsesretten.
- 240 Henset til ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmål, litra a), i sag C-232/21 besvares med, at artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv 2008/48, sammenholdt med dette direktivs artikel 14, stk. 3, litra b), fortolkes således, at det rentebeløb, der påløber pr. dag, som skal angives i en kreditaftale i medfør af denne bestemmelse, og som finder anvendelse, såfremt forbrugeren udøver fortrydelsesretten, under ingen omstændigheder må overstige den beløb, der følger matematisk af den kontraktlige debitorrente, der er aftalt i denne aftale. Oplysningerne i en aftale om det rentebeløb, der påløber pr. dag, skal være angivet klart og koncist, således at disse oplysninger, sammenholdt med andre oplysninger, navnlig ikke indeholder nogen form for selvmodsigelse, der objektivt set kan vildlede en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger med hensyn til de det rentebeløb, der påløber pr. dag, som vedkommende endelig skal betale. Hvis oplysninger med disse kendetegn ikke foreligger, er intet rentebeløb, der påløber pr. dag, skyldigt.

Det andet spørgsmål, litra d), i sag C-47/21

- 241 Med det andet spørgsmål, litra d), i sag C-47/21 ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 10, stk. 2, litra t), i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at kreditaftalen skal angive de formelle væsentlige betingelser, som en procedure for udenretslige klager eller bilæggelse af tvister er undergivet, eller om det er tilstrækkeligt, at denne aftale i denne henseende henviser til et procesreglement, der er tilgængeligt efter anmodning eller kan findes på internettet.
- 242 Det skal i denne henseende bemærkes, at artikel 10, stk. 2, litra t), i direktiv 2008/48 bestemmer, at kreditaftalen klart og koncist skal angive, hvorvidt der er klageadgang og adgang til udenretslig bilæggelse af tvister for forbrugeren, og, hvis dette er tilfældet, hvorledes forbrugeren kan gøre brug deraf.

- 243 I denne forbindelse har Domstolen allerede fastslået, at selv om oplysningerne i kreditaftalen ikke nødvendigvis skal gengive alle de proceduremæssige regler vedrørende sådanne udenretslige klageprocedurer og klageadgange, der er tilgængelige for forbrugeren, tilsigter artikel 10, stk. 2, litra t), i direktiv 2008/48 imidlertid dels, at forbrugeren med fuldt kendskab til de faktiske omstændigheder kan beslutte, om det er hensigtsmæssigt for vedkommende at anvende en af disse procedurer, dels at den pågældende faktisk er i stand til at indgive en sådan klage eller et sådant klageskrift på grundlag af oplysningerne i kreditaftalen (jf. i denne retning dom af 9.9.2021, Volkswagen Bank m.fl., C-33/20, C-155/20 og C-187/20, EU:C:2021:736, præmis 132 og 135).
- 244 Det er med henblik herpå væsentligt, at forbrugeren underrettes for det første om den klageadgang og adgang til udenretslig bilæggelse af tvister eller udenretslige klage- eller klageprocedurer, som vedkommende har, og i givet fald om omkostningerne i forbindelse hermed, for det andet, om klagen eller appellen skal indgives skriftligt eller elektronisk, for det tredje den fysiske eller elektroniske adresse, som en sådan klage eller appel skal sendes til, og for det fjerde de formelle betingelser, som klagen eller appellen er undergivet (dom af 9.9.2021, Volkswagen Bank m.fl., C-33/20, C-155/20 og C-187/20, EU:C:2021:736, præmis 136).
- 245 Domstolen har i denne henseende allerede fastslået, at den blotte henvisning i kreditaftalen til et regelsæt, der kan findes på internettet, eller et andet dokument vedrørende de nærmere bestemmelser for klageadgang og adgang til udenretslig bilæggelse af tvister ikke er tilstrækkelig (dom af 9.9.2021, Volkswagen Bank m.fl., C-33/20, C-155/20 og C-187/20, EU:C:2021:736, præmis 137). Det må forholde sig på samme måde, når kreditaftalen blot omtaler et regelsæt, der er tilgængeligt efter anmodning.
- 246 Henset til ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmål, litra d), i sag C-47/21 besvares med, at artikel 10, stk. 2, litra t), i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at kreditaftalen skal angive de væsentlige oplysninger vedrørende forbrugers klageadgang og adgang til udenretslig bilæggelse og i givet fald omkostningerne i forbindelse hermed, om klagen eller appellen skal indgives skriftligt eller elektronisk, den fysiske eller elektroniske adresse, som en sådan klage eller appel skal sendes til, og de øvrige formelle betingelser, som klagen eller appellen er undergivet, idet det herved forstås, at den blotte henvisning i kreditaftalen til et regelsæt, der er tilgængeligt efter anmodning eller kan findes på internettet, eller et andet dokument vedrørende de nærmere bestemmelser for klageadgang og adgang til udenretslig bilæggelse af tvister ikke er tilstrækkelig.

Det andet spørgsmål, litra b), aa), i sagerne C-47/21 og C-232/21

- 247 Med det andet spørgsmål, litra b), aa), i sagerne C-47/21 og C-232/21 ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 10, stk. 2, litra r), i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at en kreditaftale skal angive en tilstrækkelig konkret og for forbrugeren forståelig metode til beregning af den kompensation, der skal betales ved førtidig tilbagebetaling af lånet, således at forbrugeren i hvert fald omtrent kan beregne størrelsen af det skyldige beløb i dette tilfælde.
- 248 Det følger af ordlyden af artikel 10, stk. 2, litra r), i direktiv 2008/48 klart og koncist skal angives »retten til førtidig tilbagebetaling, proceduren for førtidig tilbagebetaling og, hvor det er relevant, oplysninger om kreditgiverens ret til kompensation, og den måde, hvorpå denne kompensation fastsættes«.

- 249 I det foreliggende tilfælde fremgår det af forelæggelsesafgørelserne, at de i sagerne C-47/21 og C-232/21 omhandlede kreditaftaler i det væsentlige foreskriver, at banken, såfremt forbrugeren tilbagebetaler lånet førtidigt, kan kræve en kompensation, der beregnes i henhold til den af Bundesgerichtshof (forbundsdomstol) fastsatte matematiske ramme, som bl.a. tager hensyn til, hvor meget renteniveauet har varieret i mellemtiden, de pengestrømme, der oprindeligt var aftalt for lånet, den långivende banks manglende indtjening, administrationsomkostningerne i forbindelse med den førtidige tilbagebetaling samt de risiko- og administrationsomkostninger, der spares som følge af den førtidige tilbagebetaling. I disse aftaler præciseres endvidere, at den herved beregnede kompensation for førtidig tilbagebetaling nedsættes til det laveste af følgende to beløb, når den overstiger dette beløb: nemlig enten 1%, eller – når førtidig tilbagebetaling foretages mindre end syv år før den aftale tilbagebetaling – 0,5% af det førtidigt tilbagebetalte beløb eller den debitorrente, som låntager ville have betalt fra den førtidige tilbagebetaling til tidspunktet for den aftalte tilbagebetaling.
- 250 I et lignende tilfælde har Domstolen allerede fastslået, at i det tilfælde, at direktiv 2008/48 fastsætter en forpligtelse for den erhvervsdrivende til at gøre forbrugeren bekendt med indholdet af de aftaleretlige forpligtelser, som denne tilbydes, hvoraf visse elementer følger af en medlemsstats love eller bindende administrative bestemmelser, er denne erhvervsdrivende forpligtet til at underrette forbrugeren om indholdet af disse bestemmelser på en klar og præcis måde for at sætte vedkommende i stand til at kende sine rettigheder og forpligtelser (dom af 9.9.2021, Volkswagen Bank m.fl., C-33/20, C-155/20 og C-187/20, EU:C:2021:736, præmis 99 og den deri nævnte retspraksis).
- 251 Selv om det med henblik herpå ikke er nødvendigt for så vidt angår den kompensation, der skal betales i tilfælde af førtidig tilbagebetaling som omhandlet i artikel 10, stk. 2, litra r), i direktiv 2008/48, at kreditaftalen præciserer den matematiske metode, som kompensationen skal beregnes på grundlag af, skal den imidlertid angive beregningsmetoden for denne kompensation på en konkret og let forståelig måde for en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger, således at vedkommende kan fastlægge størrelsen af den kompensation, der skal betales i tilfælde af førtidig tilbagebetaling, på grundlag af de oplysninger, der er givet i kreditaftalen (jf. i denne retning dom af 9.9.2021, Volkswagen Bank m.fl., C-33/20, C-155/20 og C-187/20, EU:C:2021:736, præmis 100).
- 252 Domstolen har fastslået, at en simpel henvisning med henblik på beregningen af den kompensation, der skal betales i tilfælde af førtidig tilbagebetaling af lånet, til de finansielle matematiske rammer, der er fastsat af en national retsinstans, ikke opfylder det krav, der er nævnt i nærværende doms præmis 250, om at gøre forbrugeren bekendt med indholdet af de aftalemæssige forpligtelser (dom af 9.9.2021, Volkswagen Bank m.fl., C-33/20, C-155/20 og C-187/20, EU:C:2021:736, præmis 101).
- 253 Når dette er sagt, tilsigter den i artikel 10, stk. 2, litra r), i direktiv 2008/48 fastsatte forpligtelse til at oplyse forbrugeren om metoden til beregning af den kompensation, som vedkommende skal betale långiver i tilfælde af førtidig tilbagebetaling af lånet, at gøre det muligt for forbrugeren at fastlægge denne kompensation på grundlag af oplysningerne i kreditaftalen. Det fremgår i denne henseende af Domstolens praksis, at fremlæggelsen af ufuldstændige eller urigtige oplysninger kun kan sidestilles med, at der ikke er meddelt oplysninger, hvis forbrugeren som følge heraf er blevet vildledt med hensyn til sine rettigheder og forpligtelser (jf. i denne retning dom af 10.4.2008, Hamilton, C-412/06, EU:C:2008:215, præmis 35, og af 19.12.2019, Rust Hackner m.fl.,

C-355/18 – C-357/18 og C-479/18, EU:C:2019:1123, præmis 78), og vedkommende derfor foranlediges til at indgå en aftale, som forbrugeren eventuelt ikke ville have indgået, hvis den pågældende havde rådet over alle fuldstændige og materielt korrekte oplysninger.

- 254 Det kan ikke fastslås, at en forbruger er blevet vildledt som omhandlet i denne retspraksis, når aftalen – på trods af, at henvisningen med henblik på beregningen af nævnte kompensation til finansielle matematiske rammer, der er fastsat af en national retsinstans, ikke er konform – indeholder andre oplysninger, som gør det muligt for forbrugeren let at fastlægge den pågældende kompensation, navnlig dens maksimale størrelse, som vedkommende skal betale i tilfælde af førtidig tilbagebetaling af lånet.
- 255 Det påhviler således den forelæggende ret at efterprøve, om de i sagerne C-47/21 og C-232/21 omhandlede aftaler opfylder denne betingelse, for så vidt som de foreskriver, at den kompensation for førtidig tilbagebetaling, der beregnes på grundlag af finansielle matematiske rammer i medfør af retspraksis, nedsættes til det laveste af de to beløb, der er nævnt i nærværende doms præmis 249, når denne kompensation overstiger disse.
- 256 Henset til ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmål, litra b), aa), i sagerne C-47/21 og C-232/21 besvares med, at artikel 10, stk. 2, litra r), i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at kreditaftalen ved beregningen af den kompensation, der skal betales i tilfælde af førtidig tilbagebetaling af lånet, skal angive metoden for beregning af denne kompensation på en konkret og let forståelig måde for en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger, således at vedkommende kan fastlægge størrelsen af den kompensation, der skal betales i tilfælde af førtidig tilbagebetaling, på grundlag af oplysningerne i aftalen. Selv om aftalen ikke indeholder en konkret og let forståelig beregningsmetode, kan en sådan aftale dog opfylde forpligtelsen i medfør af denne bestemmelse, for så vidt som den indeholder andre elementer, der gør det muligt for forbrugeren at fastlægge den pågældende kompensation, navnlig dens maksimale størrelse, som vedkommende skal betale i tilfælde af førtidig tilbagebetaling af lånet.

Det andet spørgsmål, litra b), bb), det andet spørgsmål, litra e) og f), i sag C-47/21 samt det andet spørgsmål, litra b), bb), og det andet spørgsmål, litra c) og d), i sag C-232/21

- 257 Det skal indledningsvis fastslås, at det andet spørgsmål, litra e) og f), i sag C-47/21 og det andet spørgsmål, litra c) og d), i sag C-232/21 i modsætning til, hvad henholdsvis C Bank og Volkswagen Bank og Audi Bank har gjort gældende i deres skriftlige bemærkninger, kan antages til realitetsbehandling. Den forelæggende ret har ganske vist forelagt disse spørgsmål under generel henvisning til artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48 og ikke specifikt til bestemte punkter i denne bestemmelse. Det følger imidlertid af en samlet læsning af forelæggelsesafgørelserne i disse to sager, at Domstolen kan forstå de aspekter i denne bestemmelse, som skaber tvivl om fortolkningen hos den forelæggende ret, og give den en hensigtsmæssig besvarelse i denne henseende. Det følger heraf, at i overensstemmelse med de principper, der er nævnt i nærværende doms præmis 110 og 117, har den forelæggende ret inden for rammerne af disse spørgsmål med tilstrækkelig præcision identificeret en EU-retlig bestemmelse, som har forbindelse med de faktiske forhold og genstanden for tvisterne i hovedsagen, således at Domstolen kan give den forelæggende ret en hensigtsmæssig besvarelse.
- 258 Med det andet spørgsmål, litra b), bb), og det andet spørgsmål litra e) og f), i sag C-47/21 samt det andet spørgsmål, litra b), bb), og det andet spørgsmål, litra c) og d), i sag C-232/21 ønsker den forelæggende ret således nærmere bestemt oplyst, om artikel 14, stk. 1, andet afsnit, litra b), i

direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at den fortrydelsesfrist, der er fastsat i artikel 14, stk. 1, første afsnit, kun begynder at løbe, hvis forbrugeren gives de oplysninger, der kræves i medfør af direktivets artikel 10, stk. 2, således at de er fuldstændige og uden materielle fejl.

- 259 Det skal i denne henseende bemærkes, at i lighed med andre af Unionens direktiver om forbrugerbeskyttelse er den beskyttelsesordning, der er oprettet ved direktiv 2008/48, støttet på tanken om, at forbrugeren befinder sig i en svagere stilling end den erhvervsdrivende såvel hvad angår forhandlingsstyrke som informationsniveau, og at forbrugeren som følge heraf tiltræder betingelser, som på forhånd er udarbejdet af den erhvervsdrivende, uden at vedkommende kan øve nogen indflydelse på disses indhold (jf. i denne retning dom af 4.6.2015, Faber, C-497/13, EU:C:2015:357, præmis 42 og den deri nævnte retspraksis, og af 21.4.2016, Radlinger og Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, præmis 63 og den deri nævnte retspraksis).
- 260 I lyset heraf er de forudgående og ledsagende oplysninger i forbindelse med indgåelsen af en aftale – angående aftalebetingelserne og konsekvenserne af nævnte aftaleindgåelse – af afgørende betydning for forbrugeren. Det er bl.a. på grundlag af disse oplysninger, at sidstnævnte tager stilling til, om vedkommende ønsker at lade sig binde af de vilkår, som den erhvervsdrivende forinden har udarbejdet (dom af 21.4.2016, Radlinger og Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, præmis 64 og den deri nævnte retspraksis).
- 261 Det fremgår således af artikel 14, stk. 1, andet afsnit, litra b), i direktiv 2008/48, at fristen for fortrydelse på 14 dage først begynder at løbe den dag, hvor forbrugeren bl.a. modtager oplysningerne i henhold til dette direktivs artikel 10, hvis dette tidspunkt er senere end den dag, hvor kreditaftalen er indgået. I nævnte artikel 10, stk. 2, opregnes de oplysninger, som skal angives klart og koncist i kreditaftalen.
- 262 Det skal i sidstnævnte henseende bemærkes, at oplysningspligten i henhold til artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48 bidrager til gennemførelsen af direktivets formål, der, som det fremgår af syvende og niende betragtning hertil, på området for forbrugerkreditaftaler består i en fuldstændig og bindende harmonisering på visse nøgleområder, der betragtes som nødvendig for at sikre, at alle forbrugere i EU nyder samme høje grad af beskyttelse af deres interesser, og for at lette indførelsen af et velfungerende indre marked for forbrugerkredit (dom af 21.4.2016, Radlinger og Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, præmis 61 og den deri nævnte retspraksis).
- 263 Som det allerede er anført i nærværende doms præmis 233 og 234, fremgår det nemlig af artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48, sammenholdt med 31. betragtning til hertil, at kravet om, at de i denne bestemmelse omhandlede elementer klart og koncist skal angives i en kreditaftale, der er udarbejdet på papir eller på et andet varigt medium, er nødvendigt, for at forbrugeren kan kende sine rettigheder og forpligtelser. Det er navnlig en nødvendighed, at forbrugeren har viden om og god forståelse af de oplysninger, der obligatorisk skal være indeholdt i kreditaftalen for korrekt opfyldelse af denne aftale og især for udøvelsen af forbrugers rettigheder (dom af 9.9.2021, Volkswagen Bank m.fl., C-33/20, C-155/20 og C-187/20, EU:C:2021:736, præmis 70 og 71 og den deri nævnte retspraksis).
- 264 Som det er anført i nærværende doms præmis 253, kan angivelsen af ufuldstændige eller urigtige oplysninger kun sidestilles med fravær af oplysninger, hvis forbrugeren som følge heraf vildledes om sine rettigheder og forpligtelser og således foranlediges til at indgå en aftale, som den pågældende eventuelt ikke ville have indgået, hvis vedkommende havde rådet over alle fuldstændige og materielt korrekte oplysninger.

- 265 Det skal derfor fastslås, at når de oplysninger, som långiver har givet forbrugeren i henhold til artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48, er ufuldstændige eller urigtige, begynder fristen for fortrydelse kun at løbe, hvis disse oplysningers ufuldstændige eller urigtige karakter ikke kan påvirke forbrugeren evne til at bedømme rækkevidden af sine rettigheder og forpligtelser i medfør af dette direktiv eller vedkommendes beslutning om at indgå aftalen og i givet fald hindre den pågældendes mulighed for at udøve sine rettigheder i det væsentlige på samme betingelser som dem, der havde været gældende, såfremt disse oplysninger var blevet angivet fuldstændigt og korrekt (jf. i denne retning analogt dom af 9.11.2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, præmis 72, og af 19.12.2019, Rust-Hackner m.fl., C-355/18 – C-357/18 og C-479/18, EU:C:2019:1123, præmis 81). Det påhviler den forelæggende ret at efterprøve dette.
- 266 Det skal desuden præciseres, at det forhold, at der i national ret eventuelt findes foranstaltninger med henblik på at pålægge sanktioner for den ufuldstændige eller urigtige karakter af de oplysninger, der gives forbrugeren på en anden måde end den ovenfor anførte, ikke har indvirkning på reglerne for udløsning af fristen for fortrydelse. Som generaladvokaten i det væsentlige har påpeget i punkt 146 i forslaget til afgørelse, er den omstændighed, at fristen for fortrydelse i henhold til artikel 14, stk. 1, andet afsnit, litra b), i direktiv 2008/48 først begynder at løbe på det tidspunkt, hvor forbrugeren har modtaget de i dette direktivs artikel 10 fastsatte oplysninger, den direkte følge af tilsidesættelsen af långivers forpligtelse til i kreditaftalen at give den pågældende de oplysninger, der er omhandlet i nævnte artikel 10. I henhold til artikel 22, stk. 1, i direktiv 2008/48 vil det være uforeneligt med virkningerne af den fuldstændige og bindende harmonisering, som er foretaget ved dette direktiv vedrørende fortrydelsesretten, hvis medlemsstaterne får mulighed for at fravige den følge, som ved nævnte direktivs artikel 14, stk. 1, andet afsnit, litra b), er tillagt tilsidesættelsen af oplysningspligten fastsat i bl.a. direktivets artikel 10, stk. 2.
- 267 Henset til ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmål, litra b), bb), litra e) og f), i sag C-47/21 samt det andet spørgsmål, litra b), bb), litra c) og d), i sag C-232/21 besvares med, at artikel 14, stk. 1, andet afsnit, litra b), i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at når de oplysninger, som långiver har givet forbrugeren i henhold til dette direktivs artikel 10, stk. 2, er ufuldstændige eller urigtige, begynder fristen for fortrydelse kun at løbe, hvis disse oplysningers ufuldstændige eller urigtige karakter ikke kan påvirke forbrugeren evne til at bedømme rækkevidden af sine rettigheder og forpligtelser i medfør af dette direktiv eller vedkommendes beslutning om at indgå aftalen og i givet fald hindre den pågældendes mulighed for at udøve sine rettigheder i det væsentlige på samme betingelser som dem, der havde været gældende, såfremt disse oplysninger var blevet angivet fuldstændigt og korrekt.

Det andet spørgsmål, litra c), i sag C-47/21

- 268 Med det andet spørgsmål, litra c), i sag C-47/21 ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 10, stk. 2, litra l), i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at en kreditaftale skal angive den morarentesats, der finder anvendelse på tidspunktet for indgåelsen af aftalen, i form af en konkret procentsats, og, når denne sats er fastlagt på grundlag af en variabel referencerentesats, sidstnævnte sats samt den mekanisme, i henhold til hvilken satsen kan variere over tid.
- 269 Det skal i denne henseende bemærkes, at det følger af artikel 10, stk. 2, litra l), i direktiv 2008/48, at kreditaftalen bl.a. klart og koncist skal angive den gældende sats for morarenter som fastsat på tidspunktet for indgåelse af aftalen og måden, denne sats tilpasses på.

- 270 Henset til den retspraksis, der er nævnt i nærværende doms præmis 233-235, har Domstolen allerede fastslået, at kreditaftalen som en konkret procentsats skal angive den gældende morarentesats på tidspunktet for indgåelsen af aftalen og konkret skal beskrive ordningen for tilpasning af morarenten (dom af 9.9.2021, Volkswagen Bank m.fl., C-33/20, C-155/20 og C-187/20, EU:C:2021:736, præmis 92 og 95).
- 271 Det skal fremhæves, at når denne sats, således som det er tilfældet i den i hovedsagen omhandlede aftale, fastlægges på grundlag af en variabel referencerentesats, skal denne af samme grund angives som en konkret procentsats, der finder anvendelse på tidspunktet for indgåelsen af aftalen. Metoden til beregning af morarentesatsen på grundlag af en referencesats skal i aftalen angives på en let forståelig måde for en gennemsnitsforbruger, der ikke har en specialiseret viden på det finansielle område, således at vedkommende kan beregne morarentesatsen på grundlag af de oplysninger, der gives i den samme aftale. Kreditaftalen skal endvidere angive, hvor ofte ændringen af denne referencerentesats kan finde sted, selv om dette er bestemt ved de nationale bestemmelser (jf. i denne retning dom af 9.9.2021, Volkswagen Bank m.fl., C-33/20, C-155/20 og C-187/20, EU:C:2021:736, præmis 94).
- 272 Henset til ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmål, litra c), i sag C-47/21 besvares med, at artikel 10, stk. 2, litra l), i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at kreditaftalen som en konkret procentsats skal angive den gældende morarentesats på tidspunktet for indgåelsen af aftalen og konkret beskrive ordningen for tilpasning af denne sats. Når nævnte sats er fastlagt på grundlag af en referencerentesats, der varierer over tid, skal kreditaftalen angive den gældende referencerentesats på tidspunktet for indgåelse af aftalen, idet det præciseres, at metoden til beregning af morarentesatsen på grundlag af en referencesats i aftalen skal angives på en let forståelig måde for en gennemsnitsforbruger, der ikke har en specialiseret viden på det finansielle område, således at vedkommende kan beregne morarentesatsen på grundlag af de oplysninger, der gives i den samme aftale. Kreditaftalen skal endvidere angive, hvor ofte ændringen af denne referencerentesats kan finde sted, selv om dette er bestemt ved de nationale bestemmelser.

Det fjerde spørgsmål, litra a)-d), i sagerne C-47/21 og C-232/21

- 273 Med det fjerde spørgsmål, litra a)-d), i sagerne C-47/21 og C-232/21 ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 14, stk. 1, i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at denne bestemmelse, når mindst en af de obligatoriske oplysninger, der er omhandlet i direktivets artikel 10, stk. 2, ikke er angivet i kreditaftalen eller er angivet ufuldstændigt eller urigtigt heri uden efterfølgende at være blevet meddelt behørigt, er til hinder for, at långiver med føje kan fremsætte en indsigelse om, at forbrugeren har misbrugt sin fortrydelsesret.
- 274 I første række skal det med henblik på besvarelsen af dette spørgsmål og henset til, at fortrydelsesretten i en af de hovedsager, der har givet anledning til sag C-232/21, blev udøvet, selv om kreditaftalen var helt opfyldt, efterprøves, i hvilket omfang en sådan hel opfyldelse, når der ikke foreligger specifikke bestemmelser herom i direktiv 2008/48, har indvirkning på bevarelsen af fortrydelsesretten fastsat i direktivets artikel 14, stk. 1.
- 275 Det skal i denne henseende bemærkes, at det følger af artikel 14, stk. 1, i direktiv 2008/48, at forbrugeren har en fortrydelsesret inden for rammerne af en kreditaftale, idet udøvelsen af denne rettighed bevirker, at parternes forpligtelse til at opfylde kreditaftalen på de betingelser og frister, der er fastsat i direktivets artikel 14, stk. 3, litra b), ophører.

- 276 Det fremgår desuden af 34. betragtning til direktiv 2008/48, at direktivet fastsætter en fortrydelsesret på vilkår svarende til dem, der er fastsat i direktiv 2002/65. Ved i artikel 6, stk. 2, litra c), at bestemme, at fortrydelsesretten ikke gælder for aftaler, som efter forbrugerens udtrykkelige ønske er blevet helt opfyldt af begge parter, udtrykker direktiv 2002/65 princippet om, at fortrydelsesretten under alle omstændigheder ikke kan gøres gældende, når aftalen er helt opfyldt, hvilket princip ligeledes må gælde for direktiv 2008/48.
- 277 Såfremt kreditaftalen er helt opfyldt, kan forpligtelsen til at angive de oplysninger, der er nævnt i artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48, principielt heller ikke længere opfylde det formål, der forfølges med nævnte bestemmelse, hvilket formål, således som det er anført i nærværende doms præmis 233 og 234, består i at give forbrugeren mulighed for at få alle nødvendige oplysninger med henblik på aftalens korrekte opfyldelse og navnlig udøvelsen af sine rettigheder, herunder fortrydelsesretten, således at vedkommende kan få kendskab til rækkevidden af sine rettigheder og forpligtelser. Det følger heraf, at disse forpligtelser ikke længere har samme relevans, når først aftalen er blevet helt opfyldt.
- 278 Det skal endelig bemærkes, at Domstolen under stillingtagen til fortrydelsesretten fastsat i Rådets direktiv 85/577/EØF af 20. december 1985 om forbrugerbeskyttelse i forbindelse med aftaler indgået uden for fast forretningssted (EFT 1985, L 372, s. 31) allerede har fastslået, at det følger af de privatretlige, almindelige principper, at denne ret ikke kan udøves, når der ikke foreligger nogen forpligtelser i henhold til denne aftale (jf. i denne retning dom af 10.4.2008, Hamilton, C-412/06, EU:C:2008:215, præmis 42).
- 279 På denne baggrund skal det, eftersom opfyldelsen af aftalen er den naturlige måde, hvorpå de kontraktlige forpligtelser indfris, fastslås, at når der ikke foreligger specifikke bestemmelser herom, kan en forbruger ikke længere påberåbe sig den fortrydelsesret, som vedkommende er indrømmet ved artikel 14, stk. 1, i direktiv 2008/48, når først kreditaftalen er helt opfyldt af parterne, og de gensidige forpligtelser i henhold til aftalen derfor er ophørt.
- 280 I anden række skal det med hensyn til spørgsmålet, om långiver kan fremsætte en indsigelse om forbrugerens misbrug af den fortrydelsesret, der er fastsat i artikel 14 i direktiv 2008/48, for det første bemærkes, at dette direktiv ikke indeholder bestemmelser, der regulerer spørgsmålet om forbrugerens misbrug af de rettigheder, som vedkommende er tildelt ved dette direktiv (dom af 9.9.2021, Volkswagen Bank m.fl., C-33/20, C-155/20 og C-187/20, EU:C:2021:736, præmis 120).
- 281 Det følger imidlertid af fast retspraksis, at der i EU-retten findes et almindeligt retsprincip om, at borgerne ikke må kunne påberåbe sig EU-retlige bestemmelser med henblik på at muliggøre svig eller misbrug (dom af 26.2.2019, T Danmark og Y Danmark, C-116/16 og C-117/16, EU:C:2019:135, præmis 70 og den deri nævnte retspraksis).
- 282 Det påhviler borgerne at overholde dette almindelige retsprincip. Anvendelsen af EU-retten kan således ikke udvides til at dække handlinger, der gennemføres med det formål ved svig eller misbrug at drage nytte af de fordele, der er hjemlet i EU-retten (dom af 26.2.2019, T Danmark og Y Danmark, C-116/16 og C-117/16, EU:C:2019:135, præmis 71 og den deri nævnte retspraksis).
- 283 Det følger således af dette princip, at en medlemsstat skal afvise at indrømme fordelene i EU-retlige bestemmelser, selv om der ikke findes bestemmelser i national ret, som foreskriver en sådan nægtelse, såfremt disse fordele ikke er blevet påberåbt af en person med henblik på at gennemføre målene med disse bestemmelser, men med henblik på at drage nytte af en EU-retlig fordel, som er indrømmet denne person, selv om de objektive betingelser for indrømmelse af

denne fordel, der er fastsat i EU-retten, alene er opfyldt formelt (jf. i denne retning dom af 22.11.2017, Cussens m.fl., C-251/16, EU:C:2017:881, præmis 32 og 33, og af 26.2.2019, T Danmark og Y Denmark, C-116/16 og C-117/16, EU:C:2019:135, præmis 72 og 91).

- 284 Den omstændighed, at det EU-retlige princip om forbud mod misbrug af rettigheder er fastsat i nationale bestemmelser eller ej, og at disse bestemmelser i givet fald er blevet vedtaget af den pågældende medlemsstats parlament, har ingen betydning.
- 285 Som det følger af Domstolens praksis, kræves der med henblik på at bevise, at der foreligger misbrug, dels et sammenfald af objektive omstændigheder, hvoraf det fremgår, at det formål, som EU-lovgivningen forfølger, ikke er opnået, selv om betingelserne i denne lovgivning formelt er overholdt, dels et subjektivt element, der består i en hensigt om at drage fordel af EU-lovgivningen ved kunstigt at skabe de betingelser, der kræves for at opnå denne fordel (dom af 26.2.2019, T Danmark og Y Denmark, C-116/16 og C-117/16, EU:C:2019:135, præmis 97 og den deri nævnte retspraksis, og af 9.9.2021, Volkswagen Bank m.fl., C-33/20, C-155/20 og C-187/20, EU:C:2021:736, præmis 122).
- 286 Undersøgelsen af, om der foreligger misbrug, kræver, at den forelæggende ret tager hensyn til alle de faktiske omstændigheder og forhold i sagen, herunder alle dem, der ligger efter den transaktion, der angiveligt udgør misbrug (jf. i denne retning dom af 14.4.2016, Cervati og Malvi, C-131/14, EU:C:2016:255, præmis 35 og den deri nævnte retspraksis).
- 287 Det tilkommer således den nationale ret i overensstemmelse med de nationale bevisregler at efterprøve, om betingelserne for at anse misbrug for at foreligge, således som de er anført i nærværende doms præmis 285 ud over de i denne doms præmis 274 anførte, hvor aftalen er blevet helt opfyldt, er opfyldt i forbindelse med tvisterne i hovedsagen, forudsat at EU-rettens effektive virkning ikke bringes i fare. Domstolen kan imidlertid, når den træffer afgørelse om en præjudiciel forelæggelse, i givet fald give nærmere oplysninger med henblik på at vejlede denne retsinstans i sin fortolkning (dom af 28.7.2016, Kratzer, C-423/15, EU:C:2016:604, præmis 42 og den deri nævnte retspraksis, og af 22.11.2017, Cussens m.fl., C-251/16, EU:C:2017:881, præmis 59 og den deri nævnte retspraksis).
- 288 For det andet har Domstolen i denne henseende hvad angår det objektive element, som viser, at der foreligger misbrug, der er nævnt i nærværende doms præmis 285, allerede fastslået, at formålet med artikel 14 i direktiv 2008/48 er at give forbrugeren mulighed for at vælge den aftale, der bedst dækker vedkommendes behov, og således at opsige den aftale, som efter indgåelsen heraf og inden for den betænkningstid, der er fastsat for udøvelsen af fortrydelsesretten, viser sig ikke at passe til denne forbrugers behov. Dette direktivs artikel 14, stk. 1, andet afsnit, litra b), har endvidere til formål at sikre, at forbrugeren modtager alle de oplysninger, der er nødvendige for at vurdere omfanget af den kontraktlige forpligtelse, og at straffe en långiver, som ikke videregiver forbrugeren de oplysninger, der er fastsat i direktivets artikel 10 (dom af 9.9.2021, Volkswagen Bank m.fl., C-33/20, C-155/20 og C-187/20, EU:C:2021:736, præmis 123 og 124 og den deri nævnte retspraksis).
- 289 For at afskrække långiver fra at tilsidesætte de forpligtelser, der påhviler den pågældende i overensstemmelse med direktiv 2008/48 i forhold til forbrugeren, har Domstolen allerede i præmis 126 i dom af 9. september 2021, Volkswagen Bank m.fl. (C-33/20, C-155/20 og C-187/20, EU:C:2021:736), fastslået, at når långiver ikke har givet forbrugeren de oplysninger, der er omhandlet i dette direktivs artikel 10, og sidstnævnte beslutter at fortryde kreditaftalen senere

end 14 dage efter aftalens indgåelse, kan denne erhvervsdrivende ikke foreholde nævnte forbruger et misbrug af udøvelsen af fortrydelsesretten, selv om den tid, der er forløbet mellem aftalens indgåelse og forbrugerens fortrydelse, er betydelig.

- 290 Domstolen fastslog på denne baggrund, at direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at det er til hinder for, at långiveren med føje kan lægge til grund, at forbrugeren, eftersom der er gået et betydeligt tidsrum fra indgåelsen af aftalen til udøvelsen af fortrydelsesretten i henhold til direktivets artikel 14, stk. 1, har misbrugt denne ret, når en af de obligatoriske oplysninger, der er omhandlet i nævnte direktivs artikel 10, stk. 2, ikke var angivet i kreditaftalen og heller ikke efterfølgende er blevet givet behørigt, og denne forbruger ikke havde kendskab til sin fortrydelsesret (dom af 9.9.2021, Volkswagen Bank m.fl., C-33/20, C-155/20 og C-187/20, EU:C:2021:736, præmis 127).
- 291 Det skal i denne henseende ikke desto mindre præciseres, at det følger af Domstolens besvarelse i nærværende doms præmis 267, at en långiver ikke kan fremsætte en indsigelse om, at udøvelsen af fortrydelsesretten udgør misbrug, når fristen for fortrydelse, såfremt oplysningerne i aftalen er ufuldstændige eller urigtige, ikke er begyndt at løbe, når det er godtgjort, at disse oplysningers ufuldstændige eller urigtige karakter har påvirket forbrugerens evne til at vurdere rækkevidden af sine rettigheder og forpligtelser i medfør af direktiv 2008/48 og vedkommendes beslutning om at indgå aftalen.
- 292 Henset til ovenstående betragtninger skal det fjerde spørgsmål, litra a)-d), i sagerne C-47/21 og C-232/21 besvares med, at artikel 14, stk. 1, i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at det forhold, at kreditaftalen er helt opfyldt, bevirker, at fortrydelsesretten er bortfaldet. Långiver kan endvidere ikke med føje fremsætte en indsigelse om, at forbrugeren som følge af sin adfærd fra indgåelsen af aftalen til udøvelsen af fortrydelsesretten, endda efter udøvelsen heraf, har misbrugt rettigheden, når fristen for fortrydelse som følge af ufuldstændige eller urigtige oplysninger i kreditaftalen i strid med artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48 ikke er begyndt at løbe, når det er godtgjort, at denne ufuldstændige eller urigtige karakter har påvirket forbrugerens evne til at vurdere rækkevidden af sine rettigheder og forpligtelser i medfør af direktiv 2008/48 og vedkommendes beslutning om at indgå aftalen.

Det tredje spørgsmål, litra a)-d), i sagerne C-47/21 og C-232/21

- 293 Med det tredje spørgsmål, litra a)-d), i sagerne C-47/21 og C-232/21 ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at dette direktiv er til hinder for, at långiver, når forbrugeren udøver sin fortrydelsesret i henhold til direktivets artikel 14, stk. 1, kan fremsætte indsigelse om fortabelse af denne ret i medfør af bestemmelserne i national lovgivning, også når forbrugeren ikke havde kendskab til bibeholdelsen af nævnte ret, og/eller mindst en af de obligatoriske oplysninger, som er omhandlet i nævnte direktivs artikel 10, stk. 2, ikke var angivet i kreditaftalen, eller var ufuldstændigt eller urigtigt angivet heri uden efterfølgende at være blevet meddelt behørigt.
- 294 Med henblik på besvarelsen af dette spørgsmål skal det bemærkes, at således som det fremgår af artikel 14, stk. 1, andet afsnit, litra b), i direktiv 2008/48, begynder fristen for fortrydelse på 14 kalenderdage først at løbe den dag, hvor forbrugeren modtager oplysningerne i henhold til dette direktivs artikel 10, hvis denne modtagelse er senere end den dag, hvor kreditaftalen er indgået. Nævnte artikel 10 opregner de oplysninger, som skal angives klart og koncist i kreditaftaler.

- 295 Det skal i denne henseende bemærkes, at det fremgår af artikel 22, stk. 1, i direktiv 2008/48, fortolket i lyset af niende og tiende betragtning hertil, at hvad angår kreditaftaler, som er omfattet af dette direktivs anvendelsesområde, foreskriver direktivet en fuldstændig harmonisering, og som det fremgår af overskriften til nævnte artikel 22, kan direktivet ikke fraviges. Det følger heraf, at medlemsstaterne på de områder, der specifikt er omfattet af denne harmonisering, ikke kan bibeholde eller indføre andre bestemmelser på nationalt plan end dem, der er fastsat i direktivet (dom af 9.3.2023, *Sogefinancement*, C-50/22, EU:C:2023:177, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis).
- 296 Domstolen har allerede fastslået, at de tidsmæssige betingelser for forbrugerens udøvelse af sin fortrydelsesret henhører under den harmonisering, der er foretaget i artikel 14 i direktiv 2008/48, og at eftersom dette direktiv ikke fastsætter nogen tidsmæssig begrænsning for forbrugerens udøvelse af sin fortrydelsesret i tilfælde, hvor de oplysninger, der er omtalt i nævnte direktivs artikel 10, ikke er blevet givet eller er blevet givet ufuldstændigt eller urigtigt til denne forbruger, og hvor fortrydelsesretten i overensstemmelse med besvarelsen i nærværende doms præmis 267 ikke er begyndt at løbe, kan en sådan begrænsning som den, der følger af fortabelse af retten, følgelig ikke indføres i en medlemsstat ved den nationale lovgivning (jf. i denne retning dom af 9.9.2021, *Volkswagen Bank m.fl.*, C-33/20, C-155/20 og C-187/20, EU:C:2021:736, præmis 116 og 117).
- 297 På denne baggrund og for at besvare den forelæggende rets tvivl er det uden betydning, om de omhandlede regler i national ret hidrører fra en lov, der er vedtaget i den pågældende medlemsstats parlament, om forbrugeren havde kendskab eller ej til bibeholdelsen af sin fortrydelsesret, og om långiver havde mulighed for at få fristen for fortrydelse til at løbe ved at meddele de ufuldstændige eller urigtige oplysninger, der manglede.
- 298 Det forholder sig på samme måde med den omstændighed, som den tyske regering har anført i sine skriftlige bemærkninger, hvorefter fortabelse i medfør af tysk ret ikke alene kræver, at der gået et vist tidsrum, men ligeledes at de faktiske omstændigheder viser, at udøvelsen af den pågældende ret udgør misbrug. Det følger nemlig af besvarelsen i nærværende doms præmis 293, at et sådant misbrug er udelukket i en situation som den i den nævnte doms præmis 297 beskrevne.
- 299 Henset til ovenstående betragtninger skal det tredje spørgsmål, litra a)-d), i sagerne C-47/21 og C-232/21 besvares med, at direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at dette direktiv er til hinder for, at långiver, når forbrugeren udøver sin fortrydelsesret i henhold til direktivets artikel 14, stk. 1, kan fremsætte indsigelse om fortabelse af denne ret i medfør af de nationale retsregler, når mindst en af de obligatoriske oplysninger, som er omhandlet i dette direktivs artikel 10, stk. 2, ikke var angivet i kreditaftalen, eller var ufuldstændigt eller urigtigt angivet heri uden efterfølgende at være blevet meddelt behørigt, og at den i artikel 14, stk. 1, fastsatte fortrydelsesfrist følgelig ikke er begyndt at løbe.

Det femte spørgsmål i sagerne C-47/21 og C-232/21

- 300 Med det femte spørgsmål i sagerne C-47/21 og C-232/21 ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 14, stk. 1, i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for en national lovgivning, der fastsætter, at forbrugeren, når vedkommende fortryder en tilknyttet kreditaftale som omhandlet i direktivets artikel 3, litra n), skal tilbagelevere den vare, som er finansieret med lånet, til långiver eller have bragt denne i fordringshavermora med henblik på at tilbagetage varen, inden denne forbruger kan anmode om

og opnå tilbagebetaling af de månedlige rater, der er betalt i medfør af kreditaftalen, idet denne tilbagebetaling, hvis långiver anfægter fortrydelsen, kan udskydes indtil den endelige afgørelse af den retslige tvist.

- 301 Det skal i denne henseende bemærkes, at det følger af artikel 3, litra n), i direktiv 2008/48, at en »tilknyttet kreditaftale« defineres som en kreditaftale, ifølge hvilken den pågældende kredit udelukkende tjener til at finansiere en aftale om bl.a. levering af varer, såsom i det foreliggende tilfælde et motorkøretøj, forudsat at de to aftaler objektivt set udgør en kommerciel helhed.
- 302 Direktiv 2008/48 indeholder imidlertid ikke bestemmelser om konsekvenserne af, at forbrugeren fortryder en tilknyttet kreditaftale om en aftale om levering af varer. I 35. betragtning til dette direktiv anføres i øvrigt, at direktivet bør finde anvendelse uden at berøre medlemsstaternes regulering af spørgsmål vedrørende tilbagelevering af de varer, som er finansieret af denne kredit, eller andre dermed forbundne spørgsmål.
- 303 I mangel af specifik EU-retlig regulering på området henhører de nærmere bestemmelser for gennemførelsen af den forbrugerbeskyttelse, der er fastsat i direktiv 2008/48, under medlemsstaternes interne retsorden i henhold til princippet om, at disse frit kan anvende deres egne processuelle regler. Disse gennemførelsesbestemmelser må dog ikke være mindre gunstige end dem, der gælder for tilsvarende situationer, der er underlagt national ret (ækvivalensprincippet), eller gøre det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der er tillagt forbrugerne ved EU-retten (effektivitetsprincippet) (jf. analogt dom af 10.6.2021, BNP Paribas Personal Finance, C-776/19 – C-782/19, EU:C:2021:470, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis).
- 304 Hvad angår effektivitetsprincippet, som er det eneste princip, der er relevant for disse sager, følger det af Domstolens praksis, at hvert enkelt tilfælde, hvor der opstår spørgsmål om, hvorvidt en national processuel regel gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at anvende EU-retten, skal bedømmes under hensyn til, hvilken stilling bestemmelsen indtager i den samlede procedure for de forskellige nationale instanser samt procedurens forløb og særlige kendetegn. Under denne synsvinkel skal der i givet fald tages hensyn til de principper, der ligger til grund for den nationale retspleje, såsom beskyttelsen af retten til forsvar, retssikkerhedsprincippet og princippet om en hensigtsmæssig sagsbehandling (jf. i denne retning dom af 10.6.2021, BNP Paribas Personal Finance, C-776/19 – C-782/19, EU:C:2021:470, præmis 28 og den deri nævnte retspraksis, og af 17.5.2022, Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, præmis 28 og den deri nævnte retspraksis).
- 305 I det foreliggende tilfælde fremgår det af forelæggelsesafgørelserne, at forbrugeren, når vedkommende fortryder en kreditaftale, i henhold til tysk ret fortsat har pligt til at tilbagelevere det ved denne aftale finansierede gode til långiver eller bringe denne i fordringshavermora med henblik på at tilbagetage varen for at kunne anmode om og opnå tilbagebetaling af de månedlige rater, der er betalt i medfør af nævnte aftale, også hvis långiver anfægter fortrydelsen, og forbrugeren således skal anlægge et søgsmål med påstand om tilbagebetaling og afvente afgørelsen heraf med henblik på, såfremt den pågældende får medhold, at opnå en tilbagebetaling af de månedlige rater.
- 306 Med forbehold for den efterprøvelse, som det påhviler den forelæggende ret at foretage, skal det fastslås, at de processuelle bestemmelser, der regulerer retsvirkningerne knyttet til udøvelsen af den fortrydelsesret, der er fastsat i artikel 14, stk. 1, i direktiv 2008/48, kan gøre det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve denne rettighed, når forbrugeren skal tilbagelevere det ved

denne aftale finansierede gode til långiver eller bringe denne i fordringshavermora med henblik på at tilbagesætte varen, uden at långiver på samme tidspunkt har pligt til at tilbagebetale de månedlige rater af kreditten, som forbrugeren allerede har betalt.

- 307 Henset til ovenstående betragtninger skal det femte spørgsmål i sagerne C-47/21 og C-232/21 besvares med, at artikel 14, stk. 1, i direktiv 2008/48, sammenholdt med effektivitetsprincippet, skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for en national lovgivning, der fastsætter, at forbrugeren, når vedkommende fortryder en tilknyttet kreditaftale som omhandlet i direktivets artikel 3, litra n), skal tilbagelevere den vare, som er finansieret med lånet, til långiver eller have bragt denne i fordringshavermora med henblik på at tilbagesætte varen, uden at långiver på samme tidspunkt har pligt til at tilbagebetale de månedlige rater af kreditten, som forbrugeren allerede har betalt.

Sagsomkostninger

- 308 Da sagernes behandling i forhold til hovedsagernes parter udgør et led i de sager, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Store Afdeling) for ret:

- 1) Artikel 2, nr. 6), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU af 25. oktober 2011 om forbrugerrettigheder, om ændring af Rådets direktiv 93/13/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/44/EF samt om ophævelse af Rådets direktiv 85/577/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF, sammenholdt med artikel 3, stk. 1, i direktiv 2011/83,

skal fortolkes således, at

en leasingaftale vedrørende et motorkøretøj, som er kendetegnet ved, at hverken denne aftale eller en separat aftale bestemmer, at forbrugeren har pligt at købe køretøjet ved aftalens udløb, henhører under anvendelsesområdet for direktiv 2011/83 som »tjenesteydelsesaftale« som omhandlet i direktivets artikel 2, nr. 6). En sådan aftale henhører derimod hverken under anvendelsesområdet for Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/65/EF af 23. september 2002 om fjernsalg af finansielle tjenesteydelser til forbrugere og om ændring af Rådets direktiv 90/619/EØF samt direktiv 97/7/EF og 98/27/EF eller Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF.

- 2) Artikel 2, nr. 7), i direktiv 2011/83

skal fortolkes således, at

en tjenesteydelsesaftale som omhandlet i dette direktivs artikel 2, nr. 6), der er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger ved brug af en fjernkommunikationsteknik, ikke kan kvalificeres som en »aftale om fjernsalg« som omhandlet i førstnævnte bestemmelse, når der forud for indgåelsen af aftalen blev

gennemført en forhandlingsfase, som blev afviklet under samtidig fysisk tilstedeværelse af forbrugeren og en formidler, der handlede i den erhvervsdrivendes navn og på dennes vegne, og i hvilken fase denne forbruger af formidleren med henblik på forhandlingen modtog alle de oplysninger, der er omhandlet i nævnte direktivs artikel 6, og kunne stille nævnte formidler spørgsmål om den påtænkte aftale eller det foreslåede tilbud med henblik på at fjerne enhver usikkerhed om rækkevidden af sin eventuelle kontraktlige forpligtelse med den erhvervsdrivende.

3) Artikel 2, nr. 8, litra a), i direktiv 2011/83

skal fortolkes således, at

en tjenesteydelsesaftale som omhandlet i dette direktivs artikel 2, nr. 6), der er indgået mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, ikke kan kvalificeres som en »aftale indgået uden for fast forretningssted« som omhandlet i førstnævnte bestemmelse, når forbrugeren under forberedelsen af aftalen, som indgås ved brug af en fjernkommunikationsteknik, besøgte forretningsstedet for en formidler, som handler i den erhvervsdrivendes navn eller på dennes vegne med henblik på forhandlingen af aftalen, men som driver virksomhed i en anden sektor end denne erhvervsdrivende, forudsat at forbrugeren som en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger kunne forvente, at vedkommende ved at besøge formidlerens forretningssted ville være genstand for sidstnævntes forretningsmæssige henvendelse med henblik på forhandling og indgåelse af en tjenesteydelsesaftale med den erhvervsdrivende og i øvrigt let kunne forstå, at denne formidler handlede i nævnte erhvervsdrivendes navn eller på dennes vegne.

4) Artikel 16, litra l), i direktiv 2011/83

skal fortolkes således, at

en leasingaftale vedrørende et motorkøretøj, som er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, og som kvalificeres som en aftale om fjernsalg eller aftale indgået uden for fast forretningssted som omhandlet i nævnte direktiv, henhører under den undtagelse fra fortrydelsesretten, som er fastsat i denne bestemmelse for aftaler om fjernsalg eller aftaler indgået uden for fast forretningssted, når denne aftales hovedformål består i at give forbrugeren mulighed for at benytte køretøjet i et nærmere bestemt tidsrum fastlagt i nævnte aftale mod regelmæssig betaling af pengebeløb.

5) Artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv 2008/48

skal fortolkes således, at

denne bestemmelse er til hinder for en national lovgivning, som fastsætter en lovbestemt formodning for, at den erhvervsdrivende har overholdt sin forpligtelse til at oplyse forbrugeren om fortrydelsesretten, når den erhvervsdrivende i en aftale har henvist til de nationale bestemmelser, som selv henviser til en lovbestemt oplysningsmodel i denne henseende, samtidig med at denne erhvervsdrivende har anvendt vilkår i denne model, som ikke er i overensstemmelse med forskrifterne i denne bestemmelse i direktivet. Såfremt den pågældende nationale lovgivning ikke kan fortolkes i overensstemmelse med direktiv 2008/48, har en national retsinstans, for

hvilken der er indbragt en tvist, hvor udelukkende private er parter, ikke pligt til alene i henhold til EU-retten at undlade at anvende en sådan lovgivning, idet dette ikke berører retsinstansens mulighed for i medfør af national ret at undlade at anvende denne lovgivning, og idet den part, der har lidt skade som følge af den nationale lovgivnings uoverensstemmelse med EU-retten, ellers kan kræve erstatning for det tab, som vedkommende har lidt som følge heraf.

- 6) Artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv 2008/48, sammenholdt med dette direktivs artikel 14, stk. 3, litra b),

skal fortolkes således, at

det rentebeløb, der påløber pr. dag, som skal angives i en kreditaftale i medfør af denne bestemmelse, og som finder anvendelse, såfremt forbrugeren udøver fortrydelsesretten, under ingen omstændigheder må overstige den beløb, der følger matematisk af den kontraktlige debitorrente, der er aftalt i denne aftale. Oplysningerne i en aftale om det rentebeløb, der påløber pr. dag, skal være angivet klart og koncist, således at disse oplysninger, sammenholdt med andre oplysninger, navnlig ikke indeholder nogen form for selvmodsigelse, der objektivt set kan vildlede en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger med hensyn til det rentebeløb, der påløber pr. dag, som vedkommende endelig skal betale. Hvis oplysninger med disse kendetegn ikke foreligger, er intet rentebeløb, der påløber pr. dag, skyldigt.

- 7) Artikel 10, stk. 2, litra t), i direktiv 2008/48

skal fortolkes således, at

kreditaftalen skal angive de væsentlige oplysninger vedrørende forbrugers klageadgang og adgang til udenretslig bilæggelse og i givet fald omkostningerne i forbindelse hermed, om klagen eller appellen skal indgives skriftligt eller elektronisk, den fysiske eller elektroniske adresse, som en sådan klage eller appel skal sendes til, og de øvrige formelle betingelser, som klagen eller appellen er undergivet, idet det herved forstås, at den blotte henvisning i kreditaftalen til et regelsæt, der er tilgængeligt efter anmodning eller kan findes på internettet, eller et andet dokument vedrørende de nærmere bestemmelser for klageadgang og adgang til udenretslig bilæggelse af tvister ikke er tilstrækkelig.

- 8) Artikel 10, stk. 2, litra r), i direktiv 2008/48

skal fortolkes således, at

kreditaftalen ved beregningen af den kompensation, der skal betales i tilfælde af førtidig tilbagebetaling af lånet, skal angive metoden for beregning af denne kompensation på en konkret og let forståelig måde for en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger, således at vedkommende kan fastlægge størrelsen af den kompensation, der skal betales i tilfælde af førtidig tilbagebetaling, på grundlag af oplysningerne i aftalen. Selv om aftalen ikke indeholder en konkret og let forståelig beregningsmetode, kan en sådan aftale dog opfylde forpligtelsen i medfør af denne bestemmelse, for så vidt som den indeholder andre elementer, der gør det muligt for forbrugeren at fastlægge den pågældende kompensation, navnlig dens

maksimal størrelse, vedkommende skal betale i tilfælde af førtidig tilbagebetaling af lånet.

9) Artikel 14, stk. 1, andet afsnit, litra b), i direktiv 2008/48

skal fortolkes således, at

når de oplysninger, som långiver har givet forbrugeren i henhold til dette direktivs artikel 10, stk. 2, er ufuldstændige eller urigtige, begynder fristen for fortrydelse kun at løbe, hvis disse oplysningers ufuldstændige eller urigtige karakter ikke kan påvirke forbrugeren evne til at bedømme rækkevidden af sine rettigheder og forpligtelser i medfør af dette direktiv eller vedkommendes beslutning om at indgå aftalen og i givet fald hindre den pågældendes mulighed for at udøve sine rettigheder i det væsentlige på samme betingelser som dem, der havde været gældende, såfremt disse oplysninger var blevet angivet fuldstændigt og korrekt.

10) Artikel 10, stk. 2, litra l), i direktiv 2008/48

skal fortolkes således, at

kreditaftalen som en konkret procentsats skal angive den gældende morarentesats på tidspunktet for indgåelsen af aftalen og konkret beskrive ordningen for tilpasning af denne sats. Når nævnte sats er fastlagt på grundlag af en referencerentesats, der varierer over tid, skal kreditaftalen angive den gældende referencerentesats på tidspunktet for indgåelse af aftalen, idet det præciseres, at metoden til beregning af morarentesatsen på grundlag af en referencesats i aftalen skal angives på en let forståelig måde for en gennemsnitsforbruger, der ikke har en specialiseret viden på det finansielle område, således at vedkommende kan beregne morarentesatsen på grundlag af de oplysninger, der gives i den samme aftale. Kreditaftalen skal endvidere angive, hvor ofte ændringen af denne referencerentesats kan finde sted, selv om dette er bestemt ved de nationale bestemmelser.

11) Artikel 14, stk. 1, i direktiv 2008/48

skal fortolkes således, at

det forhold, at kreditaftalen er helt opfyldt, bevirker, at fortrydelsesretten er bortfaldet. Långiver kan endvidere ikke med føje fremsætte en indsigelse om, at forbrugeren som følge af sin adfærd fra indgåelsen af aftalen til udøvelsen af fortrydelsesretten, endda efter udøvelsen heraf, har misbrugt rettigheden, når fortrydelsesretten som følge af ufuldstændige eller urigtige oplysninger i kreditaftalen i strid med artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48 ikke er begyndt at løbe, når det er godtgjort, at denne ufuldstændige eller urigtige karakter har påvirket forbrugeren evne til at vurdere rækkevidden af sine rettigheder og forpligtelser i medfør af direktiv 2008/48 og vedkommendes beslutning om at indgå aftalen.

12) Direktiv 2008/48

skal fortolkes således, at

dette direktiv er til hinder for, at långiver, når forbrugeren udøver sin fortrydelsesret i henhold til direktivets artikel 14, stk. 1, kan fremsætte indsigelse om fortabelse af denne ret i medfør af de nationale retsregler, når mindst en af de obligatoriske oplysninger, som er omhandlet i dette direktivs artikel 10, stk. 2, ikke var angivet i kreditaftalen eller var ufuldstændigt eller urigtigt angivet heri uden efterfølgende at være blevet meddelt behørigt, og at den i artikel 14, stk. 1, fastsatte fortrydelsesret følgelig ikke er begyndt at løbe.

13) Artikel 14, stk. 1, i direktiv 2008/48, sammenholdt med effektivitetsprincippet,

skal fortolkes således, at

denne bestemmelse er til hinder for en national lovgivning, der fastsætter, at forbrugeren, når vedkommende fortryder en tilknyttet kreditaftale som omhandlet i direktivets artikel 3, litra n), skal tilbagelevere den vare, som er finansieret med lånet, til långiver eller have bragt denne i fordringshavermora med henblik på at tilbagetage varen, uden at långiver på samme tidspunkt har pligt til at tilbagebetale de månedlige rater af kreditten, som forbrugeren allerede har betalt.

Underskrifter

ⁱ – Der er foretaget en teknisk rettelse i præmis 94 og 105 efter dommens offentliggørelse. Disse rettelser har ingen betydning for forståelsen.